veniturile colhoznicilor. În primii cinci ani ai planului septenal veniturile reale ale oamenilor muncii au crescut cu 20 la sută. Cheltuielile sociale ale statului (învățămînt gratuit, asistență medicală, alocații pe timp de boală și concedii, pensii etc.) au reprezentat în 1963 — 34,5 miliarde ruble față de 31,9 miliarde în 1962. Numărul muncitorilor și funcționarilor din economia națională a crescut într-un an cu 2 200 000, ajungînd la peste 70 de milioane de oameni.

Au fost obținute noi succese în dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii. Peste 64 de milioane de oameni, adică a treia parte a populației U.R.S.S. (fără a include copiii de vîrstă preșcolară) este cuprinsă în diferite forme de învățămînt. În anul care a trecut, a fost înfăptuită pretutindeni trecerea la învățămîntul general obligatoriu de 8 ani. În institutele de învățămînt superior sovietice învață 3,3 milioane de studenți. În anul care a trecut, aceste institute au fost absolvite de 330 000 de specialiști, din care 125 000 ingineri. În prezent, jumătate din populația muncitoare din U.R.S.S. are pregătire medie sau superioară (față de 43 la sută la începutul septenalului).

S-a dezvoltat pe scară largă construcția de locuințe. Numai în anul trecut au fost date în folosință locuințe și s-au îmbunătățit condițiile de locuit pentru 11 000 000 de oameni. În total, în ultimii zece ani, au fost construite peste 17 milioane de apartamente în orașe și așezări muncitorești și aproape 6 milioane case de locuit la sate.

Rezultatele obținute de poporul sovietic în 1963, scria *Pravda* — „au provocat un sentiment de bucurie și mîndrie pentru munca plină de abnegație, au provocat un sentiment de profundă satisfacție în rîndul tuturor oamenilor progresiști și cinstiți din lume".

Presa sovietică a publicat în ultimele zile chemările oamenilor muncii din Moscova și Leningrad pentru îndeplinirea înainte de termen a sarcinilor celui de-al 6-lea an al septenalului, astfel încît septenalul să fie tradus în viață în 6 ani și 7 luni. Această chemare a găsit un larg ecou în întreaga Uniune Sovietică. Prin aceasta, succesele repurtate în anul 1963 se îmbină organic cu munca intensă pentru asaltul culmilor septenalului.

Ștefan CORNU

WASHINGTON

Dilemele republicanilor

Comentatorii americani notează minuțios, zi de zi, punctele marcate de unul sau altul dintre cei șase lideri republicani din mijlocul cărora va fi recrutat, cu foarte mare probabilitate, candidatul opoziției în alegerile prezidențiale din noiembrie. Dar în tonul lor se întrevede aproape permanent o ironie pe care unii nici n-o mai ascund. Disputa le apare oțioasă. Este vorba, într-adevăr, de o controversă care se va termina de-abia în iulie, pentru a desemna un candidat cu șanse reduse, al cărui adversar puternic este deja cunoscut. Pe măsură ce Gallupurile succesive înregistrează popularitatea crescîndă a președintelui Johnson (scorul este acum de 3 la 1 față de oricare din candidații republicani prezumtivi), confuzia din partidul republican se accentuează. Președintele Johnson are — după cum notează revista *U. S. News and World Report* — două avantaje certe : Este sigur încă de pe acum că va fi candidatul partidului democrat și și-a ales ca temă a campaniei electorale sloganul „pace și prosperitate". În calitatea sa de conducător al Americii are posibilitatea să contribuie în următoarele nouă luni la progresul spre aceste obiective, iar declarațiile și acțiunile sale cele mai recente denotă că intenționează s-o facă.

Republicanii pornesc, deci, în competiție de pe o poziție de incontestabilă inferioritate. Din acest punct de vedere, situația se aseamănă cu cea din ultima perioadă a vieții președintelui Kennedy. Atunci se afirma că republicanii împing înainte candidatura incredibilă a reprezentantului extremei drepte, Barry Goldwater, numai pentru a nu consuma creditul politic al unui candidat mult mai serios, Nelson Rockefeller, într-o alegere prezidențială asupra căreia nu-și mai făceau iluzii. Întrucît, conform constituției, John Kennedy nu putea candida și a treia oară, în 1968 Rockefeller, cu prestigiul neatins de o campanie electorală inutilă, putea fi adus pe primul plan, ca un candidat cu sorți de izbîndă. Datele problemei sînt modificate doar de faptul că președintele Johnson, presupunînd că va fi ales în 1964, are dreptul să se prezinte din nou și în 1968. Așadar, republicanii nu se pot bizui pe **cale liberă** nici peste patru ani.

Lucrurile nu trebuie însă suprasimplificate. Pentru republicani, problema nu se reduce la a desemna candidatul care poate pierde fără daune prea mari pentru partid. Ei simt nevoia unei regrupări, a unei linii directoare care să prevină fuga alegătorilor fideli spre partidul advers. Marea amplitudine a oscilației între pozițiile posibile este măsura actualei derute republicane. Ce înseamnă astăzi să fii republican ? Cei doi reprezentanți ai acestui partid care au făcut pînă acum act oficial de candidatură, Nelson Rockefeller și Barry Goldwater, sînt atît de departe unul de celălalt și, mai cu seamă, pun atît de ostentativ accentul pe ceea ce îi desparte, încît noțiunea a devenit exagerat de elastică. În fapt — și ei mărturisesc acest lucru — Rockefeller și Goldwater sînt exponenții a două școli de gîndire opuse în privința tacticii electorale. Adepții primului grup consideră că trebuie continuată vechea politică bipartizană, a cărei esență rezidă în supralicitarea elementelor de succes ale partidului la putere. Ceilalți, pornind de la premisa că democrații nu pot fi bătuți astăzi pe propriul lor teren, se retranșează pe poziții strident extremiste cu intenția de a ralia pe oponenții administrației.

Rockefeller

Goldwater

Nixon

Lodge

Scranton

Romney

Cînd Rockefeller l-a provocat la o dezbatere de principii la televiziune, Goldwater a refuzat, sub cuvînt că nu are ce discuta cu un om care se dă drept republican, dar se poartă ca unul din echipa Noii Frontiere, deci ca un membru al guvernului democrat. Rockefeiler n-a dezarmat, și acum își desfășoară campania electorală aproape exclusiv combătînd opiniile lui Goldwater. Nu are o sarcină grea. Goldwater ține unul sau mai multe discursuri pe zi și expune idei atît de ieșite din comun, încît și prietenilor lui politici li se taie răsuflarea. Promovarea candidaturiii lui Goldwater,care semăna la început cu o glumă politică, riscă acum să compromită partidul republican, reprezentînd în orice caz pentru acesta, după părerea lui Walter Lippmann, o primejdie mai serioasă decît „provocarea" democraților. A-l alege pe Goldwater candidat ar echivala, pentru partidul republican, potrivit opiniei exprimate de Stuart Chase în *New York Herald Tribune,* cu a nu ține seama de loc de sentimentele și gîndurile majorității americanilor. Punînd față în față sentințe goldwateriste și sondaje publice, Chase evidențiază discrepanțe pe care nimeni nu le poate

trece cu vederea. Nici măcar echipa Goldwater. De aici, unele renegări și retractări parțiale destul de penibile. La 20 decembrie 1961, Goldwater declarase : „Statele Unite nu-și mai au locul în O.N.U.". Dar un sondaj Gallup întreprins în 1962 arăta că numai 5 la sută dintre americani sînt pentru retragerea S.U.A. din Organizația Națiunilor Unite, în timp ce 90 la sută se pronunță pentru rămînerea în această organizație internațională. Goldwater a virat puțin și, la începutul lunii ianuarie, cînd și-a anunțat intenția de a candida, a ținut să precizeze că este „pentru Organizația Națiunilor Unite, așa cum a fost concepută inițial la San Francisco, în 1945, dar nu e de acord cu dezvoltarea ei ulterioară". Oricum, cere retragerea Statelor Unite **numai dacă** China va fi primită în O.N.U. Revenirile și precizările de acest gen sînt atît de frecvente, încît săptămîna trecută un ziarist l-a întrebat dacă nu se simte jenat că este pus zilnic în situația de a corecta ceea ce a spus în ajun. Încă două exemple : după ce a făcut senzație în actuala campanie electorală afirmînd că Statele Unite ar trebui să atace a doua zi Cuba, în chiar invocata **a doua zi** a „precizat" că n-a făcut decît să exprime nu propria sa părere, ci pe cea a unei părți a opiniei americane. Întrebat, cu același prilej, dacă-și menține declarația anterioară, potrivit căreia S.U.A. ar trebui să rupă relațiile cu U.R.S.S., Goldwater a „precizat" iarăși : a vrut să spună altceva și anume că amenințarea cu ruperea relațiilor ar trebui folosită ca o monedă de schimb la tratative și că, de altfel, chiar dacă ar deveni președinte și ar dori să facă așa ceva, nu i-ar permite-o constituția, care lasă problema ruperii relațiilor cu un stat la latitudinea Senatului. „Iresponsabilă și primejdioasă ignoranță din partea unui aspirant la președinție !", exclamă Walter Lippmann.

Momentul lansării satelitului „ECHO II"

Sărac în idei proprii, Goldwater se mulțumește să opună veto-ul său — teoretic, firește — tuturor măsurilor și acțiunilor apreciate favorabil în America. După ce s-a împotrivit viguros încheierii Tratatului de interzicere parțială a experiențelor nucleare și a fost apoi unul din puținii senatori care au votat împotriva lui, acum, cînd se repune în discuție extinderea tratatului și asupra experiențelor subterane, Goldwater cere reluarea exploziilor nucleare americane în atmosferă.

Lista lucrurilor de care declară că are oroare cuprinde conferințele la nivel înalt, comerțul cu țările socialiste, decizia Curții Supreme care a interzis segregația în școli, uniunile sindicale, impozitele federale pe venit și mai ales impozitele progresive, asistența medicală pentru bătrîni, îndemnizațiile plătite fermierilor, planurile de ameliorări funciare, lucrările publice și subvenționarea școlilor de către stat. *New York Herald Tribune* citează următoarea declarație a lui Goldwater : „Dacă ne-am întoarce la scris, citit și socotit, cred că sistemul nostru de învățămînt s-ar putea susține și singur."

Pentru Rockefeller este, firește, o jucărie să polemizeze cu asemenea afirmații aberante. Avînd în față, de pildă, textul speech-ului rostit de Goldwater la 15 ianuarie la Clubul economic din New York, Rockefeller a extras din el fraza în care se susținea că „lipsa de inteligență sau lipsa de ambiție" sînt factorii care îi fac pe unii americani să trăiască din ajutoare date de stat. A doua zi, la două adunări studențești din statul New Hampshire, Rockefeller a vorbit pe larg despre neînțelegerea de către Goldwater a faptului că „mulți oameni sînt lipsiți de instrucțiune nu pentru că ar fi proști sau leneși, ci fiindcă n-au avut prilejul să învețe".

Evident, controversele de acest gen scad considerabil nivelul dezbaterii preelectorale republicane. Sesizînd riscul compromiterii, grupul de conducere al partidului republican, strîns oarecum în jurul generalului Eisenhower, a lansat strigătul de luptă „Goldwater can't win!" (Goldwater nu poate cîștiga !) o nouă versiune a sloganului „Taft can't win!" care, în 1952, a prevenit desemnarea acestui extremist de dreapta și a permis altui candidat republican, respectiv Eisenhower, să devină președinte al Statelor Unite.

Goldwater, spun republicanii care nu-l acceptă, și-a pierdut prin moartea președintelui Kennedy singurul atu : posibilitatea de a ralia în jurul său sudul conservator. Acum, acest sud este mulțumit de prezența la Casa Albă a primului președinte sudist de la războiul de secesiune încoace. Bătălia, cred strategii republicani, trebuie dată pentru statele industriale din nord (speranțele lor reale într-o victorie sînt minime, dar și o înfrîngere poate fi mai mult sau mai puțin onorabilă, în funcție, în primul rînd, de diferența de voturi).

Se ventilează și se cîntăresc în această perspectivă numele altor patru candidați republicani posibili : Richard Nixon, William Scranton, guvernatorul Pennsylvaniei, George Romney, guvernatorul Michiganului și Henry Cabot Lodge, ambasadorul S.U.A. în Vietnamul de sud. Nici unul dintre ei n-a acceptat deocamdată, oficial, să candideze. Toți declară, într-o formă sau alta, dar în esență la fel, că nu doresc să fie candidați, dar „dacă acest lucru va deveni necesar și le va fi cerut, atunci..." „Cîtă abnegație" ! remarcă corespondentul din Washington al ziarului *Le Monde*.

Alte două caracteristici comune ale celor patru candidați (împărtășite și de Rockefeller și Goldwater) : sînt relativ tineri pentru funcția la care — declarat sau nu — aspiră, și sînt minimum milionari. (Rockefeller e miliardar). Toți au siguranța de sine pe care scriitorul american F. Scott Fitzgerald o numea „cartea de identitate a bogătașilor cu tradiții solide". Cea mai neașteptată a fost reapariția lui Nixon care, după ce a adăugat înfrîngerii în alegerile prezidențiale din 1960 insuccesul încercării de a deveni guvernator al Californiei, anunțase categoric că se retrage din viața politică și se dedică afacerilor. Zilele trecute a făcut cunoscut însă că, dacă i se va propune să candideze, va accepta. De altfel în ultimul timp s-a remarcat străduința lui vizibilă de a se situa pe o cale de mijloc, între pozițiile lui Goldwater și Rockefeller, parcă pentru a stimula desemnarea lui în cazul eliminării reciproce a primilor doi concurenți intrați în cursă. Despre Nixon se afirmă că ar putea întruni voturi mai cu seamă în vestul mijlociu.

William Scranton nu este prea cunoscut dincolo de împrejurimile coastei de est a Statelor Unite. S-a spus despre el că ar fi „un Kennedy republican", dar James Welsh scrie în *New York Times Magazine* că analogia este cel puțin forțată. Deși din aceeași generație, cu o educație și o avere similară cu cele ale defunctului președinte, Scranton diferă mult de Kennedy. Este apreciat ca un om politic lipsit de strălucire și cu toate că, avînd în vedere că este guvernator numai de un an și ceva, nu i se reproșează că n-a făcut prea multe pentru redresarea economică a Pennsylvaniei, considerată zonă de depresiune cronică, se atrage atenția că nu are altă calificare de politică externă decît cea oferită de „un an într-o funcție nepolitică la departamentul de stat și un abonament la revista *Foreign Affairs*".

Romney și Lodge au rămas pînă acum în umbră. Primul a anunțat că va sprijini candidatura lui Nixon, al doilea nu se bucură pînă acum decît de sprijinul lui Eisenhower.

Luni, o nouă lovitură de teatru : doamna Margaret Chase Smith, actualmente senator din partea statului Maine, a anunțat la clubul presei feminine din Washington că a hotărît să solicite partidului republican s-o investească pentru a candida la președinția Statelor Unite. Senatoarea, care este în vîrstă de 66 de ani, a mărturisit : „După multe ezitări am luat în sfîrșit hotărîrea pe care toate feministele americane o așteptau de la mine".

Adevărul este că dna Chase Smith își declarase mai demult intenția de „a se hotărî", dar liderii republicani au preferat să simuleze că nu aud, în speranța că o vor determina astfel să renunțe la ideea ei, considerată a fi de natură să introducă și mai multă confuzie în tabloul politic republican. Tactica, după cum se vede, a dat greș.

Oricum, campania abia a început și energiile care se consumă, frenezia unora dintre participanți, dau impresia unei mari bătălii în gol, fără obiect. Sigur nu e deocamdată decît faptul că vor fi destule victime.

Felicia ANTIP

EXPERIENȚA PENTRU GOLDWATER

DINTRE toți candidații la cea mai înaltă funcție a acestei țări nimeni nu s-a pronunțat mai clar asupra problemelor zilei ca senatorul Barry Goldwater. Indiferent dacă credeți că are stofă de președinte sau nu, nu puteți să nu-i admirați curajul cu care spune tot ce îi trece prin minte, sau prin genunchiul bolnav.

Săptămîna trecută bunul senator din Arizona ne-a spus : „Nu mă simt de loc în siguranță din cauza rachetelor noastre. Aș dori ca Ministerul Apărării să spună poporului american cît de nesigure sînt de fapt rachetele. Probabil că voi da de dracu', pentru că spun asta, însă rachetele noastre cu rază mare de acțiune nu-mi inspiră nici o încredere".

Ministrul apărării, McNamara, a reacționat imediat la acuzațiile senatorului Goldwater, acuzații care, spune el, sînt „cu totul dezinformatoare, iresponsabile din punct de vedere politic și dăunătoare securității naționale fără să fie confirmate de nici un fel de informații oficiale sau de altă natură".

Toate astea îl încurcă grovaz pe americanul de rînd. Cine are dreptate, Goldwater sau McNamara ? Cum vor ști cetățenii care este adevărul ?

Nu există decît un procedeu cinstit de a pune capăt acestei dispute și credem că amîndouă părțile vor conveni asupra acestui procedeu. Propunem ca senatorul Goldwater să se așeze într-o barcă, singur, undeva în mijlocul Oceanului Pacific. Poziția lui exactă să fie apoi comunicată unei stații de lansare a rachetelor de pe coasta de vest. La un semnal dat de ministrul McNamara să se lanseze asupra senatorului Goldwater o rachetă intercontinentală. Dacă senatorul Goldwater scapă neatins și reușește să vîslească pînă în Statele Unite, el va dovedi fără umbră de îndoială că a avut dreptate și deci merită să fie ales președinte.

Dar dacă racheta intercontinentală va dovedi că funcționează bine și-și va atinge ținta, atunci senatorul Goldwater va trebui să se declare de acord ca numele lui să nu mai fie adus în discuție la alegerile preliminare din New Hampshire.

Se pune însă marea întrebare dacă Ministerul Apărării va fi de acord să irosească o rachetă care costă două milioane de dolari pentru o asemenea experiență mai ales acum, de cînd s-a încadrat într-o campanie de economii. La Ministerul Apărării impresia predominantă este că în acest caz experiența ar merita banii.

De fapt, mai multe personaje importante din acest minister s-au oferit să efectueze experiența chiar la senatorul Goldwater acasă, dacă s-ar întîmpla ca el să nu aibă timp să meargă în Pacific.

Un purtător de cuvînt al Ministerului Apărării a spus : „Nu numai că problema rachetelor intercontinentale ar fi lămurită o dată pentru totdeauna, dar s-ar limpezi și problema candidaturii senatorului Goldwater".

Este greu de spus dacă, chiar în cazul cînd Ministerul Apărării ar accepta efectuarea experienței, s-ar declara de acord cu ea și senatorul Goldwater. „El a refuzat discuția publică cu guvernatorul Rockefeller", a subliniat un comentator, „așa că de ce ar accepta să devină ținta unei rachete ?"

Credem că acest comentator greșește. Senatorul Goldwater este un om al faptelor, nu al vorbelor. Cel care este dispus să atace Cuba, să înceteze de a recunoaște Uniunea Sovietică, să reia experiențele nucleare și să ceară o desfășurare de forțe în Panama, va fi de acord și să înfrunte o rachetă oarecare în Oceanul Pacific.

În afară de aceasta Ministerul Apărării are mult mai mult de pierdut decît senatorul Goldwater. Dacă experiența eșuează, ministerul va trebui să renunțe la rachetele intercontinentale și să ia totul de la capăt, iar ministrul McNamara s-ar găsi într-o poziție foarte neplăcută.

Dacă experiența reușește, senatorul Goldwater nu are nimic de pierdut afară de investitura Partidului Republican.

Recunoaștem că este o idee îndrăzneață, dar de un lucru sîntem foarte siguri : sîntem siguri că o să dăm de dracu' pentru că am exprimat-o.

Art. BUCHWALD
(din NEW YORK HERALD TRIBUNE)

Pentru jocurile olimpice de iarnă de la Innsbruck, au fost instalate numeroase plăci indicatoare către pîrtia de bob, trambuline, locul de pornire pentru schi, centrul de presă, satul olimpic etc. etc.

BRUXELLES

Conflicte de muncă

În ultimele zile s-a accentuat atmosfera de încordare ce caracterizează de cîteva luni relațiile de muncă din industria metalurgică belgiană. În decembrie 1963 au declarat grevă muncitori din 40 de întreprinderi. Din 6 ianuarie durează greva metalurgiștilor din orașul Gand, iar săptămîna trecută au încetat lucrul muncitorii mai multor întreprinderi din Anvers, Liège, Bruxelles, Charleroi. Revendicările greviștilor se referă mai ales la necesitatea îmbunătățirii salariilor și a condițiilor de muncă și reprezintă reafirmarea opoziției muncitorilor belgieni față de programul economic al monopolurilor.

Atît în industria metalurgică, cît și în alte ramuri ale activității economice, acest program urmărește cu prioritate consolidarea pozițiilor monopolurilor și întărirea capacității lor de concurență în cadrul Pieței comune. În acest scop, industria de prelucrare a metalelor a efectuat modernizări însemnate ale proceselor tehnologice, a lărgit capacitățile de producție. În 1962, numai una din marile societăți din industria metalurgică a făcut investiții în valoare de 3,25 miliarde de franci. Fără a se împotrivi noilor investiții, atunci cînd acestea exprimă interesele dezvoltării economiei naționale, sindicatele se opun tendinței de a se trece în sarcina muncitorilor cheltuielile legate de reorganizarea proceselor tehnologice și de noile investiții.

Încă de la începuturile Pieței comune, această politică și-a găsit expresie în „legea unică", prin care se preconiza înghețarea salariilor, concomitent cu majorarea impozitelor și reducerea cheltuielilor de ordin social. Împotriva consecințelor „legii unice" a fost organizată greva generală din decembrie 1960—ianuarie 1961, care a determinat, în primul rînd, eșecul politicii de blocare a salariilor. În relațiile de muncă a intervenit apoi convenția de ajustare a salariilor în conformitate cu indexul de creștere a costului vieții. După părerea sindicatelor, această ajustare făcută în raport cu prețurile de amănunt la bunurile de consum este handicapată de urcarea generală a costului vieții ; totodată salariile rămîn mult în urma creșterii productivității muncii, lucrătorilor revenindu-le o parte relativ tot mai mică din venitul național.

Căutînd să mențină spiritul legii unice în privința salariilor, cele trei mari uniuni monopoliste din Belgia au semnat — la 31 ianuarie 1962 — un protocol de colaborare, „confirmare solemnă a unității frontului patronal" (din Raportul social al C.E.E. pe 1962).

În aceste condiții izbucniseră, în februarie 1963, două greve generale ale metalurgiștilor belgieni, în legătură cu care *France Presse* semnala „agravarea situației sociale" din această industrie. Pentru frînarea mișcărilor revendicative, în vara anului 1963 a fost adoptată o lege care îngrădește dreptul la grevă.

Acumularea presiunilor patronale a determinat un nou curent de împotrivire. Inițiativa acțiunilor muncitorești au avut-o metalurgiștii care, în număr de aproape 250 000, formează unul din detașamentele cele mai mari ale proletariatului belgian. Metalurgiștii și alte categorii de oameni ai muncii dezaprobă limitarea

creşterii salariilor la un procent de 3,5 — dincolo de care organizaţiile patronale nu vor să trateze cu sindicatele — şi revendică, totodată, îmbunătăţiri sociale, mai ales în legătură cu sporirea zilelor de concediu. În această din urmă problemă, sindicatele au obţinut unele rezultate; dar problema salariilor a rămas deschisă nu numai în industria metalurgică, ci şi în alte ramuri.

Înfruntarea dintre *Fabrimetal* (organizaţia întreprinzătorilor din industria metalurgică) şi muncitorii acestei industrii constituie o încercare a forţelor, cu rezonanţe pe un plan social mai larg. Tocmai de aceea, în acest conflict, de partea lui *Fabrimetal* a intervenit activ cea mai mare organizaţie patronală din Belgia — F.I.B. — iar de cealaltă parte, conducerea naţională a sindicatelor — *Federaţia generală a oamenilor muncii*, avînd într-o măsură colaborarea *Confederaţiei sindicatelor creştine*.

Acestea sînt, în linii mari, faptele care explică mişcările revendicative din ultimele luni. Metalurgiştii şi constructorii au formulat cereri pentru mărirea generală a salariilor. Cu această revendicare au intrat în grevă şi muncitorii de la mai multe întreprinderi ale industriei chimice. În ansamblul revendicărilor, o pondere însemnată au cele privind îmbunătăţirea măsurilor de securitate a muncii. În octombrie 1963, Federaţia generală a oamenilor muncii din Belgia a înaintat primului ministru un document în care se arată că, pe şantierele de construcţii, anual au loc 60 000 de accidente de muncă.

Tratativele infructuoase dintre sindicatele metalurgiştilor şi *Fabrimetal* au fost urmate de o întîlnire, tot fără rezultate, între reprezentanţii organelor naţionale ale patronatului şi ale sindicatelor. Guvernul a iniţiat o conferinţă de mediere, la care însă F.I.B. şi F.E.N.I.B. (Federaţia întreprinderilor neindustriale) au refuzat să participe.

Aşa se explică extinderea recentă a grevelor în mai multe întreprinderi metalurgice din ţară. În unele locuri, muncitorii au obţinut satisfacerea revendicărilor. Astfel, salariul orar al muncitorilor de la Espérance Langdoz a fost mărit cu 1,22 franci.

Eficacitatea generală a luptei greviste în industria metalurgică belgiană va depinde şi în viitor în mare măsură de gradul unităţii de acţiune a sindicatelor.

Eugen POP

SKOPLJE

Reconstrucţia oraşului

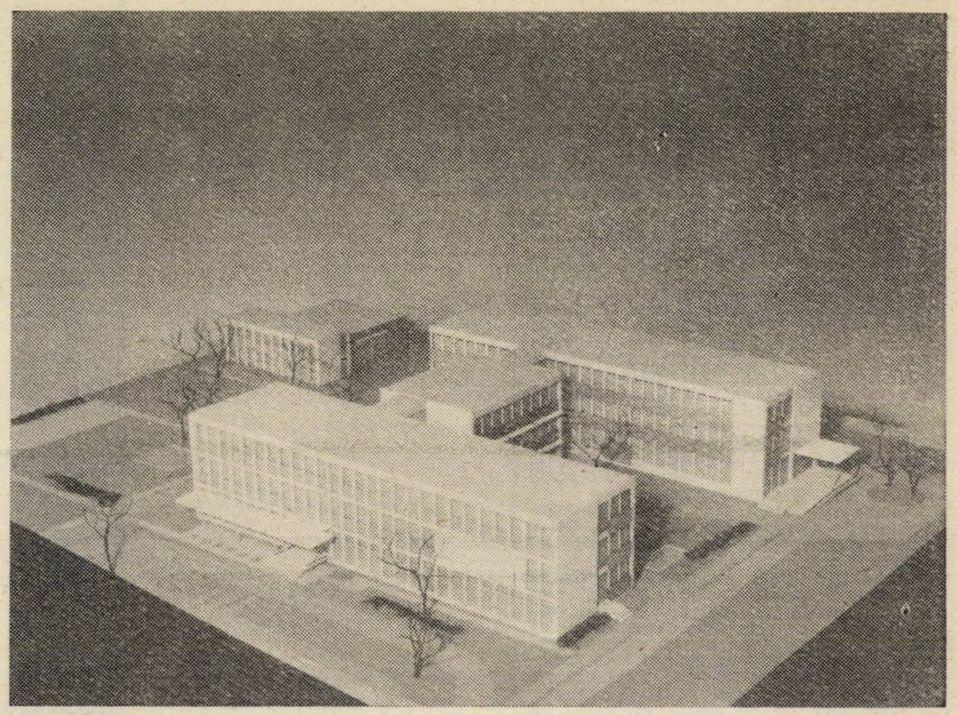

Macheta policlinicii din Skoplje

Macheta alăturată se va deplasa în curînd de pe planşele proiectanţilor şi se va transforma în blocurile care vor străjui uliţa Partizanska din Skoplje. Ele vor găzdui policlinica dăruită de guvernul romîn locuitorilor oraşului Skoplje care a avut de suferit în anul trecut un cutremur cu intensitate foarte puternică. Zilele acestea a avut loc la Skoplje inaugurarea oficială a şantierului de construcţie a blocurilor de locuit şi a policlinicii. Proiectate în cadrul Institutului Proiect Bucureşti ele ţin seama de soluţiile tehnice cele mai adecvate, inclusiv de luarea în considerare a lucrărilor de aşa natură încît structura de rezistenţă să fie concepută şi pentru cutremure de gradul 9—10.

Cîteva cifre sînt elocvente: suprafaţa construită a policlinicii va însuma aproximativ 9 400 mp. Volumul total al construcţiei policlinicii aproape 18 000 mc. Policlinica va avea 56 de cabinete medicale cu secţii specializate, cu instalaţii moderne pentru servicii de fizioterapie, radiodiagnostic, O.R.L., oftalmologie, cardiologie ş.a.m.d. Aparatajul şi mobilierul este fabricat în Romînia. Policlinica va putea deservi aproximativ 50 000 de persoane.

În aceste zile în Iugoslavia se află o delegaţie a Institutului Proiect Bucureşti condusă de arhitect T. Ricci care se află pentru a doua oară în Iugoslavia. Machetele proiectelor romîneşti s-au bucurat de apreciere în rîndul specialiştilor iugoslavi.

Skoplje s-a transformat într-un uriaş şantier. Ruinele care străjuiesc literalmente toate străzile şi cartierele oraşului amintesc încă de recenta calamitate. Dar ajutorul acordat de numeroase ţări, eforturile pline de abnegaţie ale locuitorilor oraşului şi sprijinul pe care l-au primit în acţiunea lor din partea întregii populaţii a ţării vor face ca într-un interval destul de scurt Skoplje să renască la fel de frumos şi pitoresc.

P. P.

Belgrad, 28 ianuarie

VARŞOVIA

Convorbiri polono-britanice

Recent, P. Iaroszewicz, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri al R. P. Polone, a făcut o vizită oficială în Anglia, în vederea examinării relaţiilor economice între cele două ţări.

La sfîrşitul vizitei a fost dat publicităţii un comunicat comun polono-britanic. După cum relatează agenţia P.A.P., în comunicatul comun se arată că „reprezentanţii celor două guverne au discutat problemele care interesează în mod deosebit cele două ţări, au salutat dezvoltarea diferitelor contacte între Polonia şi Marea Britanie şi au hotărît ca guvernele lor să depună şi de acum înainte eforturi în sprijinul acestor contacte. Ei au discutat de asemenea dezvoltarea relaţiilor comerciale, au ajuns la înţelegerea ca ambele guverne să ia măsurile corespunzătoare pentru îmbunătăţirea schimburilor comerciale între ambele ţări.

P. Jaroszewicz a invitat pe Heath, ministrul britanic al industriei şi comerţului, să facă o vizită în Polonia".

În timpul vizitei, P. Jaroszewicz s-a întîlnit cu ziarişti din Londra, subliniind că „tratativele în domeniul comercial şi industrial au arătat că marile firme britanice privesc în mod favorabil dezvoltarea relaţiilor comerciale cu Polonia şi îşi dau seama de avantajele aduse ambelor părţi. Relaţiile cu unele firme britanice mari sînt tradiţionale în Polonia şi se dezvoltă permanent. Tratati-

vele duse la Ministerul de Finanțe și la Consiliul național al dezvoltării economice au fost interesante".

P. Jaroszewicz s-a mai oprit și asupra altor probleme legate de schimburile comerciale între Anglia și R. P. Polonă, arătînd că „este necesar să se creeze condiții mai favorabile pentru schimbul comercial de lungă durată. A fost exprimată tendința de a se dezvolta schimburile comerciale în comparație cu recentul acord încheiat pe cinci ani. Se observă din partea ambelor părți tendința de a spori achizițiile și de a se îmbunătăți condițiile pentru exportul polonez în Marea Britanie, și de asemenea alte condiții care ar putea contribui în mod favorabil atît la dezvoltarea schimburilor actuale, cît și la livrările reciproce pe o perioadă mai îndelungată".

La întoarcerea în țară, într-un interviu acordat ziariștilor polonezi, vicepreședintele Consiliului de Miniștri al R. P. Polone a declarat, printre altele: „Am discutat tot ce interesează ambele țări din punct de vedere al dezvoltării unor bune relații de afaceri între Polonia și Marea Britanie".

A. D.

ROMA

Activitate diplomatică susținută

În prima jumătate a lunii ianuarie, Italia a fost intens prezentă pe scena diplomatică occidentală prin vizitele pe care ministrul de externe Saragat le-a făcut în S.U.A. (însoțindu-l pe șeful statului) și apoi la Londra și prin discuțiile prilejuite de prezența unor membri ai cabinetului vest-german la Roma. Numeroasele comentarii în jurul ultimelor deplasări și tratative subliniază tradițional reafirmarea „continuității" politicii externe, dar în același timp și indiciile unei anumite evoluții în această politică.

Este încă prea devreme pentru a se determina exact în ce constă această evoluție: noul guvern italian a fost constituit în decembrie și pînă acum nu au avut loc încă adevărate reuniuni ale Consiliului de Miniștri pentru precizarea politicii în problemele internaționale-cheie. Dar faptul că, în comunicatele oficiale și în comentariile presei pe marginea fiecăreia dintre convorbirile bilaterale prilejuite de vizitele lui Saragat s-a citat ca subiect principal de discuție în primul rînd problema păcii și a relațiilor Est-Vest în condițiile destinderii conturate în ultima vreme, a fost interpretat în cercurile ziaristice ca simptom al unei orientări realiste.

Tratativele italo-americane, care au deschis seria acestor manifestări ale politicii externe italiene, nu au urmărit propriu-zis realizarea unor acorduri, ele avînd mai ales caracterul unei luări de contact între șeful statului italian și noul președinte al Statelor Unite. Prezența ministrului de externe Saragat la aceste discuții și contactele sale cu secretarul de stat american Dean Rusk au făcut posibilă și trecerea în revistă a unor probleme politice.

Ziarul *Corriere della Sera*, vorbind despre tratativele anglo-italiene, care au avut loc cînd Saragat a vizitat Londra la scurtă vreme după călătoria sa în Statele Unite, amintea de evocarea problemei dezarmării și în general de atitudinile pozitive adoptate de reprezentanții italieni în problema extinderii relațiilor Est-Vest. „În comunicatul anglo-italian, scrie ziarul, se spune că ministrul de externe englez Butler și Saragat au examinat stadiul actual al relațiilor dintre Occident și Răsărit, exprimîndu-și speranța că se vor realiza noi pași pe calea reducerii încordării..." Ziarul relevă că această atitudine concordă cu cea afirmată și în cursul tratativelor anterioare de la Washington.

Discuțiile de la Londra s-au referit și la o problemă specială — criza cronică pe care o constituie pentru relațiile interoccidentale opoziția Franței față de aderarea Marii Britanii. În această privință Italia și-a manifestat intenția de a juca un rol mediator pentru a atenua aceste divergențe și pentru „a favoriza o apropiere între Anglia și Piața comună, căutînd în același timp să descurajeze orice inițiativă care ar putea avea un efect contrar" — după cum scria *Corriere della Sera*. Ziarul arată că această poziție a Italiei a fost afirmată și după tratativele bilaterale anglo-italiene, în cadrul sesiunii Consiliului U.E.O. care s-a desfășurat în capitala Marii Britanii.

Problema aceasta a fost discutată amplu și în cadrul tratativelor italo-vest-germane care au avut loc la începutul acestei săptămîni la Roma între cancelarul Erhard și premierul Moro cu participarea miniștrilor de externe ai celor două țări. S-a vorbit de „identitate de vederi" în ce privește „construirea Europei" și mai ales de „menținerea consultărilor între Piața comună și Anglia".

Tratativele dintre reprezentanții Italiei și Germaniei federale au atins și tema necesității unei politici mai largi, mai conforme cu evoluția situației internaționale în problemele importante ale relațiilor Est-Vest. Ziarul italian *La Stampa* se crede îndreptățit să vorbească despre „un spirit inovator", despre „voința de a depăși schemele obișnuite de pînă acum pentru a cerceta orizonturi mai deschise...".

Paolo RICCI

Roma, 28 ianuarie

ZANZIBAR

Situația politică

Recentele evenimente din Zanzibar oferă observatorilor politici, diplomatici și militari din Occident prilejul unor multiple interpretări cu privire la cauzele care le-au generat și mai cu seamă la viitoarele lor implicații. Dacă cercurile de la Washington acordă atenție Zanzibarului datorită unei oarecari valori strategice care i se atribuie, comentatorii britanici se arată îndeosebi preocupați de urmările politice pe care orientarea noului guvern le-ar putea avea în întreaga regiune a Africii orientale. Comentînd deci în continuare resorturile care au pus în mișcare mecanismul loviturii de stat de acum două săptămîni, unii observatori occidentali le consideră o urmare a luptei între majoritatea africană și minoritatea arabă a insulei. Înaintea schimbărilor survenite, viața economică și politică a țării era dominată de un grup de feudali în special de origine arabă. Sultanii arabi din Zanzibar veniți în secolul al XIV-lea din Hadramaut au stăpînit mult timp coasta orientală a continentului, ocupîndu-se în special de comerțul cu sclavii aduși din interior. Această elită arabă continuă să exploateze în zilele noastre masa proletarizată a insulei, formată mai ales din africani (250 000). Dar, după cum sublinia cotidianul britanic *Times* „ar fi o greșeală să cauți motivele loviturii de stat pur și simplu în sentimentele de animozitate rasială care îi opun pe arabi nearabilor. Cel puțin tot atît de importantă este încordarea care a existat între grupul conducător și păturile avute care îl sprijineau pe de o parte și marea masă a săracilor pe de altă parte". În același sens *Daily Worker*, arătînd că „schimbarea puterii în Zanzibar nu a fost un fulger căzut din senin", releva la rîndul său: „noul guvern este rezultatul luptei intense pe care forțele progresiste au dus-o împotriva conducerii vechii coaliții guvernamentale".

Încă de la primele alegeri din iulie 1957, în Zanzibar au existat frămîntări politice crescînde. Acestea se datorau în primul rînd faptului că în pofida protestelor opoziției, coaliția guvernamentală menținea cu ajutorul autorităților coloniale o serie de legi electorale discriminatorii potrivit cărora dreptul de vot era dependent de o situație materială și un anumit nivel cultural. Asemenea legi favorizau partidele de guvernămînt sprijinite de păturile înstărite ale Zanzibarului. Dominația feudalilor locali a creat în același timp serioase nemulțumiri în rîndul elementelor muncitorești arabe și africane din cadrul Federației Sindicatelor Progresiste din Zanzibar, organizație afiliată Partidului Naționalist de guvernămînt și al cărei lider era Abdul Rahman Mohamed — Babu — secretarul general al partidului.

Politica reacționară a fostei coaliții guvernamentale a stîrnit împotriviri și în rîndul tineretului din Partidul Naționalist care în 1962 și-a format o organizație proprie denumită „Grupul de acțiune al tineretului". Elementele nemulțumite de politica conducerii Partidului Naționalist s-au regrupat formînd aripa de stînga a partidului, militînd pentru reforme sociale și eco-

Zanzibar — membri ai unei unităţi militare

nomice în interesul ţărănimii şi al maselor sărace ale populaţiei insulei.

Fracţiunea de stînga s-a desolidarizat de conducerea partidului în urma tratativelor de la Londra din primăvara anului 1963, unde acesta adoptase o atitudine conciliantă şi de tărăgănare a obţinerii independenţei. În iulie 1963 elementele dizidente de stînga din Partidul Naţionalist au creat o organizaţie separată : „Partidul Poporului din Zanzibar". În felul acesta Partidul Naţionalist a pierdut sprijinul organizaţiilor sindicale şi de tineret care au aderat la noul partid.

La Conferinţa de la Londra din septembrie 1963 în problema acordării independenţei Zanzibarului, „Partidul Poporului" a făcut bloc comun cu partidul de opoziţie Afro-Shirazi, cerînd crearea unui senat care să apere drepturile constituţionale de bază ale locuitorilor insulei, precum şi înlăturarea legilor represive existente. Cele două partide au propus noi alegeri pe baza acordării dreptului de vot tuturor cetăţenilor Zanzibarului indiferent de naţionalitate, avere sau studii. Conferinţa a respins însă aceste cereri.

Pentru a nu-şi periclita situaţia înainte de proclamarea independenţei, guvernul nu a întreprins nici o acţiune împotriva partidelor de opoziţie. Încă înainte de 10 decembrie 1963, vechiul guvern de coaliţie adoptase însă o serie de măsuri în scopul interzicerii asociaţiilor şi ziarelor progresiste. Acestea au fost puse în aplicare la 4 ianuarie tocmai împotriva Partidului Poporului (Umma) condus de Abdul Rahman Mohamed — Babu —. A fost scînteia care a grăbit revolta.

În prima declaraţie după succesul răscoalei, Abdul Rahman Mohamed — Babu — a cerut unitatea forţelor progresiste africane şi arabe. Baza luptei noastre — a subliniat Babu — nu este rasială. Este o luptă politică a maselor arabe şi africane împotriva elementelor reacţionare care considerau independenţa o nouă şansă pentru promovarea intereselor lor de clasă.

La o conferinţă de presă de acum cîteva zile, reprezentantul guvernului noii Republici Populare Zanzibar şi Pemba a relatat că s-a cerut soldaţilor din armata revoluţionară ca, avînd în vedere victoria deplină obţinută, să predea armele şi să se întoarcă la munca obişnuită. Totodată, s-au anunţat prime măsuri destinate a asigura progresul economic al ţării şi îmbunătăţirea traiului poporului.

Punctul de vedere exprimat de preşedintele Zanzibarului, Karune, în domeniul politicii externe reflectă aderiunea noului guvern la politica de „neutralitate activă", de neaderare la blocurile militare, de sprijinire a unităţii africane. Ţelurile noului guvern al Zanzibarului sînt de a stabili relaţii bune cu toate ţările lumii — a subliniat preşedintele Karune.

Ileana NICOLAESCÜ

LONDRA

Anglia şi C. E. E.

Vizita la Londra a ministrului de externe italian Giuseppe Saragat, precum şi conferinţa Consiliului ministerial al Uniunii Europei occidentale, desfăşurată tot la Londra au constituit două prilejuri pentru rediscutarea relaţiilor dintre Anglia şi Piaţa comună.

La un dineu oferit în cinstea sa de către ministrul de externe britanic, Butler, Saragat a reafirmat dorinţa expresă a guvernului italian ca Marea Britanie să intre în Piaţa comună, iar după publicarea comunicatului comun anglo-italian, Saragat a declarat că Italia intenţionează să vadă continuîndu-se procesul de dezvoltare a Europei occidentale pe o linie care să ducă la integrarea Angliei în comunitatea vest-europeană.

Acelaşi punct de vedere a fost exprimat de Butler în prima zi a conferinţei U.E.O., care a întrunit pe miniştrii de externe ai celor şase ţări membre ale Pieţei comune şi cel al Angliei. Reprezentantul Angliei a participat la această conferinţă în conformitate cu hotărîrea anterioară ca Marea Britanie să menţină dialogul cu cele şase ţări ale Pieţei comune, în vederea intrării în acest organism, prin Uniunea Europei occidentale.

Butler a subliniat că nu este suficient ca Anglia să fie informată de discuţiile pe care cei şase le-ar putea avea între ei în legătură cu aşa-numita integrare vest-europeană, întrucît aceasta ar însemna să fie exclusă din „procesul adoptării hotărîrilor".

În discuţiile care au urmat, ministrul afacerilor externe al Franţei, Couve de Murville, s-a opus însă sugestiilor în vederea unor legături mai strînse între cei şase şi Anglia, iar lipsa unui progres în această chestiune a fost oglindită de o remarcă ironică a ziarului *Times* : „Sesiunea a fost bună cel puţin pentru că a dat Angliei posibilitatea de a-şi face cunoscută atitudinea", iar „atmosfera a fost în mod limpede mai puţin încordată decît la Haga în octombrie anul trecut, cînd dl Couve de Murville a păstrat tăcerea timp de aproape două zile".

Exprimînd un punct de vedere destul de larg răspîndit la Londra, ziarul *Guardian* scrie că „Franţa încearcă printr-o tactică de obstrucţie pasivă să blocheze orice discuţie constructivă care ar dăuna intereselor ei. Ea vrea să facă din

U.E.O. o simplă tribună". Ziarul francez *Le Monde* a replicat prompt: „Trebuie să recunoaștem că și pînă acum această organizație nu a fost altceva decît o tribună și că numai cineva cu prea multe iluzii putea crede că reluarea în cadrul ei a contactelor cu Marea Britanie acceptată anul trecut cu multe reticențe de către Paris ar fi ajuns pentru a transforma relațiile franco-britanice. Climatul s-a destins sensibil pe planul raporturilor personale și pentru moment nu pare că s-ar putea spera mai mult".

După încheierea conferinței, ministrul de externe al Angliei a făcut o serie de declarații, în care s-a referit doar vag la divergențele manifestate. Potrivit lui Butler, conferința a fost „o reuniune foarte reușită". Ea ar fi îngăduit celor șapte miniștri de externe să ducă discuții mai aprofundate și mai utile decît la precedenta sesiune de la Haga, din octombrie 1963, în cursul căreia Marea Britanie a luat contact cu „cei șase", în cadrul U.E.O., pentru prima oară după eșecul tratativelor de la Bruxelles din ianuarie 1963. După cum se vede, aprecierile sînt foarte generale și este limpede că nu s-a înregistrat un progres real.

Este semnificativ faptul că în comunicatul final nu se face nici o aluzie la problema relațiilor dintre Marea Britanie și Piața comună deși partea britanică ar fi preferat ca aceasta să fie considerată problema de bază. Ministrul afacerilor externe Luns a trebuit să renunțe, ținînd seama de rezervele exprimate de colegii săi din Franța și R.F.G., la ideea avansată de el de a se crea un grup de lucru special al U.E.O. însărcinat cu studierea chestiunii.

Existența unor divergențe între participanții la conferința U.E.O. a fost vădită și cu prilejul discutării altor probleme. Un exemplu îl constituie și atitudinea pe care intenționează s-o adopte statele vest-europene față de viitoarele negocieri comerciale din cadrul G.A.T.T. După cum rezultă din comunicatul dat publicității, precum și din aprecierile observatorilor, nu a fost încă posibil să se adopte o atitudine comună între Marea Britanie și țările din C.E.E. în legătură cu tratativele tarifare care vor avea loc la Geneva în cadrul „rundei Kennedy". Tot ceea ce s-a realizat a fost doar adoptarea unei hotărîri privitoare la menținerea contactului între experții celor două părți, în cadrul tratativelor care vor avea loc. Referindu-se la faptul că Anglia și statele Pieței comune nu găsesc un limbaj comun pentru viitoarele tratative comerciale cu S.U.A., Butler a declarat unui ziarist: „De altfel nu ne așteptăm la un acord în această privință".

John GRITTEN

Londra, 27 ianuarie

CUVÎNTAREA PREȘEDINTELUI S.U.A. CU OCAZIA RELUĂRII CONFERINȚEI DE LA GENEVA

Marți dimineața și-a reluat lucrările la Geneva Comitetul celor 18 țări pentru dezarmare. Pe ordinea de zi a acestei conferințe se află o singură problemă. Este problema de căpetenie pe ordinea de zi a întregii omeniri și anume pacea.

În mesajul pe care l-am adresat astăzi Genevei, mi-am exprimat mîndria față de realizările noastre și mi-am exprimat speranța că tendința s-a răsturnat, că ne așteaptă noi acorduri și mai cuprinzătoare, și că generațiile viitoare vor considera anul 1964 drept anul în care omenirea s-a îndepărtat definitiv de ororile războiului și a construit noi fortărețe ale păcii.

Realizarea unui acord pentru controlarea și reducerea, și în ultimă instanță desființarea armelor și războiului, nu este atît de imposibilă cum părea timp de atîția ani. Avem în prezent un tratat pentru interzicerea limitată a experiențelor nucleare. Avem în prezent o posibilitate de comunicare pentru cazuri excepționale, o linie specială între Washington și Moscova. Avem în prezent un acord în cadrul O.N.U. pentru a nu se permite bombelor să pătrundă în spațiul cosmic.

Toate acestea sînt măsuri de mică amploare, dar ele se îndreaptă spre o direcție justă, aceea a securității, rațiunii și păcii. Acum trebuie să pășim înainte. Așa după cum sîntem hotărîți să înfăptuim tot ce este necesar pentru a ne apăra libertatea și pentru a preîntîmpina o agresiune, trebuie să fim la fel de hotărîți să reducem riscurile unui nou război mondial, în care primul ceas s-ar putea măsura după sutele de milioane de oameni uciși.

Dacă sîntem destul de inteligenți pentru a făuri aceste groaznice arme de distrugere, sîntem firește destul de inteligenți pentru a făuri și metode de distrugere a acestor arme. Vor exista riscuri, vor exista îndoieli și tergiversări, dezamăgiri și deziluzii, dar căutarea păcii trebuie să continue. Ne înapoiem astăzi la masa de conferință de la Geneva cu un nou avînt și o nouă speranță, bazate pe continuarea discuțiilor cu aliații noștri și pe garanții eficiente. Statele Unite cer lumii să ia noi măsuri pe calea spre pace, măsuri care să poată fi transpuse în fapt și care să nu primejduiască securitatea nimănui ci să consolideze această securitate.

În primul rînd, propunem să se încheie noi acorduri prin care să se pună capăt răspîndirii armelor nucleare în țările care nu dispun în prezent de aceste arme. Actualul echilibru al fricii, nesigur și nesatisfăcător, se va transforma cu desăvîrșire în frică și va înceta de a fi echilibru atunci cînd zeci de țări mari și mici vor dispune de un trăgaci nuclear propriu.

În al doilea rînd, am propus ca ambele părți să accepte instalarea de posturi de observații pe teritoriile lor, ca o garanție împotriva unei greșeli de calcul sau a unei înțelegeri greșite, precum și de teama unui atac prin surprindere.

În al treilea rînd, propunem ca ambele părți să pună capăt întregii producții de material fisionabil folosit pentru armele nucleare. Statele Unite și Uniunea Sovietică au produs o forță explozivă destul de mare, ea fiind echivalentă cu cîte 10 tone de trinitrotoluen pentru fiecare bărbat, femeie și copil de pe fața pămîntului. Am anunțat că în Statele Unite ne reducem producția. Noi cei din S.U.A. sîntem dispuși să închidem noi uzine dacă și cînd U.R.S.S. va proceda la fel, uzină cu uzină, pe bază de inspecție bilaterală.

În al patrulea rînd, așa cum am arătat în scrisoarea pe care am adresat-o luni premierului Hrușciov, propunem măsuri practice pentru lichidarea primejdiei, sau a recurgerii la forță în mod direct sau indirect în vederea modificării frontierelor sau liniilor de demarcație, în vederea controlului unor teritorii sau accesului în unele teritorii. Cu alte cuvinte trecem dincolo de limitele declarației domnului Hrușciov de Anul nou împotriva recurgerii la forță în divergențele teritoriale și îi cerem să ni se alăture pentru a aplica acest principiu pe o bază cu mult mai largă.

În al cincilea rînd, propunem să se găsească o modalitate de a se pune capăt creșterii fatale a forțelor nucleare strategice. În acest scop, ambele părți trebuie să examineze posibilitatea de înghețare numerică și ca tipuri a vehiculelor purtătoare de arme nucleare strategice, fie avioane, fie proiectile-rachetă, precum și a armelor ofensive și defensive. Toate aceste propuneri sînt importante pentru pace. În privința nici uneia dintre ele nu este imposibil să se ajungă la un acord. Cea mai bună metodă de a începe dezarmarea este să se facă un început. Vom da ascultare oricărui plan, ne vom duce oriunde, vom lua orice angajament și vom juca orice rol de natură să ofere o perspectivă realistă de pace.

Dezarmarea nu este exclusiv o treabă a guvernului. Ea este o problemă a tuturor. Ea este sau trebuie să fie preocuparea tuturor părinților și profesorilor, a tuturor funcționarilor publici și a tuturor cetățenilor.

Discurs radiotelevizat la 21 ianuarie 1964

ÎN ŢARA „PIETREI NEGRE CARE ARDE"

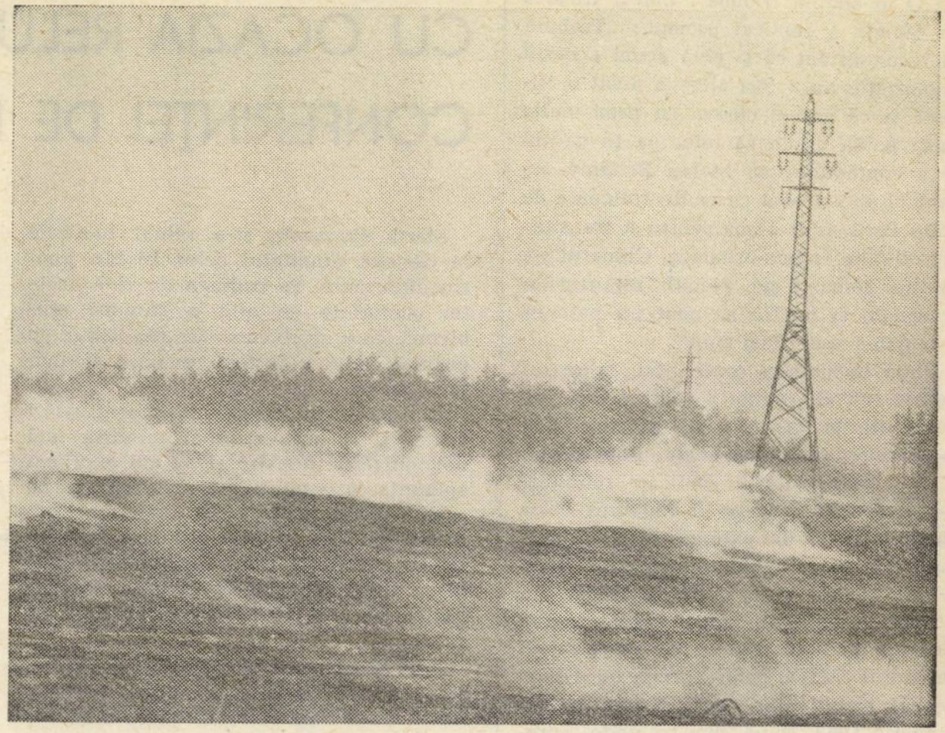

Halde fumegînd la marginea Ostravei

DACĂ n-ar fi fost chihlimbarul, oamenii Evului Mediu n-ar fi durat prin Opava drumul care leagă Italia şi Austria de ţărmii Balticei. Dacă n-ar fi fost Napoleon, diplomaţii şi generalii Austriei, Rusiei şi Prusiei n-ar fi stat la sfat, în ore de zi şi de noapte, la adăpostul zidurilor de piatră ale mănăstirii Minoriţilor din Opava. Petr Bezruč a scris că vrea „să doarmă în pămînt silezian" şi-i găsim mormîntul în fosta capitală a Sileziei morave. Cîntăreţul minerilor de la graniţa moravo-polonă îi zicea oraşului său natal „oraşul alb". La numai 32 km depărtare, se afla neagra Ostravă, oraşul fără palate, fără biserici gotice sau baroce, fără nobili. Din totdeauna, „oraşul alb" a comandat destinele „oraşului negru". Aici, în anul 1765, baronul von Loccel a primit ordinul Mariei Tereza : „Căutaţi cărbuni !" După doi ani, mica Ostrava avea să atragă atenţia Europei.

Dacă n-ar fi fost fierarul Keltička din Zámostí, contele Larisch n-ar fi ştiut că moşia lui din Karvina se întinde pe o mare de cărbuni, iar contele Wilczek n-ar fi aflat că „piatra neagră care arde" valorează mai mult decît aurul. Jan Keltička se vînturase, de tînăr, prin apusul continentului şi cunoscuse minele de cărbuni de la Borinage, la frontiera Belgiei cu Franţa. Cînd a revenit acasă, a început să doboare copacii din pădurea Kamenec, în căutarea „pietrei belgiene". Pămîntul îi amintea de Borinage — şi nu s-a înşelat. În 1763, cînd i-a urmat tatălui său la gospodărirea fierăriei din Ostrava, încingea fierul la para cărbunilor aprinşi. Maria Tereza nu era o femeie oarecare, dar Keltička a anticipat cu doi ani ordinul împărătesei. Metalurgiştii de la Frydlant mai ardeau, pe atunci, pădurile din munţii Beskydy. Ei nu aflaseră că s-a descoperit cărbunele.

Austria, Polonia, Ungaria, ţările nordului... Toate drumurile treceau prin Opava. Tocmai de aceea şi-au disputat-o regii şi principii moravi şi boemi, Matei Corvin al Ungariei, Sigismund al Poloniei, împăraţii de la curtea vieneză. Cînd însă Maria Tereza a ordonat „căutaţi cărbuni !", se întrezărea o nouă epocă în istoria strategiei militare, o epocă în care castelele deveneau decoruri pentru basme destinate copiilor. Cărbunele ascundea sursele vieţii ca şi ale morţii. Iar oamenii au pornit la cucerirea „pietrei care arde". În ziua de 16 septembrie 1830, la Ostrava, a fost sfinţit cu mare pompă cel dintîi furnal înalt al întreprinderii „Rudolfova", o întreprindere metalurgică. Războaiele napoleoniene erau de domeniul trecutului, dar între zidurile mănăstirii Minoriţilor din Opava se urzeau noi măceluri. Curtea de la Viena se pregătea să facă loc unui împărat cu mult mai puternic : baronul Rotschild. Şi furnalul „Rudolfovei" fumega fără încetare. Sub el, la sute de metri spre inima pămîntului, minerii căutau cărbuni.

„Atunci — spune cronicarul — la Ostrava trăiau 2 160 de localnici şi 2 449 de cetăţeni veniţi acolo să lucreze. 57 persoane aveau case şi pămînt, 10 — numai pămînt ; fabricanţi şi meseriaşi liberi erau 151, negustori — 22..., nici un scriitor, artist, avocat..., 408 cerşetori". Era în anul 1858. După patru ani, numărul ortacilor se ridica la aproape 7 000, iar graficul producţiei măsura 599 000 de tone. Deasupra minelor de cărbuni se lăfăiau moşiile baronilor Wilczek şi Larisch ; ale societăţii „Zwierzina" şi ale voievodului Albrecht. Un secol mai tîrziu, Ostrava număra 248 000 de locuitori permanenţi şi peste 50 000 de flotanţi. Minele dădeau republicii 23 milioane tone de cărbuni. De „Rudolfova" nu-şi mai amintea nimeni. La „Vitkovice Zelezarni" fumega furnalul nr. 6, iar „Nova Hut-Klement Gottwald" intra în cel de-al doilea deceniu de existenţă cu patru furnale înalte, nouă cuptoare, două bluminguri, şase laminoare, nouă baterii de cocsificare. La o mie de metri, la două mii de metri spre inima pămîntului, minerii căutau cărbuni.

Fier, oţel, şerpi de laminate, cărbune — aceasta este Ostrava. Dacă ai schiţa o hartă a oraşului renăscut în anii din urmă, ţi-ar trebui multe culori : pentru marile uzine siderurgice, pentru uzinele chimice, pentru cocserii, pentru haldele de steril, pentru dealurile de zgură, pentru puţurile de mină. Dacă ai schiţa o hartă a drumurilor subterane din bazinul Ostrava-Karvina, ţi s-ar deschide înaintea ochilor un păienjeniş mai întortocheat decît labirintul mitologic. 1 600 de km de galerii. Drumurile tăinuite ale furnicarului de ortaci se întretaie, se suprapun, străbat straturile sfîrtecate de ciocanele pneumatice şi de combine, pipăie scoarţa pămîntului frămîntat al bazinului carbonifer.

Am văzut asemenea locuri, numeroase ; ele configurează un cîmp de bătălie răscolit de explozia obuzelor. Am văzut şi locul în care s-a aflat castelul contelui Larisch-Mönich. S-a surpat într-o singură clipă, ca fulgerat. Contele Larisch avea însă şi alte castele, şi mine, şi moşii. Ortacii lui locuiau în mucuroaie invadate de igrasie. Abia în ultimii ani, au început să părăsească locuinţele bătrîne, pentru a se muta în aşezările moderne din împrejurimi. Pe

harta regiunii au apărut orașe noi : Poruba, Havirov, Nové Mesto, Raj. Pe harta țării, unele dintre ele n-au apucat încă să figureze.

Cînd au venit constructorii să pună bazele șantierului de la Poruba, țăranii de prin partea locului i-au privit cu neîncredere. După doi ani, prin 1951, constructorii au revenit. În locul bordeielor din 1949 au găsit vile noi-nouțe. Proprietarii lor i-au primit cu frumosul salut al muncitorilor înaintați : „Čest prace !" (Cinste muncii). Foștii agricultori lucrau la Scinov, la fabrica de țevi laminate, 6 km depărtare de Poruba. Constructorii au răspuns după obicei „Čest !" și s-au pus pe lucru. Azi, fabrica de țevi face parte din uzinele siderurgice „Vitkovice Zelezarni" din Ostrava, iar Scinov a fost încorporat de Poruba.

Galerii, abataje, vagonete febrile, trenuri ce scrîșnesc pe șine, încărcate cu cărbune, locomotive care suflă valuri de aburi albicioși. Aceasta-i Ostrava. Sînt multe instalații de purificare a aerului și de captare a fumului, în Ostrava, dar în parcul Komensky frunzele copacilor sînt negre.

vei din prima jumătate a veacului. Marile hale de la „Vitkovice Zelezarni" încă nu dădeau orașului prestigiul „inimii de oțel" a Cehoslovaciei. Și nici „Nova Hut" nu putea fi încă bănuit, cu laminoarele, cu bateriile de cocsificare și cuptoarele lui ; nici uzinele chimice, centralele electrice, impunătoarea casă de cultură. În drum spre Vitkovice întîlnești noul cartier de blocuri Na Fifeidach. O clădire adăpostește un teatru studențesc și o policlinică. În anii ocupației, aici se afla sediul Gestapoului.

Mina „Treimea" este una dintre cele mai vechi. În 1896, ortacii grevișți de la „Treimea" au căzut secerați de gloanțe. În aprilie 1925, jandarmii au tras asupra demonstranților din Orlová ; în martie 1932 au împroșcat cu gloanțe demonstrația minerilor de la Horní Suchá ; în aprilie 1933, 573 de mineri din Karvina, mina Jan Karel, au făcut greva foamei, timp de două zile, în subteran, protestînd astfel împotriva concedierilor ; după patru zile, ortacii de la Dolní Suchá au început greva foamei de 56 ore împotriva concedierilor. În bazinul Ostrava-Karvina, salariile se plăteau sub supravegherea jandarmilor. Nu de alta, dar pe plicul muncitorului

uzinele și minele din regiunea Ostrava, mi s-a spus, majoritatea întreprinderilor noastre n-ar putea funcționa".

În martie 1936, Oficiul muncii din Moravia silezіană a înregistrat 262 900 șomeri. Am zăbovit mai multă vreme în Ostrava zilelor noastre. La Kunčice, la Vitkovice, la mina „Februarie victorios", la întreprinderea de îngrășăminte mi s-a spus : „Șomerii au rămas un capitol din cronici".

Poate, corbii unei lumi în amurg mai visează să croncăne peste uzinele și minele din Ostrava, peste ogoarele și pădurile Moravei. Sînt urmașii „baronilor cărbunelui" blestemați de întunecatul Bezruč. Sînt urmașii generalului pensionar Husák al cărui cîine își tolănea ciolanele într-un pat alb în valoare de 5 000 de coroane.

Mi-am amintit de toate acestea la Hradec, castelul familiei Lichnowsky, nu departe de Opava, în ale cărui saloane au apărut, la începutul și către mijlocul veacului trecut, Ludwig van Beethoven, Nicolo Paganini și Franz Liszt. Autorul „Appassionatei" a venit aici pentru întîia oară prin 1804, după bătălia de la Austerlitz, fugar din Viena ocupată de trupele lui Napoleon. Într-o

Karvina-Raj, o nouă așezare de mineri

Am colindat întreaga Moravie silezіană — valea romantică a Lubinei și aceea a Ostravicei, valea Bečvei potopite de smaraldul pădurilor. Sînt drumurile pe unde a rătăcit revoltatul Petr Berzuč, drumurile pe unde poetul își înalță spre cer pumnul încleștat : „Baroni ai cărbunelui, va veni ziua socotelilor !" La Staré Hamry, la Bilá, la Horní Bečva, la Dolní Bečva — coliere de cabane. Adăpostesc miile de mineri, de oțelari, de turnători, de mecanici veniți din Ostrava să soarbă aerul proaspăt și tare al Beskizilor. Cu două decenii în urmă, aici, în Vsacké Beskydy, partizanii slovaci și moravi au luptat împotriva lui Franck și Skorzeny, au căzut pe culmile Radoștului strigînd „Moarte fascismului !"

Mă aflam pe malul pîrîului Porubka, în apropierea noului bazin care vestește un mare parc de cultură și odihnă. În înserare, la orizont, văzduhul era încins de vîlvătăi. Sub văpaia roșie se conturau furnalul Zofie de la „Vitkovice" și cocseria minei Jan Sverma. Le priveam nemișcat și-mi imaginam peisajul Ostra-

Bohumil Zizka se putea citi următorul calcul :

— Salariu	50,78	coroane
— Se scade	74,07	„
— Rămîne dator	23,29	„

Ce reprezenta suma de 74,07 coroane ? Foarte simplu : asigurări, zile de boală (care se scădeau din salariu), contribuția la fondul consiliului bazinului, diverse. Era în anul 1932. Generalul pensionar Husák își înzestra apartamentul cu mobilă în valoare de 922 304 coroane. Numai patul destinat cîinelui său a costat 5 000 coroane. Salariile muncitorilor de la minele și întreprinderile siderurgice din Ostrava-Karvina se plăteau la adăpostul baionetelor...

Am străbătut întreaga Slovacie. La Košice, la Orava, la Povázi, la Poprad, la Liptovský Mikulás mi s-a spus : „Industrializarea regiunii noastre nu este posibilă fără cărbunele de la Ostrava, fără produsele metalurgice și siderurgice de la Vitkovice, Kunčice, Trinec, Frýdek, Bohumin". Am străbătut întreaga Cehie, întreaga Moravie. „Fără

seară, prințul Karl Lichnowsky i-a cerut să cînte pentru ofițerii francezi încartiruiți, dar mîndrul Beethoven a refuzat fugind din castel, sub șfichiul unei ploi torențiale, pînă la Opava. În urma lui a rămas o scrisoare adresată castelanului de la Hradec, o scrisoare lapidară : „Prințe ! Ceea ce sînteți, o datorați întîmplării și originii voastre. Ceea ce sînt eu, sînt prin mine însumi. Prinți au fost și vor mai fi cu miile, Beethoven nu este decît unul singur !"

Titanul se trăgea dintr-o mamă bucătăreasă și făcea parte din „a treia stare socială". Era poporul. Parafrazîndu-l, mi-am spus, în semiîntunericul camerei în care a mîngîiat clapele clavecinului : „baroni ai cărbunelui" au fost și vor mai fi, nu prea multă vreme ; poporul însă nu piere, el este singura realitate istorică nemuritoare.

Departe, în țara „pietrei care arde", flăcări purpurii se înălțau spre cer, ca niște ode ale bucuriei...

Horia LIMAN

Praga, ianuarie 1964

PROF. ANDRE MIRAMBEL (FRANȚA)

Ne-am întîlnit cu domnul André Mirambel, profesor la Sorbona, administrator general al Școlii de limbi orientale vii, director al Institutului neoelenic de pe lîngă universitatea din capitala Franței, vicepreședinte al Asociației internaționale de studii sud-est-europene, cu cîteva ore înainte de conferința despre poetul grec Seferis, laureat al Premiului Nobel pentru literatură, pe care domnia-sa a ținut-o la București. Oaspetele francez a avut amabilitatea de a răspunde întrebărilor noastre privind :

— activitatea Școlii de limbi orientale vii din Paris ;

— interesul care se manifestă în Franța față de Asociația internațională de studii sud-est-europene ;

— dezvoltarea relațiilor culturale romîno-franceze și impresiile sale despre țara noastră.

Școala de limbi orientale, la conducerea căreia am cinstea de a mă afla de mai mulți ani — **ne-a spus prof. Mirambel** — poate fi socotită o creație a revoluției franceze. Într-adevăr, ea a luat ființă spre sfîrșitul perioadei revoluționare — mai precis în 1791, urmare a dorinței Republicii Franceze de a promova interesul față de popoarele din Orient. Desigur că în dezvoltarea sa de mai bine de un veac și jumătate, Școala a cunoscut o amplificare a activității ei și totodată o continuă transformare. Amplificare în sensul că Școala numără în prezent între disciplinele de studiu peste 70 de limbi și dialecte, și transformare în sensul că preocupările ei trebuie înțelese într-un mod foarte larg, ele desemnînd de fapt o sferă lingvistică cu adevărat foarte vastă. Aș dori să menționez în mod special că limba romînă — care este predată la Școala noastră, precum și la Sorbona de prof. Guillermou — formează un serios obiect de studiu pentru cursanții acestei discipline.

Înainte de a vă vorbi despre felul cum este privită problema studiilor sud-estului european de către cercurile științifice aș vrea să mă refer la un aspect simplu dar pilduitor în legătură cu publicul larg. Acest public începe să cunoască — și din ce în ce mai bine — țările sud-estului continentului. Și aceasta este o operă de neprețuit pe care o datorăm în mare măsură dezvoltării turismului. Este absolut clar că pe acest teren al cunoștinței nemijlocite cu țările din această regiune, interesul pentru studiul acestor limbi se va dezvolta.

Bineînțeles că în lumea oamenilor de cultură și știință problemele studiilor privind sud-estul european se bucură de o atenție deosebită și comportă o importanță științifică majoră. Voi repeta poate lucruri deja afirmate, dar acest pronunțat interes științific se datorează complexității, varietății și însemnătății multiple pe care le prezintă civilizația zonei respective. Această regiune vastă, cu o mare diferențiere de istorie, cultură, geografie, obiceiuri, reprezintă totodată o regiune cu trăsături pregnante de dezvoltare și tradiții comune. Regiune de confruntare a variate influențe istorice, sud-estul european oferă cercetătorilor posibilități de prospecțiuni și revelații deosebite. Între cei care în diferite țări se dedică acestui studiu, oamenii de știință francezi fac dovada unui interes neslăbit. În felul acesta există o motivare temeinică a bucuriei cu care am primit inițiativa Romîniei, preluată de UNESCO, de a se crea o Asociație internațională de studii sud-est-europene.

Însemnătatea ei din punct de vedere științific este dublată de o certă importanță umană. Asociația poate face mult pentru dezvoltarea relațiilor între oameni, între popoare. Sînt încredințat că lumina științei — pe care o slujim — poate contribui la ameliorarea relațiilor dintre oameni și dintre popoare, poate determina prin cunoaștere reciprocă, apreciere reciprocă. Pot să vă anunț — ca o dovadă a atenției acordată Asociației și studiilor sud-est-europene de savanții francezi — că pînă la sfîrșitul anului sperăm să constituim oficial un Comitet național pentru studii sud-est-europene.

Mă aflu în decurs de trei ani pentru a treia oară în țara dv., și prin urmare mă simt într-un fel „acasă".

Este deosebit de plăcut să constați buna dezvoltare a legăturilor noastre spirituale, care datează de secole, o desfășurare mai largă a schimbului de valori ale culturii. Desigur, în această privință rolul principal revine acordurilor culturale încheiate între Romînia și Franța, acorduri ale căror efecte noi le resimțim foarte concret. Mă refer, spre exemplu, la schimbul de lectori și studenți, atît de profitabil și care acum se realizează în mod constant. Rezultatele acordurilor culturale încheiate se arată a fi un fenomen încurajator și cred că se poate și trebuie mers înainte pe drumul adîncirii acestor schimburi dintre țările noastre. Personal, cred și sper că acesta este un bun mijloc prin care cultura și știința pot influența pozitiv relațiile dintre oameni, state, popoare.

Încercînd să adun impresiile despre Romînia, mărturisesc admirația mea pentru priveliștile încîntătoare cunoscute aci ; pentru numeroasele muzee de artă, arheologie, folclor vizitate la București, Constanța, Histria, veritabile adăposturi ale unor comori artistice — uneori unice; pentru numărul mare de construcții întîlnite, pentru continua îmbunătățire a sortimentelor și calității produselor aflate în magazinele alimentare sau în cele de îmbrăcăminte.

Și nu aș dori să ne despărțim fără a vă mărturisi stima și prețuirea mea pentru prietenii și colegii din Romînia, ale căror lucrări le urmăresc și pe care îi cunosc de multă vreme. În rîndul lor aș numi pe academicienii Condurachi, Graur, Rosetti, Vianu, profesorii Lipatti și Berza. Părăsesc țara dv. cu un sentiment de sinceră recunoștință pentru căldura și ospitalitatea poporului romîn.

MĂRTURII DESPRE ROMÎNIA

Scopul vizitei mele a fost acela de a purta discuții în vederea unui nou acord comercial. Aceste discuții au avut loc într-o atmosferă foarte prietenească. Am făcut un schimb de păreri util. Aceste relații sînt bune. În general exporturile și importurile sînt în creștere.

Din declarația d-lui ODEVALL BENGT, șef de sector în Ministerul Afacerilor Externe al Suediei

Impresia mea de ansamblu privind Romînia a fost excepțională. Poporul romîn mi s-a părut un popor sigur de el, senin, ferm în hotărîrile sale, un popor voios, care muncește pentru socialism și pace. Eu îl simt foarte aproape de inima noastră, a latino-americanilor. E o mare bucurie pentru cel care vizitează Romînia să constate asemănări mari datorate afinităților latine. Trebuie să vă transmit felicitările mele pentru felul de viață

ne-au vizitat țara:

AMILCAR ALENCASTRE (BRAZILIA)

Profesor la Institutul afro-asiatic de la Rio de Janeiro, economist în Ministerul Industriei și Comerțului din Brazilia, Amilcar Alencastre desfășoară o intensă activitate publicistică pe tărîmul culturii, economiei și politicii internaționale. El este autorul unor cărți de actualitate : Brazilia și țările socialiste ; Revolta popoarelor din colonii ; Interpretare realistă a problemelor economice etc., **fiind totodată un colaborator de prestigiu la numeroase reviste și ziare din Africa și continentul latino-american.**

Oaspete al țării noastre, Amilcar Alencastre a avut o corvorbire cu un redactor al revistei Lumea.

Actuala politică externă a Braziliei, *ne-a spus oaspetele brazilian*, apreciată ca politică independentă, este de fapt o reafirmare a vechilor tradiții diplomatice braziliene. O reafirmare puternică și pozitivă, pentru că azi poporul brazilian are o concepție de viață mai clară. Aș dori să subliniez că această linie reprezintă o consecință firească a cerințelor impuse de structura economică a Braziliei, aflată într-un proces de tranziție accelerată.

Necesitatea garantării izvoarelor de produse pe care industria braziliană le reclamă în cantitate sporită, necesitatea de dezvoltare comercială, puternica influență a opiniei publice asupra guvernului constituie în mod real cauzele principale ale acestei noi linii în politica externă a Braziliei.

Cred că cel mai potrivit mod de a vorbi despre Brazilia de azi este caracterizarea ei drept o țară în dezvoltare. O țară care produce aproximativ patru milioane tone de oțel, care are douăsprezece fabrici de automobile, șase mari întreprinderi metalurgice, numeroase șantiere navale, 8 rafinării de petrol, o foarte mare fabrică de produse petrochimice și alte zeci și zeci de întreprinderi și fabrici moderne, nu mai poate fi, desigur, considerată o țară slab dezvoltată. Este adevărat că există totuși unele dificultăți în ceea ce privește procesul de dezvoltare economică și industrială a Braziliei. E un rău de care nici o țară aflată într-o situație asemănătoare nu a putut scăpa. Dar este adevărat și faptul că acest rău ar fi putut să fie cu mult mai mic, dacă în acest proces de dezvoltare s-ar fi pornit în mod exclusiv de la interesele economiei noastre naționale. Din nefericire, nu s-a făcut nici o planificare la timp și nu s-au respectat nici interesele de care vorbeam mai sus. Unii economiști brazilieni au susținut teze pernicioase care au apărat interesele capitalului străin, luat drept element de bază al acestei dezvoltări. Aceasta a deschis noi porți monopolurilor străine și, în același timp, a stimulat valul inflaționist.

În plus, fostul președinte Juscelino Kubitschek a făcut mari împrumuturi internaționale, fapt care a agravat în mod deosebit balanța de plăți a Braziliei. E necesar să arătăm că toate capitalurile străine sînt înapoiate proprietarilor după 3—4 ani de la investiție. S-a vorbit mult despre aceste capitaluri, ca despre mijloacele sigure de îmbogățire a Braziliei ; dar toate statisticile au demonstrat că mulți ani la rînd aceste capitaluri ieșeau din Brazilia de două ori mai mari. Pe de altă parte, continua scădere a prețurilor la produsele tropicale în comerțul internațional, scădere dirijată de către puterile capitaliste, aduce Braziliei un prejudiciu de două miliarde dolari la fiecare cinci ani.

În aceste împrejurări, ar fi un adevărat miracol dacă n-am avea dificultăți în procesul de dezvoltare a economiei noastre naționale.

În ceea ce privește agricultura, în Brazilia nimeni nu se declară împotriva înfăptuirii reformei agrare. Toți spun că sînt de acord, dar fiecare are punctul său de vedere. Procesul concret de înfăptuire a reformei îl susțin forțele progresiste care luptă pentru exproprierea marilor latifundii. Datorită actualei compoziții a parlamentului, unde majoritatea o formează latifundiarii, realizarea reformei agrare e un lucru deosebit de dificil. Pentru noi, reforma agrară are o importanță deosebită. Brazilia nu poate rezolva criza în care se află fără acest instrument social. Din cauzele mai sus arătate, e greu să putem prevedea rezultatele.

În continuarea convorbirii, oaspetele se oprește asupra unor probleme ale relațiilor internaționale.

— Alături de alte state latino-americane, Brazilia a propus la O.N.U. formarea unei zone denuclearizate în America Latină. Această zonă nu are absolut nimic deosebit care s-o poată diferenția de alte zone asemănătoare despre care se vorbește în ultimul timp. E necesar să existe o lege, pentru ca după aceea să-i putem trage la răspundere pe cei care nu o respectă. Sprijinul pe care Romînia îl dă acestei propuneri este apreciat de țările din America Latină.

Amilcar Alencastre este autorul unei cărți intitulate Brazilia și țările socialiste, *apărută în urmă cu cîțiva ani ; în această ordine de idei, dînsul ne vorbește și despre evoluția și stadiul actual al relațiilor dintre Brazilia și țările socialiste.*

— Datorită interesului reciproc, succesul actualelor relații dintre Brazilia și țările socialiste este garantat. Există totuși pe această linie multe mijloace nefolosite.

În ultimii ani, mai ales după 1961, volumul comerțului dintre Brazilia și țările socialiste se dezvoltă. În rîndul acestor țări, Romînia are un rol deosebit. Din punct de vedere economic, Romînia reprezintă o țară exportatoare de petrol, de mașini moderne din puternica sa industrie petrolieră și petrochimică, lucruri de care Brazilia are absolută nevoie ; în același timp Romînia este o țară importatoare a produselor braziliene, cum ar fi fierul și altele.

Acordurile încheiate între Brazilia și Romînia s-au bucurat de un mare răsunet în sînul poporului brazilian, interesat în o mai bună cunoaștere a fratelui său latin care se dedică cu patos construirii noii societăți.

întîlnit aici, o viață calmă, cu preocuparea de a educa tineretul în spiritul dragostei pentru viață și muncă.

Din declarația doamnei ANA MAYES, secretara Comitetului pentru apărarea păcii din Mexic

Pădurile ocupă un loc însemnat între bogățiile naturale ale Romîniei. Administrarea superioară a fondului silvic și valorificarea mereu mai complexă a masei lemnoase au permis obținerea unor realizări importante.

Toate pădurile țării sînt îngrijite pe baza concepțiilor și metodelor noi, la nivelul tehnicii mondiale, cum ar fi de exemplu aerofotogrometria. (...)

O atenție specială se acordă refacerii pădurilor exploatate irațional în trecut. În ultimii 15 ani s-au plantat mai bine de 1 100 000 de hectare. (...)

Dezvoltarea armonioasă a tuturor ramurilor economiei naționale din Romînia va ridica silvicultura la un nivel superior și va crea condiții favorabile folosirii tehnicii celei mai avansate în acest domeniu. Fondurile acordate de către stat în această ramură vor asigura consolidarea succeselor de pînă acum și obținerea altora, mult mai importante, în viitorul apropiat.

Din articolul Silvicultura Romîniei în plin avînt, **apărut în ziarul EL DEBATE — Montevideo**

„CEI ȘASE" ÎN CĂUTAREA UNEI POLITICI COMUNE

DIALOGUL a avut loc într-unul din saloanele palatului Elysée la sfîrșitul lui noiembrie 1963.

— Trebuie, spunea cancelarul vest-german urmărind cu atenție reacția interlocutorului, să ieșim din impasul actual printr-o inițiativă politică, dar nu o pot lua singur.

— Nu-i nici o problemă, răspunse generalul de Gaulle. Cînd vă veți duce la Roma veți putea vorbi în numele nostru și spune guvernului italian că sînt la fel de pregătit ca dv. toți să accept o invitație la o conferință a șefilor de stat sau de guvern a celor șase țări în vederea unei inițiative în domeniul politic.

Comunicatele și discursurile oficiale ce au urmat întrevederii de la Paris nu au lăsat să apară nici cea mai mică aluzie privind dialogul. Abia la 9 ianuarie 1964 în fața Bundestagului cancelarul Erhard a relatat convorbirea avută cu generalul de Gaulle. O întîrziere calculată? O divulgare dorită doar de una din părți? Astfel de întrebări și altele au apărut în notațiile observatorilor competenți ai scenei politice vest-europene. Cei care căutau cu înfrigurare răspunsuri au remarcat că o dată cu dezvăluirea convorbirii se făcea și comunicarea că guvernul Republicii Federale Germane va lua inițiativa convocării unei conferințe vest-europene la nivel înalt în vederea discutării problemei completării măsurilor economice luate de Piața comună cu măsuri de „integrare politică". Un detaliu remarcat de corespondentul ziarului *New York Herald Tribune* la Paris, Don Cook: relatarea cancelarului Erhard urmărea să sublinieze că guvernul vest-german acționează „cu binecuvîntarea lui de Gaulle", în timp ce în capitala Franței „nu se găsea nimeni care să meargă chiar atît de departe" cu interpretarea celor ce s-au spus la Elysée.

Anumite concluzii pot fi trase din faptul că înainte cu 9 zile de discursul cancelarului, în seara de 31 decembrie 1963, generalul de Gaulle declara la posturile de radio și televiziune franceze că va acționa în noul an pentru a asigura „o colaborare regulată și organizată a Germaniei federale, Italiei, Olandei, Belgiei, Luxemburgului și Franței pe tărîm politic, militar și cultural...". Acest pasaj a stîrnit în presa occidentală un val de speculații cu privire la o nouă inițiativă franceză pe tărîmul „unificării" politice. Zvonurile au fost încurajate și de relatări apărute încă înaintea cuvîntării generalului, în care erau semnalate anumite acțiuni diplomatice franceze în vederea pregătirii terenului. La 28 decembrie, corespondentul politic al lui *Observer* scria că „se poate acum dezvălui că Franța a început mai de mult acțiuni de tatonare" în privința Uniunii politice vest-europene și că au fost „lansate aluzii în diferite capitale ale țărilor Pieței comune". Așadar, piesa de șah mișcată în public la Paris a precipitat mișcarea de la Bonn. Dar a cui este inițiativa? Problema își are importanța ei, pentru că, de fapt, pare să fi fost vorba de două inițiative care corespund la două concepții cu privire la modul de organizare politică a Europei occidentale. Nu sînt lipsite de interes considerațiile unui observator că dialogul de la Elysée a dezvăluit părții franceze inițiativa pe care o pregătesc partenerii de la Bonn, tocmai în domeniul ce preocupă din nou diplomația franceză și a dat totodată posibilitate vizitatorilor vest-germani să sondeze intențiile Parisului. Cert e că la 31 decembrie 1963 și la 9 ianuarie 1964 din două capitale diferite, Paris și Bonn, s-au făcut auzite inițiative în acest domeniu. Cu unele diferențe. Pe cînd la Paris tonul a fost discret, fără nici o aluzie la preocupări comune franco-vest-germane și nici măcar la modalitatea organizatorică a lansării inițiativei, preferîndu-se în acest scop tatonarea în culise, la Bonn s-a vorbit limpede despre inițiativa unei conferințe la nivel înalt care s-ar bucura de asentimentul francez. Diferențele nu se opresc aici. Pentru că interesele contradictorii care se înfruntă în viața economică și politică vest-europeană fac ca în jurul proiectului unificării politice să se desfășoare o luptă acerbă pentru preluarea inițiativei diplomatice și o dată cu aceasta pentru asigurarea pozițiilor dominante de către o putere sau alta.

Corespondenții de la Paris subliniază că în ce privește intențiile franceze purtătorii de cuvînt ai Ministerului de Externe nu precupețesc nici un efort pentru a atrage atenția că „Franța nu are nimic de propus", că ea a făcut deja cunoscutele propuneri din 1962 care au fost respinse de partenerii săi și că este acum rîndul altora să facă propuneri. Aceiași corespondenți arată că cel puțin pînă la sfîrșitul lui ianuarie, cînd urmează să aibă loc anunțata conferință de presă a președintelui Franței, nu este de așteptat nimic în plus de la Elysée. Cu alte cuvinte, se urmărește a se sublinia valabilitatea propunerilor făcute anterior. Acestea au căpătat forma unui prim-proiect supus la 10 noiembrie 1961 Comitetului special al Pieței comune, proiect care prevedea alcătuirea unei confederații a celor 6 țări ale Pieței comune. Organele confederației urmau să fie: un consiliu alcătuit din șefii de state și guverne, un secretariat și o adunare consultativă. Proiectul prevedea coordonarea politicii externe și militare în cadrul consiliului care s-ar fi întrunit de trei ori pe an pentru a adopta decizii în unanimitate de voturi. Nu s-a luat nici o hotărîre datorită opoziției Belgiei și Olandei care au refuzat să discute orice măsură de organizare politică la care nu participă Anglia. La 18 ianuarie 1962, același organism respinge un nou proiect francez. Acest proiect a fost apreciat de adversarii săi ca o încercare de a transforma grupul țărilor Pieței comune într-un bloc în interiorul N.A.T.O. și eventual în afara sa, bloc care ar fi dominat de Franța. Ei vedeau în includerea în proiectul organizației politice nu numai a chestiunilor de politică externă și militare dar și a chestiunilor economice ca o încercare de a subordona acestor țeluri întregul mecanism economic al Pieței comune. Totodată votul unanim și nu majoritar preconizat era considerat ca acordînd Franței un drept de veto. Miniștrii de externe ai țărilor Pieței comune s-au întrunit din nou pentru a discuta Uniunea politică la 20 martie 1962 și dezacordul a apărut total. Excluderea Angliei de către Franța de la tratativele privind intrarea în Piața comună, devenită fapt la 14 ianuarie 1963, părea să fi eliminat orice proiect de organizare politică vest-europeană.

Cărui fapt se datorește acum reînvierea ofensivei? Corespondenta săptămînalului londonez *Observer*, Nora Beloff, avansează următoarea interpre-

tare: „În trecut domnul Spaak conducea opoziția față de Franța. El se folosea de argumentul că atît timp cît Uniunea europeană nu păşeşte într-un fel pe calea contopirii suveranităților, în mod necesar, ea va fi dominată de marile puteri. De aceea el anunța atunci că poate fi de acord cu o confederație de tip gaullist numai dacă ea include şi Anglia, pentru a redresa echilibrul împotriva Franței sau hegemoniei franco-vest-germane.

Se pare că acum domnul Spaak şi-a răsturnat poziția — de o manieră care a provocat o oarecare consternare în cercurile anglo-americane — şi a făcut acest lucru numai după ce a primit de la Paris asigurări în particular că generalul de Gaulle ar fi dispus să-şi reconsidere obiecțiile sale față de integrarea politică şi ar putea fi gata să încadreze o nouă Uniune europeană într-o anumită formă de colaborare atlantică". Oare simpla schimbare a poziției Belgiei pe baza unor promisiuni particulare vagi să fi fost suficientă pentru a aduce un climat favorabil relansării proiectelor politice? Există elemente care sugerează că noua ofensivă a diplomației franceze a atras, de fapt, o schimbare de tactică a adversarilor săi. Pînă acum instrumentul lor principal era introducerea „contrabalansului" englez. Acum, după pierderea de teren suferită de Anglia, se renunță la acest instrument, mizîndu-se ca înlocuitor pe inițiativa şi ponderea vest-germană, operație care nu era posibilă după părerea unor comentatori în perioada lui Adenauer. Don Cook de la *New York Herald Tribune*, analizînd noile elemente care au intervenit, scrie că Europa occidentală „pare acum pregătită să meargă înainte pe calea unui fel de tratat politic, lăsînd pe englezi mult mai în urmă şi mult mai excluşi. Desigur — adaugă el — aceasta urmează să fie făcut cu întreaga gamă de zgomote diplomatice politicoase despre faptul că problema britanică va rămîne în atenție şi că nu se va face nimic care va îngreuna participarea engleză. Este fapt însă că prăpastia se adînceşte".

Care prăpastie? Ziaristul american înțelege prăpastia dintre cei şase şi Anglia. Oare este singura? Nici cîmpul celor şase nu este lipsit de hîrtoape care pot să-şi adjudece curînd acelaşi titlu. Nu a scăpat lui Don Cook faptul că cancelarul Erhard a lansat inițiativa vest-germană după întrevederile avute în Statele Unite. S-a observat, de asemenea, că în cadrul discursului din Bundestag el a declarat că nu are nevoie să mai insiste asupra divergențelor de vederi între el şi generalul de Gaulle în privința organizării atlantice. Şi este ştiut doar că orice proiect de unificare politică vest-europeană s-a izbit şi se va izbi tocmai de divergențe în acest domeniu. Doar poziția față de N.A.T.O. este considerată deocamdată de puterile occidentale drept cheia politicii lor externe şi militare. Ce fel de unificare în aceste domenii poate fi în condițiile ascuțirii divergențelor în privința N.A.T.O.?

Ziariştii care au avut recent convorbiri cu experți şi personalități din Comisia Pieței comune de la Bruxelles au tras concluzia că deşi pozițiile diplomației franceze în această acțiune par să fie destul de puternice, îi este pe deplin posibil „doctorului Erhard să le submineze. Treptat — spun oficialitățile de la Bruxelles — generalul de Gaulle va apărea din ce în ce mai puțin ca forța dominantă din Piața comună. ...Unele oficialități consideră că generalul nu a reuşit să-l intimideze pe Erhard şi că, avînd sprijinul american, Germania occidentală va începe curînd să domine pe cei şase. Aceste oficialități subliniază ca exemplu acordul cancelarului Erhard de a se crea un comitet germano-american care să țină cu regularitate la curent pe americani despre ce se întîmplă în Piața comună".

În timpul vizitei la Londra, cancelarul federal a făcut o altă declarație care conturează sensul inițiativei vest-germane. „A vorbi despre patria europeană în sens politic înseamnă a vorbi doar despre o reminiscență politică şi nu despre o realitate politică". Corespondentul ziarului *New York Times* la Londra apreciază această remarcă drept „o nouă luare de poziție împotriva conceptului președintelui de Gaulle, asupra Continentului ca o a treia forță..."

Dacă asemenea reflecții au putut produce satisfacția vădită a interlocutorilor englezi, declarațiile privind poziția Angliei în cadrul viitoarelor tratative nu au depăşit „diplomația politicoasă" de care amintea mai înainte corespondentul lui *New York Herald Tribune*. S-a aflat din surse demne de încredere că în ajunul vizitei cancelarului Erhard la Londra, Marea Britanie a informat pe cinci din cei şase membri ai Pieței comune (fără Franța) că ea doreşte să participe de la bun început la orice negocieri privind „unitatea politică" vest-europeană.

Purtătorii de cuvînt englezi au subliniat că ei nu doresc neapărat un loc la conferința sugerată de cancelarul federal. Dar doresc „să fie reprezentați la toate negocierile privind unitatea politică aprobate de şefii de guverne". Care a fost rezultatul întrevederilor de la Londra în această privință? I s-a promis Angliei că vor avea loc unele consultări cu ea în legătură cu această problemă prin intermediul... U.E.O. (formulă cu care, după cum se ştie, sînt de acord şi oficialitățile franceze) şi că deşi discuțiile vor continua în cadrul celor şase fără Anglia „ar exista suficiente motive să se considere că Germania occidentală nu va fi de acord cu o nouă integrare politică pînă după alegerile britanice, cînd punctul de vedere englez va putea fi prezentat de o manieră mai limpede" (Corespondentul diplomatic al ziarului *Times*). Observați formula „ar exista suficiente motive să se considere", formulă care nu este inclusă nici măcar într-un comunicat oficial. Editorialistul lui *Times* vorbeşte mai pe şleau şi cu o amărăciune nedisimulată: „Marea Britanie nu are nici o speranță să se alăture atîta timp cît președintele de Gaulle rămîne la putere". *Times* consideră că tot ceea ce rămîne de făcut diplomației engleze este să se consoleze cu cultivarea „relațiilor personale cu conducători ca dr. Erhard, care pot ajuta considerabil, şi nu în cea mai mică măsură, la conturarea abordării unor probleme mondiale mai largi" şi cu demonstrarea publică că Angliei „nu-i lipseşte nici bunăvoința, nici intenția" de a se interesa de Europa. Se pare că după schimbarea poziției ministrului de externe al Belgiei, Spaak, singurul aliat categoric al participării Angliei a rămas ministrul de externe olandez Luns, a cărui poziție, după cum scrie Walter Farr în organul conservator englez *Daily Telegraph*, „se bucură acum de mai puțin sprijin din partea altor cercuri ale cabinetului olandez".

În timp ce avionul delegației vest-germane condusă de cancelarul Erhard se pregătea să părăsească aeroportul din Bonn în direcția Londra, de cealaltă parte a Atlanticului, în fața ziariştilor din Washington, ministrul de externe italian Saragat, făcînd bilanțul vizitei delegației italiene în S.U.A., se oprea asupra problemelor Uniunii politice vest-europene. Şi el a plătit obişnuitul tribut diplomatic participării Angliei, după care a adăugat: „În Europa unită nici o țară nu va avea o poziție predominantă în raport cu cea a partenerilor săi. Primordialitatea pretinsei axe Paris-Bonn s-a soldat cu un eşec. De asemenea, orice tentativă de a izola Statele Unite de Europa occidentală va suferi un eşec". În trei fraze tot atîtea avertismente adresate încercărilor de a folosi proiectul pentru asigurarea dominației Uniunii de către o putere sau un grup de puteri, reflectîndu-se astfel temerile unor țări mai mici din rîndul celor şase. De altfel, însuşi domnul Spaak, luînd cuvîntul la Strasbourg în cadrul Adunării Consiliului Europei, a subliniat că „puterile actualei Comisii economice a Pieței comune nu trebuie cu nici un chip diminuate de către proiectatul organism politic", dînd astfel o lovitură publică unui aspect esențial al vechilor propuneri franceze (neretrase încă) care au stîrnit temeri în rîndurile unor țări mici din Piața comună.

Tot la Strasbourg, ministrul de externe olandez a dat glas aceleiaşi nelinişti declarînd: „Prefer o integrare politică mai vagă, care să înglobeze un număr mare de țări europene în locul unei integrări politice adînci, limitată la şase țări". El a declarat, de asemenea, că înainte de crearea instituțiilor politice vest-europene ar prefera „să se ajungă cel puțin la un acord asupra politicii externe, militare şi colaborării cu S.U.A.", ştiind prea bine că problema unui astfel de acord a rămas nerezolvată pe ordinea de zi vest-europeană de la înființarea N.A.T.O. şi pînă în zilele noastre. Trebuie menționat în legătură cu aceasta că ziarul gaullist *La Nation*, răspunzînd reproşurilor aduse Franței de S.U.A. şi R.F.G. în privința unor inițiative ale diplomației franceze, publică o declarație cu caracter de-a dreptul programatic: „O politică comună a fost de mult timp preconizată de generalul de Gaulle în acelaşi timp cu o extindere a Tratatului

Atlanticului de Nord la alte părți ale lumii. Acest punct de vedere a fost mereu respins de Washington. Chiar în ziua în care președintele Kennedy a adoptat hotărîrea sa privind Cuba, de Gaulle a fost informat — și el a fost imediat alături de aliatul său — dar nu a fost consultat. Prin urmare Parisul procedează în același mod care a părut potrivit Washingtonului". Se știe că același editorial se adresa și altor aliați ai Franței care au protestat.

În asemenea condiții augurii inițiativelor în domeniul unificării politice nu sînt tocmai buni. Ce și-au putut spune în plus domnii Erhard și Moro, în timpul vizitei delegației vest-germane la Roma, ce se va spune în timpul vizitei domnului Erhard la Paris pentru a mări șansele noii încercări? La Roma s-a anunțat „ un larg acord", ceea ce face și mai precar un acord la Paris pentru că bazele înțelegerii de la Roma nu corespund intențiilor diplomației franceze. Corespondentul european al lui *Guardian* consideră că operația unității politice va avea parte „de o cursă în zig-zag plină de crize, atît cele trecute cît și cele viitoare".

Într-o seară de iarnă în Parisul semiînfrigurat, un înalt diplomat occidental ispitit de căldura îmbietoare a căminului și de întrebările destul de iscoditoare ale unui prieten ziarist, începu a privi dincolo de frămîntările cotidiene provocate de micile mișcări de șah ale unei Europe strîmt dimensionate. „Era o vreme — spunea el cu nostalgie — cînd mistica gloriei trecute și proclamațiile oraculare umpleau multe goluri. Dar lumea europeană și relațiile Est-Vest se mișcă mult prea rapid pentru a mai putea fi adaptate unor astfel de tactici. Lumea — adăugă diplomatul — intră într-o nouă eră a relațiilor Est-Vest și cei care înțeleg această situație sînt tocmai acei oameni ale căror țări vor beneficia cel mai mult". Nu cunoaștem nici resorturile intime ce au determinat aceste gînduri, nici felul cum a continuat discuția mai departe deși nu ar fi fost cu totul lipsit de interes. Dar sursa acestei informații ne-a furnizat exact cît a vrut ea. Nu este însă greu de sesizat întregul context. Fentru că în ciuda zăngănitului de arme provocat de noua înfruntare pe terenul „unificării" vest-europene, tot mai mulți oameni desprind chemarea pregnantă a realității. Ei sînt cei care se întreabă: care Europă? care politică? Poate fi viabilă o construcție europeană care se bazează numai pe o parte a continentului, ignorînd interesele securității sale în ansamblu? Are viitor încercarea de a-i da ca bază o politică ce nu ține seama de elementul fundamental al realității: coexistența pașnică între state cu sisteme sociale diferite?

Întrebările de mai sus nu epuizează contextul discuției dintre un diplomat și un ziarist într-o seară de iarnă pariziană. Există semne că chiar pioni importanți ai micii Europe nu-și limitează activitatea diplomatică doar la încercarea de reînviere a trecutului. În practică, multe ficțiuni sînt lăsate la o parte și realitățile sînt din nou scrutate. S-ar putea ca o astfel de „leçon des choses" să aibă efecte educative mult mai mari decît a sperat însuși autorul metodei, Jean Jacques-Rousseau.

S-ar putea...

N. LUPU

CĂLĂTORIE ÎN Rezervația Sud-Africană

Țara stranie
pe care
v-o prezentăm nu-i imaginară.
Ea
cuprinde
un teritoriu
de peste un milion
de
kilometri pătrați,
are
16 milioane de locuitori,
se află
la sfîrșitul Africii,
între deșertul Kalahari
și
Capătul Bunei Speranțe,
și este
așezată
cu Cap-ul în jos.

ACI, în Rezervația Sud-Africană, omul trăiește altfel decît în restul lumii. O sută și una de legi rasiste și polițienești îl încing și-l acoperă integral, ca o carceră, împiedicîndu-i orice mișcare liberă și permițîndu-i doar mișcări comandate. Omul poartă carcera tot timpul, ziua sau noaptea, și peste tot — în mină, în fabrică, în autobuz, în tren, în parc, în bibliotecă, în școală, la oraș, la țară, la teatru, la cinema, la tribunal, la cimitir, la strand, la poștă, pe stadion, acasă, la masă, în pat. Tabloul uimește: peste 13 milioane de carcere mobile într-o țară cu 16 milioane de locuitori. Această carceră, ciudată și sinistră, nedeslipită de om, ca o umbră, este minuțios construită dintr-o nesfîrșită rețea ghimpată de legi și dispoziții denumite generic **apartheid** („faptul de a fi separat").

Land Act, legea asupra pămîntului, interzice africanilor să posede pămînt în afara „teritoriilor înregistrate", a rezervațiilor, care cuprind doar 13 la sută din suprafața țării. **Urban Areas Act** controlează afluența băștinașilor spre centrele urbane și reglementează modul lor de viață la orașe: legea limitează pătrunderea africanilor în centrele orășenești și dreptul lor de a trăi aici, fixează cartierul unde ei pot locui și munca pe care o pot profesa. Dispoziții adoptate în 1948 interzic africanilor să trăiască la orașe dacă nu lucrează acolo de 15 ani, dintre care 10 ani la același patron. Pentru cea mai neînsemnată sancțiune, ei pot pierde dreptul de locuitori ai orașului respectiv, fiind astfel evacuați. Legea privind „reglementarea muncii indigene", promulgată încă în 1856 în provincia Cape, și extinsă apoi și în Natal, Orange și Transvaal, prevede numeroase „delicte", care pot justifica desfacerea contractului de muncă, numai pentru salariații africani. **Reservation of separate amenities Act,** decretată în 1953, introduce segregația rasială în toate instituțiile publice. „Legea permiselor" obligă orice african să poarte asupra sa 27 sau 28 de permise, printre care — chitanța de plata impozitelor, copia contractului de muncă, autorizația de vizitare a zonei urbane etc. etc., documente care trebuiesc vizate la date fixe de patron și de perceptor. Dacă omul de culoare nu are asupra sa unul din cele 27 sau 28 de permise, dacă ele nu sînt vizate la timp, dacă patronul sau perceptorul refuză sau amînă viza, deținătorul permiselor este pasibil de sancțiuni judiciare, dintre care cea mai simplă este evacuarea în rezervații.

Carcera mobilă devine an de an mai strîmtă, mai înăbușitoare. Legea „cu privire la atitudinea imorală" interzice prietenia, dragostea și căsătoria între rase diferite * sub amenințarea unei pedepse de minimum șapte ani muncă silnică. Legea privind „apărarea relațiilor interrasiale" interzice populației africane să asiste sau să participe împreună cu albii la competiții sportive, teatru și expoziții de artă. Actul cu privire la înregistrare clasifică populația pe criterii rasiale. Valurile desmățului rasist înundă aproape toate domeniile vieții din Rezervația Sud-Africană. Un african care se așează pe o bancă rezervată albilor este pedepsit cu 200 lire amendă, trei ani închisoare și zece lovituri de bici. Sîngele pentru transfuzii este împărțit pe categorii rasiale, fiind interzis ca sîngele unei categorii să fie folosit pentru salvarea unui pacient de altă rasă. În districtul Boshof (Orange), burii au interzis copiilor africani să meargă la școală pe aceeași stradă cu copiii lor. În tribunalul din Stellenbosch au fost instalați pereți din lemn pentru a-i separa pe negri de albi. De curînd, unii rasiști au cerut să fie feriți chiar de atingerea umbrii unui om de culoare și n-ar fi exclus ca autoritățile verwoerdiste să emită un decret și în acest sens.

Carcera apartheidului o poartă toți africanii — bărbați, femei sau copii. Începînd cu anul trecut, legea privitoare la permise s-a extins și asupra femeilor — în afara celorlalte legi care stabilesc discriminări de rasă, dar nu și de sex. Soția unui muncitor african care lucrează la oraș are voie să-l viziteze doar 72 de ore, numai în baza unei autorizații speciale. Copiii africani mor într-o proporție de 25 de ori mai mare decît copiii albilor.

Dar carcera mobilă a apartheidului li s-a părut, probabil, prea șubredă și prea largă legiuitorilor sud-africani. Parlamentul din Pretoria, acest crematoriu al drepturilor cetățenești și veritabil arsenal de sîrmă ghimpată, a întărit carcerile purtate cu noi legi, polițienești, a căror aplicare s-a extins dincolo de se-

* Potrivit legislației rasiste sud-africane, în R.S.A. sînt stabilite patru grupuri rasiale: negri, galbeni, metiși, albi.

gregația rasială. După legile fasciste privind interzicerea Partidului Comunist (1950), „securitatea publică" (1953), „tulburările provocate de negri" (1956) și „organizațiile ilegale" (1960), parlamentul sud-african a promulgat (în 1963) așa-numita „lege cu privire la acțiunile subversive" care creează „o nouă gamă de delicte" definite prin aproape 800 de cuvinte. Legea prevede pedeapsa capitală pentru „orice acțiune pe care guvernul o apreciază drept diversiune". Această „lege brună" califică vinovat orice om care nu-și poate dovedi nevinovăția. Cum sublinia *France Presse*, „dacă ar fi să ducem prevederile acestei legi pînă la ultimele lor consecințe logice, reiese că pînă și un copil care tulbură apele unui rîu se face pasibil de pedeapsa capitală, în cazul în care nu va putea dovedi că intențiile lui au fost nevinovate". De altfel, puterea legislativă sud-africană elaborează legile într-o manieră care permite puterii executive și celei judecătorești să le interpreteze după bunul lor plac. Dacă un african ar mărturisi soției sale, la un pahar de vin, că se simte rău, poliția l-ar putea suspecta și, eventual, trimite în judecată în baza a cel puțin trei legi : legea care permite vizitarea africanilor de către soții doar „pentru procreare". legea privind folosirea băuturilor (adoptată încă în 1928) care interzice africanilor să consume alcool și legea privind acțiunile subversive care permite poliției să rețină practic pe timp nelimitat pe orice „suspect" care-și manifestă atitudinea față de realitatea sud-africană.

Carcerele mobile, cele peste 13 milioane de carcere mobile din Rezervația Sud-Africană sînt menite să separe, fizic și politic, majoritatea zdrobitoare a populației africane de minoritatea albă. Prin carcerele mobile, guvernul lui Verwoerd vrea să scoată în afara legii acțiunea, mișcarea, libertatea, gîndirea, dragostea, visul, viața. În ce secol trăiește oare Rezervația Sud-Africană ?

Calendar întors

Adevărat, în R.S.A. călătorul observă unele elemente ale vieții contemporane: orașe mari, blocuri și bulevarde moderne, fabrici mecanizate, mine cu telecomandă, porturi spațioase... Dar secolul nostru trebuie căutat nu numai în faptul tehnic modern, ci și într-o viață politică și socială avansată. Or, din acest punct de vedere Rezervația Sud-Africană se află cu veacuri în urmă. Aci, timpul merge înapoi, anii se scurg într-o involuție istorică de o rapiditate extraordinară. În două decenii, regimul rasist sud-african a parcurs, îndărăt, o perioadă seculară. Involuînd spre străfundurile istoriei, politica apartheidului se identifică cu practicile teroriste cele mai rău famate — de la terorismul fascist (de altfel o veche cunoștință a lui Verwoerd și Vorster) pînă la abuzurile inchizitoriale. Statisticile din Pretoria sfidează :

— în 1958, peste 1,5 milioane de oameni au trecut prin închisorile rasiste din Rezervația Sud-Africană — așadar, încă 1,5 milioane de carcere, de astă dată fixe ;

— zilnic, în R.S.A. sînt arestați 1 000 de africani ;

— anual sînt pronunțate, și executate, 68 de condamnări la moarte ;

— în 1962, numai pentru „nerespectarea" regulilor privind deplasarea au fost condamnați 400 000 de oameni ;

— în afară de armamentul statului (219 milioane dolari anual), cele 3 milioane de cetățeni albi posedă, în particular, 2 milioane de arme de foc ;

— tribunalele sud-africane au condamnat, în ultimii 20 de ani, pe cetățenii de culoare la peste un milion de lovituri cu biciul.

Ajunsă în plin fanatism medieval, legislația sud-africană bate acum insistent la porțile sclavagismului. De curînd, marele inchizitor Hendrik Verwoerd, care spune despre el însuși că este „învestit de Dumnezeu cu o misiune sfîntă", declara în fața parlamentului : „Dorim să menținem o Republică Sud-Africană albă, și aceasta nu înseamnă altceva decît că trebuie să menținem dominația albilor... Apartheidul interzice ca albii și negrii să trăiască împreună, ca ei să trăiască în aceleași condiții. Albul este totul, negrul are numai înfățișarea unui om". Este declarația dementă a unui veritabil stăpîn de sclavi, care consideră că robul nu e om, ci o piesă în inventarul de muncă. Planul de creare a unui rezervor uriaș de forță de muncă ieftină, cvasi-gratuită, prevede, printre altele, și instituirea bantustanelor * — nouă teritorii însumînd 13 la sută din suprafața R.S.A., unde, ca și în restul teritoriului sud-african, o minoritate controlează **totul**, iar majoritatea populației — restul.

Crearea bantustanelor duce mai departe involuția politică a R.S.A. Planul verwoerdist prevede regruparea populației pe **triburi** (mai multe triburi — o regiune, mai multe regiuni — un teritoriu, un bantustan), făcînd chiar elogiul unor instituții tribale. Au de gînd conducătorii partidului naționalist, aflat încă la putere, să ducă involuția politică dincolo de era noastră ?

Apartheid — cui prodest ?

În Rezervația Sud-Africană treburile sînt așezate cu capul în jos.

Parlamentul reprezintă doar o minoritate a populației, el emițînd legi diabolice împotriva majorității zdrobitoare a poporului.

Băștinașii, africanii, sînt denumiți oficial **bantu**, iar invadatorii buri se intitulează **afrikanderi.**

Dar cel mai frapant paradox sud-african este că Africa de Sud constituie o colonie a Africii de Sud ! În programul Partidului Comunist din R.S.A. se face o analiză amănunțită a acestei ciudate realități, arătîndu-se, printre altele :

Independența pe care Anglia a acordat-o Africii de Sud în 1910 nu a însemnat o victorie asupra forțelor colonialismului, se subliniază în Program. Puterea nu a fost trecută în mîinile maselor populației sud-africane, ci numai în mîinile minorității albe. Politica colonialistă, în ce privește majoritatea populației de culoare, a fost continuată și intensificată. A apărut un nou tip de colonialism, în care națiunea albă, care oprima, ocupa același teritoriu cu însăși populația oprimată și trăia alături de ea.

În Republica Sud-Africană există toate trăsăturile unui stat capitalist avansat. Există monopoluri industriale dezvoltate. Pămîntul este lucrat după modelul capitalist, folosindu-se munca salariată și producîndu-se cereale-marfă pentru piața locală și pentru export. Capitaliștii monopoliști sud-africani, care sînt strîns legați de interese străine, exportă capital în străinătate. Avizi de expansiune, ei tind să încorporeze și alte teritorii — Africa de sud-vest și protectoratele britanice Swaziland și Basutoland. Pe de altă parte, în R.S.A. există toate caracteristicile unei colonii. Populația indigenă este supusă unei opresiuni naționale extreme, sărăciei și exploatării, lipsei de orice drepturi democratice. Rezervațiile africane sînt complet lipsite de industrie, comunicații, mijloace de transporturi și resurse energetice, ceea ce este caracteristic pentru teritoriile africane aflate sub stăpînirea colonială de pe întregul continent. De asemenea, tipică pentru dominația colonialistă este și recurgerea de către stat la forța brutală și teroare. Elementele și instituțiile

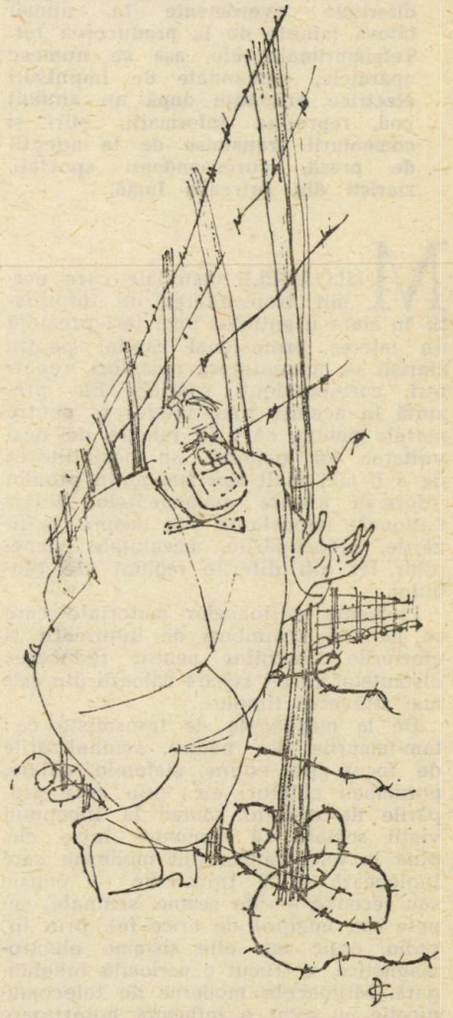

Verwoerd a pregătit „condițiile materiale" pentru crearea bantustanelor.

Desen de CIK DAMADIAN

tribale cele mai înapoiate sînt menținute în mod deliberat și artificial. „Africa de Sud a populației de culoare" este însăși colonia „Africii de Sud a populației albe".

■

Așadar, apartheidul este menit să separe pe același teritoriu metropola de colonie, el este principalul instrument politic al dominației coloniale în R.S.A. Un mijloc barbar într-un scop barbar.

Ion CÎRJE

* vezi „Lumea" nr. 7/1963

TELECOMUNICAȚIILE ȘI PRESA

Claviatura aparatului ce seamănă cu o mașină de scris se pune în mișcare, acționată parcă de o mînă nevăzută. Pe coala albă de hîrtie se imprimă litere, cuvinte, propoziţiuni, fraze. Sînt informaţii de presă în limbile rusă, engleză, franceză, germană sau spaniolă, transmise de la mii de kilometri, din toate colţurile lumii, care ne fac cunoscute diferitele evenimente la numai cîteva minute de la producerea lor. Teleimprimatoarele, aşa se numesc aparatele, comandate de impulsuri electrice ordonate după un anumit cod, reproduc informaţii, ştiri şi comentarii transmise de la agenţii de presă, corespondenţi speciali, ziarişti din întreaga lume.

MIJLOACELE materiale care permit transmiterea de informaţii în afara graniţelor unei ţări prezintă un interes profesional capital pentru ziarişti — comentatori, redactori, reporteri, corespondenţi speciali. Ele prezintă în acelaşi timp interes şi pentru marele public, căci în funcţie de dezvoltarea lor oamenii au posibilitatea de a fi mai mult sau mai puţin prompt informaţi asupra evenimentelor internaţionale importante sau despre realizările, preocupările, năzuinţele semenilor lor din diferite regiuni ale globului.

Problema mijloacelor materiale care să permită schimburi de informaţii şi eforturile oamenilor pentru reducerea distanţelor care-i separă datează din cele mai străvechi timpuri.

De la mijloacele de transmisie ca : tam-tamurile din păduri, semnalizările de focuri pe coline, ştafetele călare, porumbeii călători etc., prin care grupările de oameni căutau la începutul vieţii sociale să comunice între ele, pînă la telecomunicaţiile moderne care înglobează orice transmisie — emisie sau recepţie — de semne, semnale, sunete sau imagini de orice fel, prin fir, radio, optic sau alte sisteme electromagnetice, a trecut o perioadă îndelungată. Mijloacele moderne de telecomunicaţie au avut o influenţă hotărîtoare în dezvoltarea presei, iar creşterea numărului cititorilor ziarelor a mers mînă în mînă cu progresul lor.

Nu este întîmplător faptul că ziarele au început să atingă tiraje de masă abia după inventarea telegrafului, în 1837.

Dezvoltarea primelor agenţii mondiale de informaţii, agenţia *Havas*, la Paris, agenţia *Wolff* la Berlin şi agenţia *Reuter* la Londra, este paralelă cu aceea a comunicaţiilor telegrafice.

Cea mai veche, agenţia *Havas* a fost creată în 1835, numai cu doi ani înainte de inventarea „telegrafului electro-magnetic" ; ea avea ca scop de a culege şi traduce extrase ale principalelor ziare europene, pe care le primea prin poştă, şi de a le distribui presei pariziene. Cinci ani mai tîrziu, în 1840, Charles Havas avea corespondenţi particulari în majoritatea capitalelor europene şi un serviciu organizat de porumbei călători pentru transmiterea informaţiilor către ziarele din Bruxelles şi Londra.

Reţelele telegrafice naţionale şi internaţionale capătă o dezvoltare rapidă exercitînd o influenţă corespunzătoare asupra dezvoltării serviciilor de presă. Interesul comercial şi cererea crescîndă de informaţii mondiale duc la necesitatea stabilirii unor legături nu numai între ţările aceluiaşi continent, ci şi peste oceane, la schimburi de informaţii mai largi. În anul 1858, Charles Bright, un inginer britanic, şi Cyrus Field, un specialist american, reuşesc să efectueze joncţiunea în mijlocul Atlanticului a cablurilor venind din Est şi Vest, stabilind pentru prima dată o astfel de legătură între Europa şi America. Cu acest prilej, regina Victoria şi preşedintele Buchanan fac un schimb de mesaje entuziaste, iar în scurt timp, primele cablograme de presă transmise din Londra străbat Atlanticul.

La sfîrşitul secolului trecut, prin introducerea telegrafiei fără fir, telecomunicaţiile iau un nou avînt. În anul 1899 prima telegramă străbate Canalul Mînecii, iar în 1903 se realizează primul schimb de mesaje radiotransatlantice între Cap-Cod (Statele Unite) şi Poldhu (Anglia).

În una din revistele de specialitate din acea vreme se spune :... „A transporta un curent electric, fără fir, fără cablu, cu ajutorul undelor care nu pot fi nici văzute, nici auzite ; a comunica de pe un continent pe altul peste întinderile nesfîrşite ale mărilor pare uimitor". Serviciile telegrafice şi telefonice prin fir şi radio se dezvoltă impetuos, asigurînd presei posibilităţi din ce în ce mai perfecţionate şi mai rapide de informare.

Patru sînt categoriile principale de mijloace folosite în transmiterea informaţiilor de presă : serviciile publice obişnuite, telegrafic şi telefonic ; serviciul telex ; circuite internaţionale închiriate ; radiocomunicaţiile omnidirecţionale.

Serviciile publice, telegrafic şi telefonic, au fost singurele mijloace de transmisie a ştirilor pînă ce agenţiile de presă şi ziarele au început să utilizeze reţele telegrafice particulare şi să transmită prin radio, pe bază de program-orar. Serviciul telex a început să se dezvolte înaintea celui de-al doilea război mondial, dînd posibilitatea abonaţilor să comunice între ei prin teleimprimator, fără a fi nevoiţi să închirieze în acest scop un circuit special. Acest serviciu funcţionează pe acelaşi principiu ca serviciul telefon public, chemarea făcîndu-se prin selectarea cu disc, cu diferenţa că în loc ca abonaţii să comunice prin voce, aceasta se face în scris.

Închirierea parţială sau totală de circuite telegrafice sau radio asigură un mijloc rapid şi sigur de transmitere. Radiocomunicaţiile omnidirecţionale per-

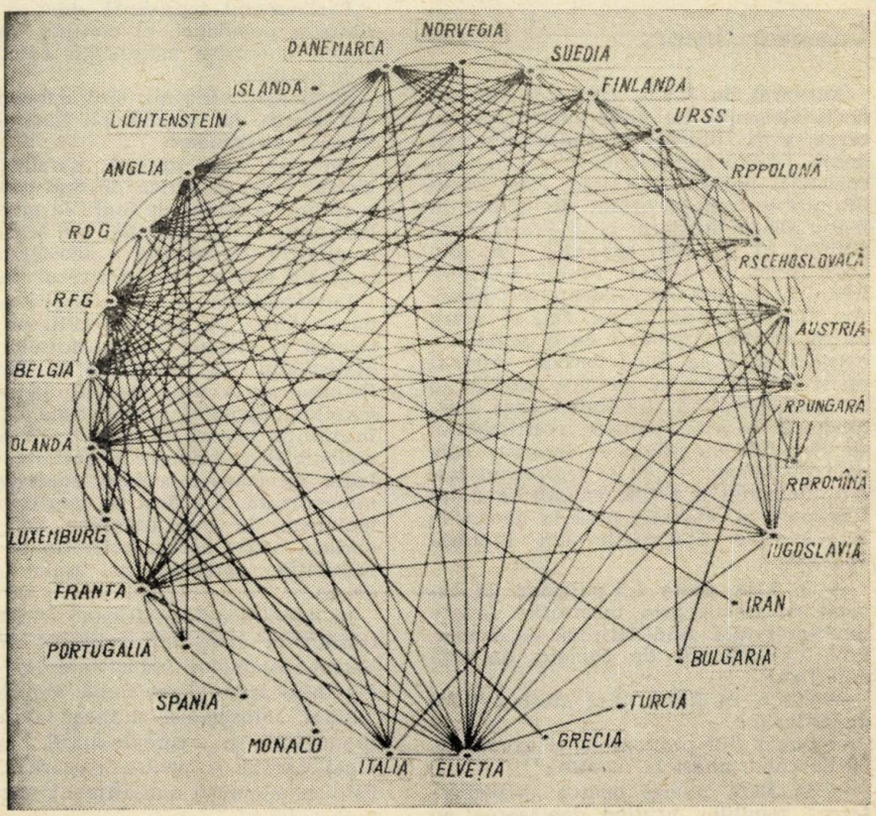

Legături telex

mit transmiterea de mesaje radiotelegrafice care să fie recepționate de mai mulți abonați. Acest sistem de comunicație este foarte utilizat în special de agențiile de presă, oferind posibilitatea distribuirii de informații unui mare număr de abonați și cu cheltuieli reduse.

Transmisiunile radiotelegrafice se efectuează în trei sisteme:

— Morse (120-180 semne pe minut) prin folosirea unui cod (alfabetul Morse), pentru fiecare literă sau cifră corespunzînd o grupă de linii și puncte care, la recepție, trebuie descifrate.

— Hell — fiecare literă este descompusă în șapte linii verticale care sînt transformate în impulsuri electrice. Acestea, la recepție, acționează un magnet care, fiind în legătură cu un dispozitiv inscriptor, asigură recompunerea literelor care se înscriu pe o bandă de hîrtie în mișcare. Viteza de transmisie este de 250 semne pe minut.

— R.T.T. (Radioteletip sau teleprinter) reprezintă în momentul de față sistemul cel mai perfecționat de transmitere a informațiilor de presă și a înlocuit aproape complet celelalte sisteme amintite. Folosind un cod numit de „cinci unități", fiecare literă este reprezentată de unul sau mai multe „impulsuri de curent" dispuse convenabil în timpul alocat fiecărei litere, celelalte unități fiind ocupate de „curent de repaos". Datorită combinațiilor diferite ce se pot forma, dispozitivul receptor al teleimprimatorului poate selecționa, cu ajutorul unui mecanism adecvat, unul din cele 32 semne (litere, cifre, semne de punctuație și comenzi auxiliare). În felul acesta se pot imprima 400 de litere pe minut, pornirea și oprirea teleimprimatorului, întoarcerea carului și avansul hîrtiei fiind asigurate prin comenzi automate.

A intrat în uz curent și transmisia rapidă, prin fir sau radio, a imaginii fotografice care, prin actualitatea sa, completează, îmbogățește informația scrisă.

Transmiterea și recepționarea fotografiilor prin circuite sau radio se efectuează cu ajutorul unor aparate electronice complexe (belinografe sau instalații telefoto).

La postul transmițător, prin explorarea fotografiei, intensitatea luminoasă variabilă (în funcție de tonurile imaginii) este transformată în curent electric variabil, iar la postul de recepție acest curent este din nou transformat în semnale luminoase, care impresionează filmul sau hîrtia fotografică, reproducînd fidel imaginea transmisă. În circa 15 minute, o fotografie de mărimea 13/18 poate fi transmisă la orice distanță.

Ne amintim că la numai cîteva ore de la lansarea primului om în Cosmos, o ediție specială a ziarului „Informația Bucureștiului" relata acest epocal eveniment, iar imaginea lui Iuri Gagarin transmisă de agenția T.A.S.S., pe tot globul, și inserată în acest număr special, a putut fi cunoscută de sute de mii de locuitori ai Capitalei.

În progresul tehnic general, fără îndoială că telecomunicațiile vor avea și ele în viitor locul lor aparte. Chiar dacă nu putem determina cu precizie în ce vor consta viitoarele inovații și invenții în acest domeniu, este cert că ele vor înlesni și mai mult posibilitatea oamenilor de a comunica între ei, sfidînd distanțele și timpul.

Ing. Mircea SEBASTIAN

MONTE CARLO

FESTIVALUL TELEVIZIUNII

PE ȚĂRMUL Mării Mediterane, care și-a regăsit culorile primăvăratice, în mijlocul unei vegetații luxuriante, a început săptămîna trecută cel de-al patrulea Festival internațional de televiziune de la Monte Carlo. 22 de țări, reprezentînd toate continentele, au trimis aici peste 150 de filme. A fost necesară o intervenție riguroasă a unei comisii de preselecționare, care a ales producțiile cele mai meritorii de a fi prezentate în cadrul festivalului. 58 de filme urmează astfel să fie prezentate pînă la sfîrșitul festivalului.

La finele primei săptămîni, comentariile membrilor juriului, ale numeroșilor ziariști sosiți aici pentru această manifestare și ale publicului numeros care urmărește în săli special amenajate desfășurarea festivalului nu vorbesc de producții deosebite. Dintre producțiile Statelor Unite (care au prezentat, de altfel, numărul cel mai mare de filme — nouă) au fost remarcate, la categoria filmelor de lung metraj, **Hedda Gabler** — după drama lui Ibsen, avînd ca interpreți pe Ingrid Bergman și Michael Redgrave, **The Invincible Mr Disraeli** — film realizat de fapt pentru cinemascop — și mai ales **Whom do you kill ?** (Pe cine ucizi ?) o dramă din viața populației de culoare din cartierul new-yorkez Harlem. După părerea unor critici însă toate aceste producții păcătuiesc într-o oarecare măsură prin ritmul prea static și prin insuficienta exploatare a posibilităților micului ecran.

Cu un interes din nefericire nu întrutotul justificat, a fost așteptat filmul argentinian **Yerma** care, în ciuda frumuseții textului poetului spaniol Federico Garcia Lorca și a jocului actriței franceze Maria Casares, nu a putut scăpa întrutotul de acuzația de teatralism exagerat.

De asemenea, în ciuda unei interpretări remarcabile, filmul **Wozzek**, realizat de radioteleviziunea belgiană și prezentînd opera lui Alban Berg după drama romanticului german Georg Büchner, nu a fost socotit pe de-a-ntregul mulțumitor.

La categoria comediilor au fost mai mult apreciate filmele **Cu spadă și briliante** (Luxemburg), **Reprezentantul nostru la St Mark's** (Marea Britanie) și **Pentru merit, pentru miracol** (R. F. Germană). Acesta din urmă mai ales, prin scenariul și regia sa valoroasă (semnate de Reiner Erler) și prin jocul interpretului principal, Karl Heinz Schrot, a stîrnit rîsete și printre membrii cei mai severi ai juriului.

Fără îndoială, dintre toate filmele de lung metraj prezentate la categoria dramă și comedie, cea mai bună rămîne producția vest-germană **Vassa Jeleznova.** Un bun colectiv de interpreți, în frunte cu marea actriță Therese Giehse, în regia lui Egon Monk, ne-a oferit o reușită versiune cinematografică a dramei lui Maxim Gorki.

Filmele produse special pentru televiziune — fie ele din categoria reportaje, fie programele cu caracter cultural — nu au trezit pînă acum entuziasm. **Salvarea celor din Langede** (R. F. Germană) prezintă evenimente de un mare dramatism — salvarea celor 11 mineri îngropați într-o catastrofă din Germania federală, dar pierde din valoare prin unele lungimi devenind uneori monoton. O altă producție interesantă, **Neurochirurgia** (film științific elvețian) rămîne, prin ținuta lui de strictă specialitate, în afara înțelegerii marelui public. Filmele japoneze **Și astăzi sub nori** și **Tokio** sînt desigur onorabile, însă nu emoționează în mod deosebit.

Filmul american pentru televiziune — Telstar — este interesant prin natura transmisiei. Documentarul științific prezentat de U.R.S.S., **Cosmoviziunea sovietică,** este apreciat de pe acum ca unul din favoriții principali pentru marele premiu la categoria respectivă. Filmul a trezit un interes general prin felul în care înfățișează în amănunt pregătirile și zborul Valentinei Tereșkova și al lui Valeri Bîkovski.

Filmul romînesc **Dialog despre bătrînețe** s-a bucurat în general de o primire bună. Interesante mi s-au părut rîndurile de mai jos din ziarul *Nice Matin,* din 25 ianuarie: „A fost foarte interesantă producția care a încheiat programul de ieri dimineață: filmul romînesc «Dialog despre bătrînețe». Această problemă a fost tratată cu o măiestrie remarcabilă în aspectele ei experimentale, clinice și sociale. Este o peliculă care face cinste celor care au contribuit la realizarea ei, căci pune la îndemîna tuturor într-un mod accesibil datele ce permit să se întrevadă prelungirea vieții. Filmul se încheie de asemenea cu dorința ca toți savanții din lumea întreagă să colaboreze pentru a contribui la dezvoltarea gerontologiei".

Luni, festivalul a avut zi de pauză. Marți, el a reînceput, urmînd ca în viitoarele zile să se prezinte în continuare producțiile diferitelor țări participante, iar în ultima zi — filme pentru copii. Vineri, membrii juriului, prezidat de diplomatul japonez Furukaki, și din care fac parte Marcel Pagnol și Marcel Achard, membri ai Academiei Franceze, actorul italian Gino Cervi și compozitorul Renzo Rosselini, precum și alți reprezentanți ai țărilor participante, vor trebui să hotărască decernarea premiilor tradiționale, denumite „Nimfele de aur".

Constantin PRISNEA

Monte Carlo, 28 ianuarie

DOCUMENTAR

MALAYE

Patru zile au fost planificate pentru sărbătorirea naşterii Federaţiei Malayeze. Programul vădea o minuţioasă respectare a clasicului protocol cu fireşti adăugiri de culoare locală. Risipă de eforturi pentru a stimula atmosfera festivă. Zîmbetele erau totuşi forţate, veselia părea mimată. Desluşeai o undă de nelinişte. Noul născut era întîmpinat cu certă îngrijorare. Nici chiar conducătorii de la Kuala Lumpur nu profesau optimismul la proporţiile scontate.

Focurile de artificii nu se stinseseră cînd s-au făcut auzite focurile de armă din jungla Sarawakului.

Apariţia Federaţiei Malayeze a provocat o explozie de împotrivire. De ce? Înainte de a căuta răspuns la întrebare să reamintim cîteva pagini de istorie ce au lăsat urme pînă în zilele noastre.

Ce a urmat după popasul celor cinci caravele...

Cinci caravele pe care meşterii iberici le-au construit au pornit în primii ani ai secolului XVI către o peninsulă despre a cărei bogăţie ajunsese veste pînă în îndepărtata Portugalie. Corăbiile comandate de Diego Lopez Sequeira au ancorat lîngă Malacca oraş care cunoştea, pe atunci, o rapidă înflorire. Portughezii nu s-au încurcat în negocieri diplomatice cu sultanul. Ca să obţină încheierea unui tratat comercial care legaliza prezenţa lusitană, au utilizat argumentul cel mai comod şi cel mai ieftin: tunurile. Numai că încheierea tratatului n-a putut fi sărbătorită în tihnă. Războinicii malayezi reuşesc să gonească pe înfumuraţii cuceritori. Liniştea durează doar doi ani. În 1511 portughezii reapar. De astădată la orizont şi-au conturat siluetele masive 19 caravele. Malacca opune rezistenţă, dar apărătorii ei sînt copleşiţi. Ocupanţii oferă o primă mostră a intenţiilor lor: jefuiesc 3 500 kg aur. Era doar începutul. Un început pe care acum îl putem califica drept extrem de modest în raport cu ceea ce avea să urmeze.

Portughezii se instalează pentru 130 de ani. Lor le succed olandezii. O dominaţie ceva mai îndelungată: 183 de ani. 1824 este anul în care bogata peninsulă devine colonie britanică. Prezenţa engleză a fost semnalată şi mai devreme. Primul pas fusese discret: din 1786 Penangul devenise un soi de antrepozit al Companiei britanice a Indiilor. Singapore, care n-avea faima strategică pe care a dobîndit-o către sfîrşitul secolului trecut, a putut fi cumpărat asemenea unei mărfi. O marfă nu prea scumpă, dar livrabilă contra bani peşini. Sir Stamford Raffles a achiziţionat în 1819 insula de la sultanul din Johore. Preţul: 30 000 dolari. Cîţiva ani Malacca, Penang şi Singapore s-au aflat sub administraţia Companiei Indiilor. De-abia în 1867 trec sub tutela Ministerului londonez al Coloniilor. Poate că-i util să adăugăm că o dată cu scurgerea deceniilor, întreaga peninsulă malayezâ a intrat în sfera dominaţiei britanice, dominaţie ce nu a fost întreruptă decît în relativ scurta perioadă a invaziei japoneze. În perioada postbelică s-au înregistrat o seamă de modificări în sistemul administraţiei coloniale. Ele n-au avut o semnificaţie specială: pur şi simplu Ministerul Coloniilor încerca să se acomodeze cu noile realităţi ale Asiei de după război. Un moment important îl reţinem în 1957: la 31 august Malaya a obţinut independenţa.

Tratatul de independenţă a fost semnat, parafat iar apoi expediat spre arhivele secrete pentru o mai bună păstrare. Drumul l-a parcurs în tovărăşia altui tratat: cel de „apărare şi ajutor reciproc" datat 1957 şi purtînd semnături oficiale britanice şi malayeze. Tratatul acesta confera Angliei dreptul de a-şi menţine baze militare în acest teritoriu.

Sînt însă şi realităţi care s-au conservat după proclamarea independenţei, deşi soarta lor nu o precizaseră tratate şi acorduri speciale. Este vorba de cauciuc şi de cositor. Mai precis de businessul pe care-l generează plantaţiile de cauciuc şi industria extractivă. Arborele de cauciuc a ajuns în Malaya graţie... contrabandei. În mod ilegal, o cantitate de seminţe a fost sustrasă din Brazilia în 1877. Drumul acestor seminţe a trecut prin Ceylon, la grădina botanică din Peradeniya. De acolo au fost transplantate cu succes în Malaya. Plantaţiile au crescut vertiginos. De la cele cîteva hectare ale sfîrşitului de secol s-a ajuns la 16 000 ha în 1905 şi 200 000 ha în 1915. Cifre din 1952 vorbeau de o suprafaţă ce se apropie de 1 500 000 ha acoperită cu valorosul arbore de cauciuc. Un amănunt ce nu este lipsit de importanţă: după *Indonesia Observer*, 75 la sută din plantaţiile de cauciuc îşi au stăpînii în City-ul londonez.

Despre cositorul malayez relatează străvechi cronici. Texte ce s-au păstrat pînă în zilele noastre afirmă că în secolul XV în Malaya se practica extracţia de cositor. Această primitivă industrie avea să fie valorificată în anii dominaţiei olandeze. Proporţiile extracţiei sînt exprimate de o cifră: la sfîrşitul secolului XVIII se obţineau anual 3 000 tone de cositor, cantitate enormă pentru vremea aceea. La ora actuală producţia anuală este apreciată la 60 000 tone de concentrat de cositor. 60 la sută din această producţie aparţine unor concerne britanice.

Baze strategice, cauciuc, cositor, (ca să nu mai pomenim de zăcăminte oarecum mai reduse de wolfram, aur, uraniu, fier, mangan), suficiente motive pentru ca destinul Malayei să fie întunecat de combinaţiile ţesute în culisele unei politici ce caută doar un alt termen pentru noţiunea compromisă a colonialismului.

Dispută în materie de paternitate

Paternitatea ideii „Malayeziei mari" sau a Federaţiei Malayeze, cum glăsuieşte titulatura oficială, este disputată destul de aprig. Conducătorii de la Kuala Lumpur îşi atribuie lor meritul pentru noua formaţie apărută pe harta Asiei de sud-est. Unii observatori afirmă cu insistenţă că planul unirii Malayei şi a teritoriilor Singapore, Sarawak şi Borneo de nord îşi are obîrşia la Ministerul britanic al Coloniilor. Ziarul *Manila Chronicle* este de părere că în acest plan „nu este nimic asiatic în afară de nume".

Polemica asupra paternităţii ideii are o însemnătate limitată. În fond, esenţial este ceea ce reprezintă noua federaţie. În această ordine de idei unele aspecte merită a fi examinate. Federaţia are o suprafaţă de 330 000 kmp şi o populaţie de aproximativ 10 milioane locuitori. Unificarea Malayei şi a teritoriilor Singapore, Sarawak şi Borneo de nord nu a corespuns necesităţii de a anula linii de frontieră arbitrar create de colonialism între populaţii de aceeaşi origine. Dacă relaţiile dintre Malaya şi Singapore au un caracter mai particular, în schimb legăturile cu celelalte teritorii n-au nici un fel de temei istoric, geografic, etnic sau cultural. Apărătorii noii federaţii aduc drept argument metoda de clasificare a diferitelor popoare în anumite zone geografice ale lumii, potrivit unor „zone culturale" sau „tipuri culturale". Ei pledează pentru o împărţire pe regiuni în care populaţia are un mod de viaţă mai mult sau mai puţin asemănător, adică „posedă mai multe elemente de cultură fundamentale comune care o deosebesc de celelalte grupe decît elemente care le uneşte cu acestea". Ziarul londonez *Eastern World* supunea unei ascuţite critici această teorie. Argumentarea că „unitatea spirituală" a populaţiei s-ar baza pe apartenenţa la islamism nu poate fi socotită reală din cel puţin două motive. Întîi: o parte însemnată a populaţiei nu este islamică. Doi: dacă acceptăm o atare interpretare atunci zona

de regrupare ar trebui să fie mult mai largă decît actuala federație. Primul ministru din Singapore a încercat să justifice unificarea prin aceea că toți locuitorii sînt „uniți prin dorința de a trăi într-o singură mare familie". Numai că ceea ce a fost nebulos denumit drept „dorință" este greu de dovedit...

Alte criterii au stat la baza creării federației. Ziarul american *National Guardian* se referea la „farmaceutica neocolonialistă". Doar din federație fac parte — două colonii engleze: Sarawak și Borneo de nord, un teritoriu cu autoguvernare: Singapore, un stat independent: Malaya. Borneo de nord înseamnă 5 000 000 tone de petrol extrase anual. Sarawak reprezintă pentru companiile engleze beneficii nete de 60 000 000 lire sterline grație petrolului, cauciucului, cherestelei și bauxitei (Sarawakul furnizează 200 000 tone de bauxită și 15 000 tone de piper plus esențe lemnoase valoroase). Singapore este o fortăreață navală și un punct-cheie al comerțului maritim din Asia. În Malaya — care dă aproape jumătate din producția mondială de cauciuc și cositor — capitalul britanic a investit 700 000 000 lire sterline care aduc un beneficiu evaluat la 80 000 000 lire sterline (date publicate de *Deutsche Volkszeitung*).

Multe lucruri se clarifică — suplimentar — prin amănuntul că „tratatul de apărare și ajutor reciproc" dintre

Z I A

Anglia și Malaya s-a extins automat asupra tuturor teritoriilor din federație.

Borneo de nord și Sarawak nu și-au căpătat independența la care rîvneau. Transferul formal de putere de la Londra la Kuala Lumpur nu are decît minime consecințe practice. Una din ele este modificarea drapelului malayez. I s-au mai adăugat trei puncte simbolizînd cele trei teritorii care s-au unit cu Malaya. În materie de imn, formula utilizată în confecționarea drapelului era inaplicabilă. Așa încît imnul malayez a devenit imnul întregii federații iar fiecare teritoriu își păstrează, în plus, și propriul imn. Pentru ca toți să fie mulțumiți...

Ideea „Malayeziei mari" a declanșat nu numai opoziții externe, ci și nemulțumiri chiar la Kuala Lumpur. Dezbaterile din parlamentul malayez n-au fost lipsite de dueluri oratorice. Opoziția a cerut dizolvarea parlamentului și noi alegeri deoarece „actualul guvern nu a obținut mandat din partea poporului pentru a crea această federație".

Criticilor aduse guvernului, le-a răspuns Dato Ismail, ministrul securității interne. Dumnealui nu s-a ostenit să aducă în dezbatere idei, argumente. Răstindu-se la deputații opoziției i-a amenințat că „vor simți pe pielea lor rigorile legii". Domnul ministru a dorit să fie explicit: „Atîta timp cît dispun de aplicarea legii privitoare la securitatea internă, nu-mi voi cere scuze în fața parlamentului pentru arestarea deputaților". După fraza finală, ședința parlamentului a fost ridicată...

Netezirea drumului spre acordul care să consfințească întemeierea federației n-a reprezentat o operațiune lipsită de oboseală. Din capul locului socotelile s-au încurcat atunci cînd Bruneiul a refuzat să accepte termenii acordului. Micul teritoriu nu a acceptat să pună la dispoziția federației bogatele sale resurse petrolifere decît după trecerea unei

Fotografiile:

Kuala-Lumpur, capitala Federației Malayeze
Un sat înconjurat de sagutieri

perioade de tranziție de... 10 ani. Condiția a fost socotită inacceptabilă de partenerii aflați la masa tratativelor și în cele din urmă s-a renunțat la ideea includerii Bruneiului în federație. Contradicții izbucniseră pe teme financiare și între Malaya și Singapore. Energica intervenție britanică de ultim moment a aplanat diferendul, obligînd la concesii substanțiale guvernul din Singapore.

La 8 iulie 1963, la orele înserării, la Londra a fost semnat acordul ce dădea naștere Federației Malayeze. Privindu-i pe principalii protagoniști ai evenimentului — Abdul Rahman, premierul malayez și Lee Kuan, primul ministru din Singapore — un ziarist de la *Scotsman* afirma că cei doi au comună doar pasiunea pentru golf. Este singurul teren pe care, deocamdată, se înțeleg...

„Mafilindo" — o înțelegere fragilă

În Asia de sud-est și, în mod special, în Indonezia și Filipine, crearea noii federații a determinat o profundă îngrijorare. Mobilurile apariției „Malayeziei mari" au fost considerate obscure. Ziarul indonezian *Merdeka* arăta că federația „va prezenta întotdeauna o primejdie pentu securitatea Indoneziei". Pe de altă parte guvernul de la Manila revendică Borneo de nord și ca atare consideră ilegală includerea acestui teritoriu în Federația Malayeză. Vehemența poziției filipineze s-a accentuat în vremea din urmă, afectînd problema federației în ansamblul ei.

...Scadența fusese prevăzută pentru 31 august. Deci, ultima zi a lui august 1963 trebuia să fie prima zi a noii federații. Evenimentele se precipitau. Suspiciunile și îngrijorările amenințau să degenereze în ostilitate armată. Totuși, căile unei

soluții pașnice nu erau epuizate. Mai rămăseseră posibilități neexplorate. Pentru aceasta — după contacte preliminare — au fost organizate în primele zile ale lui august convorbirile tripartite de la Manila. Șefii a trei state — Indonezia, Filipine și Malaya — au dezbătut în mod nemijlocit neînțelegerile.

Convorbirile au avut un caracter confidențial. Detaliile dialogurilor lipsesc. Cert este însă că acest contact direct a înlăturat unele asperități, a încălzit oarecum atmosfera. În atari condiții, la 5 august s-a putut anunța o dublă înțelegere.

Prima viza proiectata Federație Malayeză. Participanții la tratative au căzut de acord ca înainte de crearea Federației Malayeze, sub egida O.N.U. să se întreprindă o anchetă care să stabilească dacă într-adevăr locuitorii din Borneo de nord și Sarawak doresc sau nu să fie incluși în federație. Practic, aceasta însemna amînarea înființării federației.

Pentru a promova relații de bună vecinătate și pentru a lărgi colaborarea, cei trei șefi de state au ajuns la o înțelegere privind principiile de constituire a unei confederații care să cuprindă Indonezia, Filipine și Malaya și care să poarte denumirea de „Mafilindo". Spiritul ei trebuia să guverneze relațiile viitoare dintre cele trei țări. Consultări periodice urmau să elimine sursele de divergență. Propunerea creării confederației „Mafilindo" a fost emisă de Filipine.

Semnăturile nu se uscaseră pe înțelegerea de la Manila cînd agenția *U.P.I.* constata că „interpretarea pe care o dă Rahman acordului de la Manila se deosebește considerabil de cea a Indoneziei". Diferențele de interpretare în continuă accentuare aveau să fie urmate de o reizbucnire a învinuirilor reciproce. Încordarea s-a făcut resimțită după ce misiunea O.N.U. a ajuns în Sarawak și Borneo de nord. Misiunea, condusă de americanul Michelmore, a avut o serie de contacte cu liderii locali. Un val de manifestații a întovărășit-o pe întregul parcurs al vizitei. Concluziile misiunii s-au concentrat în afirmația că „a constatat dorința majorității populației din Sarawak și Borneo de nord de a adera la Federația Malayeză". Filipinele și Indonezia au protestat împotriva modului în care misiunea O.N.U. a consultat populația din Sarawak și Borneo de nord, declarînd oficial că „nu recunosc concluzia potrivit căreia marea majoritate a populației din cele două teritorii se pronunță pentru includerea în federație".

16 septembrie : proclamarea Federației Malayeze. Autoritățile au griji duble — pe de o parte trebuie să patroneze festivitățile, pe de altă parte măsuri draconice au menirea să prevină manifestațiile populare de protest. Indonezia și Filipinele anunță oficial refuzul de a recunoaște noua federație. Demonstrații la Djakarta și Manila. Contrademonstrații la Kuala Lumpur. Malaya hotărăște ruperea relațiilor diplomatice cu Indonezia și Filipine. Guvernul malayez decretează stare de urgență. În Borneo de nord, la frontiera cu Indonezia, sînt transportate puternice efective. Ciocnirile pe această granită se înmulțesc. Abdul Rahman se deplasează personal în Borneo de nord : vizitează un spital, oferă daruri și bani soldaților răniți, ține un patetic discurs.

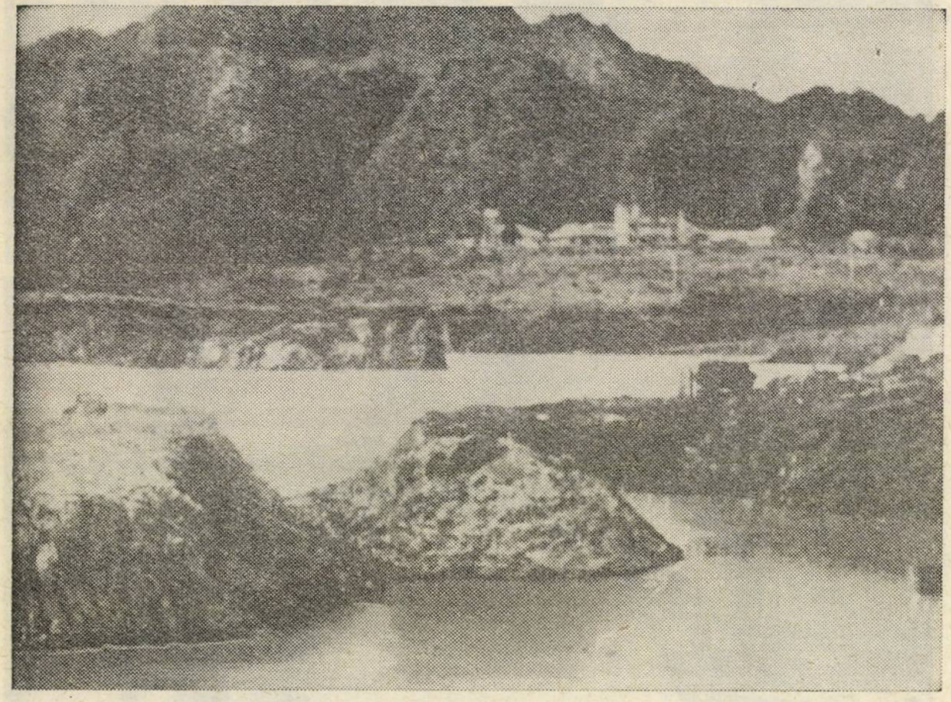

O mină de cositor în Malayezia

Începutul unui conflict militar între țări asiatice ? Perspectiva aceasta stîrnește unanime îngrijorări. În diferite capitale asiatice se întreprind demersuri pentru reconcilierea părților, pentru o reuniune tripartită capabilă să evite alunecarea evenimentelor către un război. Conducătorii malayezi manifestau rigiditate. Ei cereau înainte de orice nouă întîlnire recunoașterea federației de către Indonezia și Filipine. Indonezia revendica o nouă consultare, liberă și democratică, a populației din Sarawak și Sabah (Borneo de nord). Noua consultare trebuia să elimine orice fel de restricții, presiuni sau persecuții. La Kuala Lumpur propunerea este respinsă.

Noua federație întîmpina greutăți chiar în interiorul ei. Scurgerea timpului făcea să se adeverească profeția agenției americane *U.P.I.* emisă în ziua proclamării noului stat și anume că „în următoarea perioadă este de așteptat să reizbucnească conflictele dintre Malaya și celelalte teritorii", deoarece la tratativele de la Londra divergențele reale nu își găsiseră decît o soluție de moment, lipsită de eficacitate. Borneo de nord a protestat împotriva restricțiilor ce îi erau impuse de autoritățile federale în relațiile comerciale cu alte state. *Associated Press* anunța că un număr crescînd de locuitori din Sarawak și Borneo de nord se refugiază în Indonezia.

Ruperea relațiilor economice cu Indonezia, dublată de scăderea prețurilor la cauciuc pe piața mondială, a înmulțit preocupările autorităților de la Kuala Lumpur. Cauciucul aduce 55 la sută din veniturile exportului malayez iar peste jumătate din populația aptă de muncă este ocupată în industria cauciucului. În plus, întreruperea comerțului a avut repercusiuni negative asupra comerțului exterior al acelor țări care exportau mărfuri în Indonezia prin Singapore. Exportul de textile japonez în Singapore a scăzut cu 30 la sută la sfîrșitul anului 1963 datorită încetării comerțului dintre Malaya și Indonezia.

În căutarea unei soluții pașnice

Căutarea unei soluții pașnice a diferendului suscitat de Federația Malayeză s-a înscris pe ordinea de zi a preocupărilor mai multor state. La Tokio, Bangkok, Pnom Penh s-au succedat întîlniri bilaterale și tripartite. Președintele Sukarno și președintele filipinez Macapagal s-au întîlnit la Manila. Comunicatul comun reafirma dorința unei reglementări pe calea tratativelor. Indonezia și Filipinele au exprimat dorința reînvierii „spiritului Mafilindo" transformînd confederația într-o realitate. La Kuala Lumpur, bilanțul convorbirilor indoneziano-filipineze a fost apreciat astfel : „alăturarea din ce în ce mai pronunțată a Filipinelor la poziția Indoneziei".

Călătoriile prințului Norodom Sianuk și ale lui Robert Kennedy, ministrul justiției al S.U.A., au contribuit la o oarecare înseninare a atmosferei. Abdul Rahman, premierul malayez, a vădit o modificare de atitudine. El a renunțat la condiția preliminară oricărei întîlniri cu conducătorii indonezieni și filipinezi : recunoașterea Federației Malayeze. Mai mult chiar a exprimat părerea că, în fond, nu este vorba decît de „neînțelegeri pe care o întîlnire ar putea să le înlăture".

Suita de convorbiri a verificat posibilitatea unei soluții negociabile. Prin intermediul mediatorilor s-a ajuns la un acord privind convocarea unei conferințe tripartite — Indonezia, Filipine și Malayezia. Conferința se va întruni la nivelul miniștrilor de externe, la Bangkok, în prima săptămînă a lui februarie. Paralel cu aceasta, s-a dat ordin de încetare a focului la frontiera dintre Indonezia și teritoriile din nordul Kalimantanului incluse în Federația Malayeză. Observatori neutri, trimiși de O.N.U., vor supraveghea frontiera.

Vor duce viitoarele convorbiri la o reglementare a conflictului ? Vor găsi părțile un drum comun care să elimine diferențele de poziții ? Este dificil de făcut presupuneri. Oricum tratativele se anunță complicate...

Părțile angajate în conflict se pregătesc pentru o bătălie diplomatică pe o scenă internațională largă.

Eugeniu OBREA

„ASCENSIUNEA ŞI PRĂBUŞIREA CELUI DE AL III-LEA REICH"

WILLIAM L. SHIRER:

(Urmare din numărul trecut)

CAPITOLUL de departe cel mai voluminos — aproape 500 de pagini — din lucrarea lui Shirer este cel intitulat „Calea spre război", care acoperă anii scurşi între instalarea la putere a lui Hitler şi declanşarea celei de a doua conflagraţii mondiale.

Deşi consecvent cu principiul său de a fi foarte generos cu faptele citate şi foarte zgîrcit cu propriile sale comentarii, autorul remarcă totuşi trăsăturile principale caracteristice politicii naziste din această epocă. La început, *„ei vorbesc de pace, dar se pregătesc în taină pentru război şi procedează cu destulă prudenţă... pentru a evita vreo acţiune militară împotriva Germaniei din partea celorlalte puteri"* (pag. 385). După ce constată însă că statele occidentale nu numai că nu reacţionează negativ la reînarmarea Germaniei, ci încurajează chiar preparativele sale din ce în ce mai făţişe în vederea unei agresiuni, în convingerea că ea se va îndrepta împotriva Uniunii Sovietice, îndrăzneala lui Hitler devine aroganţă şi loviturile de teatru se succed într-un ritm din ce în ce mai precipitat.

16 martie 1934: „führerul" instituie printr-un decret serviciul militar obligatoriu şi implicit crearea unei armate de 36 de divizii în timp de pace. În faţa acestei violări flagrante a tratatului de la Versailles, Anglia şi Franţa se limitează la ceea ce Shirer numeşte pe bună dreptate *„proteste lipsite de orice conţinut"*. Două luni mai tîrziu, *„căzînd cu o naivitate şi o iuţeală de necrezut în cursa întinsă de Hitler"*, guvernul englez semnează cu el un tratat naval, *„fără să-şi consulte aliaţii, fără măcar să informeze Liga Naţiunilor... Dintr-o trăsătură de condei, restricţiile impuse la Versailles flotei militare germane sînt anulate"* (pag. 397).

7 martie 1936: armata germană pătrunde în Rhenania, care, conform tratatului de pace, era demilitarizată. La această ameninţare direct împotriva sa, guvernul francez nu ripostează în nici un fel. O contramăsură oricît de mică ar fi determinat retragerea imediată a trupelor germane. *„Aceasta ar fi însemnat cu siguranţă sfîrşitul lui Hitler, căci el nu ar fi putut supravieţui unui asemenea fiasco. Întregul mers al istoriei ar fi fost altul. Hitler însuşi a recunoscut-o"* (pag. 403).

18 iulie 1936: în Spania începe rebeliunea fascistă care se transformă în război civil. Din primele zile, Hitler şi Mussolini acordă cel mai larg ajutor lui Franco. Anglia şi Franţa refuză să sprijine guvernul legal spaniol, condamnînd astfel republica la pieire şi făcînd din Peninsula Iberică un banc de probă pentru tehnica modernă de luptă şi armamentul tot mai perfecţionat al naziştilor. *„...Ani de-a rîndul, Londra şi Parisul continuă să se angajeze în negocieri diplomatice sterile cu Roma şi Berlinul, pentru a asigura «neintervenţia» în Spania. E un sport care pare să-l amuze pe dictatorul german şi care cu siguranţă îi sporeşte dispreţul faţă de liderii politici ai Franţei şi Angliei"* (pag. 412).

13 martie 1938: Austria este anexată Germaniei. „Anschluss"-ul aduce celui de al III-lea Reich şapte milioane de cetăţeni în plus şi poziţii strategice de imensă valoare pentru viitoarele planuri ale lui Hitler. *„Dar lucrul cel mai important pentru acesta e noua dovadă că Anglia şi Franţa nu ridică nici măcar un deget pentru a-l opri. La 17 martie, guvernul sovietic propune o conferinţă a marilor puteri... pentru a stabili măsuri care să împiedice orice nouă agresiune hitleristă. Chamberlain priveşte cu răceală o asemenea întîlnire, iar la 24 martie o respinge în mod public"* (pag. 480).

Mai 1938: Hitler lansează o vastă campanie propagandistică împotriva Cehoslovaciei, sub pretext că apără interesele minorităţii germane din această ţară. *„Hitler şi Ribbentrop sînt foarte satisfăcuţi de faptul că guvernele britanic şi francez le dau tot concursul..."* (pag. 489). Pe măsură ce criza se ascute, devine evident că generalii germani sînt gata să facă din nou marş-arier dacă puterile occidentale se arată cît de cît ameninţătoare. Fortificaţiile Reichului la frontiera apuseană nu sînt capabile să reziste nici trei săptămîni unui atac hotărît. Şeful Marelui stat-major german, generalul Beck, considerînd că aventura în care s-a lansat Hitler e extrem de riscantă, îşi dă demisia.

Septembrie 1938: Londra şi Parisul exercită presiuni din ce în ce mai puternice asupra Pragăi pentru a determina guvernul ceh la maximum de concesii. La 15 septembrie are loc prima vizită făcută de Chamberlain lui Hitler, la 22 septembrie — a doua. Primul ministru britanic *„aruncă acum răspunderea războiului sau a păcii asupra cehilor şi nu a germanilor"*. Ofertele de asistenţă militară venite din partea Uniunii Sovietice sînt respinse. La 29—30 septembrie are loc la München conferinţa de tristă celebritate dintre Hitler, Mussolini, Chamberlain şi Daladier. Fără măcar ca Cehoslovacia să fie reprezentată la discuţii, cei patru hotărăsc dezmembrarea ei. Comentariul lui Shirer: *„Insistenţa încăpăţînată, fanatică, a lui Chamberlain de a da lui Hitler ceea ce acesta doreşte... îl salvează pe dictator din situaţia foarte grea în care ar fi fost pus dacă Anglia şi Franţa ar fi rezistat şi îi întăreşte poziţiile în Germania şi Europa dincolo de orice limite la care ar fi putut visa cu cîteva săptămîni mai înainte... Pentru Franţa, acordul de la München e un dezastru şi e de neînţeles cum de acest lucru nu a fost sesizat pe deplin la Paris"* (pag. 575).

15 martie 1939: trupele germane ocupă Boemia şi Moravia, transformîndu-le în protectorat (Slovacia devenise „stat independent" sub dominaţie hitleristă, cu o zi mai înainte). Chamberlain *„nu găseşte nici un cuvînt de repros pentru führer... iar protestul franco-britanic — dacă poate fi numit protest — e atît de neînsemnat încît Hitler îl tratează cu dispreţul cuvenit"* (pag. 607).

21 martie 1939: Germania lansează împotriva Poloniei obişnuitul tir de artilerie propagandistic, în care lumea întreagă vede acum preludiul agresiunii. La 16 aprilie, guvernul sovietic propune încheierea unui pact de asistenţă mutuală între U.R.S.S., Anglia şi Franţa. Guvernul britanic respinge mai întîi propunerea. Abia la 27 mai, *„zguduit de furtuna de critici venite de pretutindeni, Chamberlain dă în sfîrşit instrucţiuni ambasadorului său la Moscova să comunice acordul pentru începerea tratativelor..."* (pag. 655). Se ştie cum s-au desfăşurat aceste negocieri: abia la 23 iulie, occidentalii acceptă ca discuţiile să se ducă pe tărîmul concret, militar, şi abia la 11 august trimişii lor sosesc la Moscova. Amiralul Drax (Anglia) şi generalul Doumenc (Franţa) nu au însă depline puteri pentru a ajunge la o înţelegere cu reprezentanţii sovietici şi sînt instruiţi de guvernele lor *„să tărăgăneze cît pot mai mult discuţiile"*. Doumenc telegrafiază la Paris: *„U.R.S.S. vrea un pact*

militar, nu un petic de hîrtie fără angajamente substanțiale" (pag. 714), dar nu primește nici un răspuns.

1 septembrie 1939: Reich-ul hitlerist atacă Polonia. Începe cel de al doilea război mondial. Momentele sale principale — politice, militare și diplomatice — sînt prea cunoscute pentru a mai stărui asupra lor. Shirer aduce însă lumină asupra unor situații și împrejurări îndeobște ignorate. Se știe, de pildă, că în săptămînile în care Polonia este cotropită, aliații ei occidentali nu schițează, în ciuda angajamentelor luate, nici cea mai mică mișcare ofensivă. *„Dacă nu ne-am prăbușit în 1939, declară la Nürnberg generalul Jodl, aceasta se datorește faptului că în timpul campaniei noastre în Polonia cele 110 divizii franceze și britanice de pe frontul de vest au rămas complet inactive în fața celor numai 23 divizii germane"*. Iar autorul adaugă: *„...bombardarea Ruhrului ar fi fost dezastruoasă pentru germani"* (pag. 840—841).

Shirer găsește acestei pasivități o serie de explicații, dintre care unele sînt foarte juste (defetismul din sînul guvernelor englez și francez, incompetența statului-major francez etc.). O omite însă pe cea mai importantă: chiar după declararea oficială a ostilităților, guvernele de la Paris și Londra speră că Hitler își va îndrepta forța de șoc nu spre apus, ci împotriva Uniunii Sovietice. Interesantă în acest sens e și ipoteza pe care chiar Shirer o face în legătură cu faptul că, la sfîrșitul lui mai 1940, britanicii au putut să-și evacueze relativ ușor, prin Dunkerque, forțele lor expediționare din Franța invadată de trupele germane. *„S-ar putea... ca Hitler să-și fi oprit intenționat tancurile la periferia Dunkerque-ului, pentru a evita Angliei o nouă umilire și a facilita încheierea păcii... care să dea din nou frîu liber Germaniei în răsărit, de data aceasta împotriva Rusiei"* (pag. 967).

De altfel, în tot cursul războiului, naziștii și cercurile ultrareacționare din statele occidentale vor încerca să ajungă la o înțelegere. La 10 mai 1941, Rudolf Hess, *„cel mai apropiat confident al führerului, conducătorul adjunct al partidului nazist... omul care era adeptul devotat și fanatic al lui Hitler încă din 1921 și cel mai intim prieten al lui"*, pleacă cu avionul în Anglia. *„În mod surprinzător, cabinetul britanic... invită pe lordul Simon să ia contact cu Hess... Simon promite să aducă propunerile de pace ale lui Hess la cunoștința guvernului britanic... La Nürnberg, unul din procurorii britanici sugerează că Hess a sosit în Anglia pentru a încheia pace și a da Germaniei posibilitatea să ducă lupta pe un singur front împotriva Rusiei"* (pag. 1097—1098). De multe ori propunerile de încheiere a unei păci separate cu occidentalii și de continuare a războiului împotriva Uniunii Sovietice vin din partea grupului de generali care complotează împotriva lui Hitler.

Și pentru că a venit vorba de complotul împotriva lui Hitler, trebuie să menționăm că Shirer dă foarte numeroase detalii asupra lui. Se pare însă că și în această privință, așa cum i se mai întîmplă și cu alte ocazii, el se lasă prea puternic influențat de materialul pe care-l are la dispoziție și care, așa cum am mai spus, e în covîrșitoare majoritate de sursă nazistă. Shirer acordă cu prea multă ușurință credit declarațiilor (unele din ele postbelice), jurnalelor intime etc. aparținînd generalilor germani și care sînt de fapt pledoarii *pro domo*, încercări de autodisculpare, de demonstrare tardivă a presupuselor lor sentimente antihitleriste. De altfel, chiar Shirer admite acest lucru cînd spune că aceste afirmații *„sînt făcute mult mai tîrziu, cînd totul se terminase și cînd ei* (generalii — n.n.) *sînt foarte preocupați să dovedească lumii cît de mult se opuseseră lui Hitler și nebuniilor sale catastrofale..."* (pag. 555).

Unele fapte sînt însă incontestabil autentice și interesante. De pildă acela că, încă în septembrie 1938, generalul Halder, pe atunci șef al Marelui stat-major german, împreună cu alți cîțiva ofițeri superiori din armată și flotă și înalți funcționari ai regimului, intenționează să răstoarne de la putere pe Hitler, pentru a împiedica „aventura cehoslovacă", care lor li se pare că va fi fatală Germaniei. *„Vestea că... Chamberlain propune să vină personal cu avionul pentru a obține de la Hitler o reglementare pașnică a crizei provoacă consternare în rîndurile conspiratorilor"* (pag. 548).

Dar un an mai tîrziu, în august 1939, cu puțin înainte de dezlănțuirea războiului, același general Halder *„este preocupat numai și numai cu punerea la punct a planurilor pentru atacul împotriva Poloniei, ceea ce îi scoate din cap orice gînduri de trădare față de Hitler"* (pag. 743).

Abia după dezastrul înregistrat de trupele germane în U.R.S.S. în iarna anilor 1942—1943, complotiștii împotriva lui Hitler își reiau într-o oarecare măsură activitatea. Poziția lor însă este foarte clară: „führerul" trebuie lichidat, dar „realizările" lui urmează să fie păstrate intacte. *„Complotiștii înțeleg să folosească cuceririle lui Hitler pentru a obține cele mai bune condiții de pace pentru Germania"* (pag. 1881). Spiritul predominant de care e animată întreaga conspirație este ultrareacționar. *„Cei mai mulți dintre liderii complotului... doresc o restaurare a monarhiei Hohenzollernilor, dar multă vreme nu se pot pune de acord pe care din prinții aparținînd acestei familii să-l urce pe tron... În cele din urmă se ajunge la o învoială cu privire la Ludovic-Ferdinand, cel mai în vîrstă dintre fiii în viață ai Kronprinz-ului"* (pag. 1885).

Despre atentatul eșuat de la 20 iulie 1944 s-a scris mult și Shirer nu aduce în plus date esențiale, deși îi consacră un număr foarte mare de pagini. În schimb el acordă o atenție extrem de superficială mișcării de rezistență din sînul poporului german, mișcare în care comuniștii au avut rolul conducător.

■

„Mileniul ordinii noi" pe care îl anunța Hitler în discursurile sale a durat exact doisprezece ani, patru luni și opt zile. În noaptea de 8 spre 9 mai 1945, cel de al III-lea Reich a încetat pur și simplu să existe. Shirer subliniază în repetate rînduri faptul că în ultimele luni ale războiului, naziștii au făcut tot ce le-a stat în putință pentru ca nimicirea regimului lor să coincidă cu nimicirea Germaniei și a locuitorilor ei. *„Dar poporul german nu a fost exterminat deși Hitler, care încercase să extermine atîtea alte popoare, la sfîrșit, cînd războiul era pierdut, încercase să facă același lucru cu propriii săi concetățeni"* (pag. 1479).

Cu toate lipsurile și limitele ei, cartea lui William Shirer este un puternic și documentat act de acuzare la adresa nu numai a hitleriștilor și a celor care i-au susținut în urmă cu trei decenii, ci și a neonaziștilor și a epigonilor de tot felul ai „führerului". Analiză minuțioasă a unui trecut încă recent, care a lăsat amprente dureroase în memoria întregii omeniri, „Ascensiunea și prăbușirea celui de al III-lea Reich" este totodată și un avertisment, un îndemn la veghe față de cei care nutresc gîndul nebunesc al dezlănțuirii unui nou război.

Nicolae MINEI

PRESA ACUM 50 DE ANI

După cum era de așteptat, în Africa de Sud a fost decretată legea marțială, în urma grevei generale care a început în această țară. Greviștii cer îmbunătățirea condițiilor de muncă pentru mineri și muncitorii feroviari.

*

Noul dirijabil francez Spiess a executat timp de două ore diferite manevre deasupra Parisului. S-au semnalat accidente datorate neatenției pietonilor și conducătorilor de vehicule care urmăreau dirijabilul.

*

Legea sistemului monetar chinez publicată la Pekin stabilește ca unitate monetară yuanul.

*

Liderii republicani nu pierd nici o ocazie de a afirma că politica Administrației este răspunzătoare pentru reducerea activității industriale în S.U.A. Democrații afirmă că acest fapt se datorează conjuncturii economice mondiale. Disputa este cu atît mai îndîrjită cu cît ambele partide își accelerează pregătirile în vederea alegerilor din noiembrie.

*

Într-un interviu acordat unui ziarist romîn aflat la Paris, primul ministru și ministrul de externe al Franței, Doumergue, declară: „Acum nu mai e nevoie decît de bunăvoință pentru ca, în noua lor situație, statele balcanice să se poată dezvolta în liniște... Statele balcanice au cele dintîi tot interesul ca era de pace să se stabilească pentru o vreme cît mai îndelungată". Referindu-se la politica marilor puteri, premierul francez a declarat: „Peste 10 sau 15 ani se vor putea aprecia sforțările și tactul marilor puteri pentru a evita o conflagrațiune generală. Se va putea vedea atunci, de la distanță, cît de mult se datorește marilor puteri care au avut atîtea interese în joc și care, cu toate acestea, nu și-au pierdut sîngele rece și au înlăturat cu înțelepciune orice neînțelegere între ele"...

*

În cercurile diplomatice din Londra se comentează o înțelegere care a survenit între Anglia și Germania în problema delimitării sferelor lor de interese în coloniile portugheze din Africa. Conform înțelegerii, Germania va exploata economicește Angola și partea de sud a Congoului, iar Anglia Mozambicul. Confirmînd știrea, oficialități portugheze precizează că Portugalia nu cedează celor două puteri decît dreptul de exploatare economică a coloniilor ei.

*

Inginerul francez Roger cere permisiunea să experimenteze o parașută inventată de el, sărind de pe Turnul Eiffel. Inventatorul susține că parașuta sa este superioară celorlalte invenții de acest fel, fiind proprie atît pentru aeroplane cît și pentru dirijabile.

*

La Berlin are loc o demonstrație de protest a... polițiștilor. Motivul: un funcționar al poliției, care a vrut să organizeze un sindicat, a fost mutat disciplinar din oraș.

Le Monde

PARIS

ŞANSELE DEZARMĂRII

PESTE 15 ANI de tratative au dovedit definitiv că problema dezarmării nu poate fi rezolvată de experţi, fie ei cît de ingenioşi şi răbdători... Numai şefii de state sau de guverne au suficientă autoritate pentru a rezolva problema ; de altfel, acesta este argumentul invocat de U.R.S.S. în repetate rînduri pentru a cere prezenţa lor la Geneva. Totuşi ar fi zadarnic ca ei să se întrunească atît timp cît se va menţine un climat de încordare. În consecinţă, numai prin ea însăşi prezenţa lor la Geneva nu ar putea să aibă un efect miraculos. Ea nu va putea decît să uşureze un acord atunci cînd va exista voinţa clară de a-l încheia, adică atunci cînd vor fi întrunite condiţiile psihologice sau politice ale acestui acord. Şi prima dintre ele este conştiinţa destul de puternică în rîndul opiniei publice şi al guvernelor a uriaşului pericol la care competiţia nucleară supune omenirea, a inutilităţii ei şi a risipei nebuneşti pe care o antrenează.

De peste 18 luni, această clarificare este în curs. Datorită acestui fapt, între deschiderea conferinţei de dezarmare, la 15 martie 1962, şi reluarea acum a acestor lucrări, atmosfera din lume s-a schimbat. S-a născut o speranţă.

Ar fi zadarnic să se conteste existenţa unui nou climat în relaţiile internaţionale şi forţa crescîndă a unui curent care începe să facă să cedeze, ici şi colo, intransigenţele tradiţionale şi imobilismele închistate. Acum nu numai conducătorii responsabili ai celor două puteri uriaşe din lume, dar şi opinia publică mondială îşi dă seama din ce în ce mai clar că prelungirea cursei înarmărilor, cu consecinţa ei inevitabilă, răspîndirea armelor nucleare, riscă nu numai să tîrască în curînd lumea într-o nesiguranţă crescîndă, dar impune statelor mari asemenea sarcini încît le face incapabile să atace cu mijloace suficiente cea mai mare problemă actuală : slaba dezvoltare a unei părţi a omenirii.

Această convingere a opiniei publice mondiale este atît de evidentă, iar dorinţa de destindere şi de pace atît de puternică, încît opinia publică crede din ce în ce mai puţin în înţelepciunea vechiului proverb „Si vis pacem, para bellum" şi conducătorii sînt din ce în ce mai convinşi de necesitatea dezarmării.

Astfel, printr-un fel de acord tacit, americanii şi sovieticii au luat măsuri urmărind să pună capăt neîntîrziat exceselor competiţiei lor nucleare şi, în special, să limiteze cheltuielile lor militare. La începutul lunii decembrie, domnul Hruşciov a anunţat o reducere a creditelor militare sovietice cu 600 milioane de ruble, adică 3 miliarde de franci vechi. La sfîrşitul aceleiaşi luni, domnul McNamara anunţa şi el că anul acesta bugetul militar al S.U.A. va fi cu un miliard de dolari (5 miliarde de franci vechi) inferior celui de anul trecut. Cu trei săptămîni înainte el arătase că guvernul său a hotărît închiderea a peste 30 de instalaţii militare de pe teritoriul naţional şi din străinătate. În sfîrşit, la 8 ianuarie, în mesajul său cu privire la Starea Uniunii, preşedintele Johnson a anunţat că a hotărît să reducă cu 25 la sută producţia americană de uraniu înnobilat şi să oprească activitatea a 4 pile de plutoniu.

Totuşi acestea nu sînt adevărate măsuri de dezarmare, care cer să fie pregătite împreună şi controlate. Delegaţiile care au sosit la Geneva ştiu acest lucru.

Din aceasta trebuie oare să se tragă concluzia că astăzi, ca şi ieri, conferinţa de dezarmare este menită insuccesului ? Faptul însuşi că îşi continuă lucrările după 22 de luni de existenţă şi că a înlesnit încheierea cîtorva acorduri marginale a dovedit că ea nu este inutilă. Se poate prevedea că anul acesta ea va studia interesanta sugestie sovietică prevăzînd o „forţă de descurajare tranzitorie minimă" pe care S.U.A. şi U.R.S.S. ar fi autorizate s-o păstreze, propunerea americanilor ca bombardierele învechite să fie date la fier vechi şi cererea lor probabilă de a se crea un comitet de experţi însărcinat să stabilească un plafon al bugetelor militare şi să le controleze.

Dar înlesnirea încheierii de acorduri asupra unor măsuri zise „colaterale", deoarece sînt menite să creeze un climat de securitate propice dezarmării, este calea prin care conferinţa celor 17 ţări are cele mai multe şanse de a promova cauza dezarmării.

Printre aceste măsuri „colaterale" vor figura în primul rînd extinderea Tratatului de la Moscova la experienţele subterane şi angajamentul de a nu încredinţa arme nucleare ţărilor care nu le posedă, pentru a împiedica orice răspîndire a acestor arme. Dar se va discuta mult şi despre propunerea americană de a înfiinţa posturi de observaţie în Est şi în Vest pentru a preîntîmpina atacuri prin surprindere, despre propunerea sovietică de a se încheia un pact de neagresiune între ţările din N.A.T.O. şi ţările din Tratatul de la Varşovia etc.

De altfel toate aceste măsuri sînt strîns legate. Încă de multă vreme sovieticii au făcut cunoscut că nu vor accepta înfiinţarea de posturi de observaţie pe teritoriul lor decît dacă occidentalii sînt de acord, la rîndul lor, cu o limitare a armamentelor nucleare şi a efectivelor militare în Europa centrală. În felul acesta se ajunge la problema germană. De altfel cum ar putea fi oare evitată această problemă, de vreme ce se situează în inima suspiciunilor dintre Est şi Vest şi de vreme ce nu va fi posibilă nici o dezarmare reală atît timp cît aceste suspiciuni vor rămîne la fel de vii ?

Or, dacă pînă în prezent problema germană a putut să pară insolubilă, şi dacă teama de a consolida statutul Republicii Democrate Germane determină ostilitatea germanilor din vest faţă de orice măsuri de securitate ce le par de natură să sprijine statu-quo-ul în Europa, şi deci împărţirea ţării lor, se pot percepe în sfîrşit cîteva prime semne ale unei destinderi a poziţiilor antagoniste. Germanii îşi pot da seama astăzi că, departe de a apropia momentul reunificării, refuzul cancelarului Adenauer şi imobilismul guvernului de la Bonn au făcut împărţirea Germaniei mai totală ca oricînd.

Dezgheţul problemei germane presupune în special ca germanii din vest, renunţînd să ridice un obstacol în calea încheierii de acorduri între Est şi Vest destinate „descongestionării" militare în Europa centrală, să recunoască faptul că destinderea şi dezarmarea, care condiţionează o pace trainică, bun comun al tuturor popoarelor, au prioritate asupra reunificării ţării lor, pe care de altfel ei sînt singurii în stare s-o facă posibilă în cele din urmă.

Cu alte cuvinte, în funcţie de faptul dacă „politica de mişcare", iniţiată cu timiditate de cancelarul Erhard şi de dl Schroeder, va obţine în mod definitiv sau nu la Bonn victoria asupra politicii dure a epocii lui Adenauer, şansele dezarmării vor creşte sau vor slăbi şi mai mult.

Jean SCHWOEBEL

stern

HAMBURG

CEI CE PERSISTĂ ÎN GREŞEALĂ

PĂCAT CĂ Willy Brandt, după ce a avut curajul să trateze cu R.D.G., obţinînd şi un frumos succes iniţial, nu are acum şi curajul să recunoască — ba nu, chiar să proclame sus şi tare — că în modul acesta a fost iniţiată o nouă politică germană. Firește că este o politică nouă. Slavă domnului că este o politică nouă. Ea constituie un merit al lui Willy Brandt, care a îndrăznit să facă această deschidere în direcţia singurei politici posibile, a singurei politici rezonabile, a singurei politici salvatoare.

În primele zile ale anului 1964, în R.F.G. s-a format un grup de politicieni, care vor să facă din persistenţa în greşeală un program. Nu trebuie dat înapoi din faţa lor.

Doi din principalii lor purtători de cuvînt sînt, şi aceasta este semnificativ, doi mari faliţi ministeriali din Germania posthitleristă : cei doi foşti miniştri pentru problemele intergermane, Ernst Lemmer şi Rainer Barzel.

Trebuie să-i recunoaşteţi după roadele politicii lor. În anii în care cei doi oameni purtau răspunderea integrării germane, zidurile despărţitoare între germani şi germani au crescut pînă la înălţimi de netrecut, cele două state germane provizorii s-au obişnuit să stea faţă în faţă nu numai ca străini, dar chiar ca adversari.

Nu au vrut Lemmer şi Barzel acest lucru ? În orice caz nu l-au împiedicat

și, obiectiv vorbind, au contribuit la el printr-o politică de război rece împotriva R.D.G. urmărind în mod fățiș scopul de a o nimici. Cum îți așterni, așa dormi.

Politica dezbinării germane împinsă la extrem, ale cărei linii directive au fost elaborate de Adenauer, dar ai cărei executori voluntari au fost Lemmer și Barzel, consta, cum se știe, din refuzul de a lua cunoștință de existența celuilalt stat german, ba chiar de a o tăgădui. Sensul unei asemenea poziții de a nega ceea ce există nu putea fi decît dorința de a desființa și anihila fără urme celălalt stat separat.

Dacă ar fi fost posibil, mă rog! Dar avînd în vedere că nu era posibil, era limpede că o asemenea politică trebuie să ducă la cea mai riguroasă, ascuțită și ostilă divizare a Germaniei.

Era oare posibil? După cum se știe, la început, Adenauer considera posibil acest lucru datorită alianței cu Statele Unite și a înarmării vest-germane. Statele Unite, așa calcula el, erau din punct de vedere industrial mai puternice decît U.R.S.S. și dețineau monopolul atomic. Dacă cu ajutorul diviziilor vest-germane ele ar fi putut compensa și superioritatea terestră a sovieticilor, atunci U.R.S.S. ar fi putut să fie silită să se retragă unilateral din Germania...

De ani de zile știe oricine, chiar și Adenauer împreună cu Lemmer și Barzel, că această argumentare nu mai este valabilă. Impasul atomic le-a încurcat socotelile.

Exista oare și o altă posibilitate? Unii politicieni și-au făcut alte socoteli, considerabil mai riscante: dacă s-ar reuși să se facă din Bundeswehr o armată mai puternică decît trupele sovietice de pe pămîntul german, și dacă Republica federală ar căpăta arme nucleare proprii, atunci — așa speculau ei — datorită impasului atomic poate că R.D.G. ar putea fi desființată printr-un război local.

Cine examinează la rece un asemenea calcul recunoaște că este mai curînd o reteță de sinucidere atomică a Republicii federale, decît de cucerire a R.D.G. Astăzi este un fapt stabilit că premisele acestei retete nu sînt realizabile.

De aceea este clar că nu există nici o posibilitate de a desființa R.D.G. cu forța. Lemmer și Barzel știu și ei acest lucru. Dacă ar susține altceva, ar spune în mod conștient un neadevăr.

Ce mai înseamnă însă atunci insistența lor ca Republica federală să continue să nege existența R.D.G. și să refuze orice acord menit să ducă la o reducere a sciziunii, la apropiere și, în cele din urmă, la reunificare? Nu mai poate fi vorba de o nimicire a R.D.G. Nici un drum nu mai duce în această direcție; nici Lemmer și nici Barzel nu cunosc vreunul. Insistența lor nu duce deci decît la adîncirea sciziunii germane, pentru a o face cît mai ascuțită și neplăcută. Și în afară de aceasta, o asemenea insistență înseamnă: Nu vrem să recunoaștem că am greșit. Vrem să persistăm în greșeală.

Aceasta este politica pe care Lemmer și Barzel îndrăznesc să o susțină în mod public. Ei acționează ca niște medici care, printr-o diagnoză și un tratament fals, l-au îmbolnăvit și mai mult pe pacientul la căpătîiul căruia au fost chemați și care, acum, din sfidare copilărească și amor propriu jignit, insistă ca medicamentul lor, dovedit a fi vătămător, să fie folosit mai departe. Și bolnavul de care este vorba este doar poporul german, căruia i-au jurat că îi vor consacra toate forțele lor!

Într-adevăr, germanii sînt prea răbdători cu asemenea politicieni.

Sebastian HAFFNER

CIUDAD DE MEXICO

RAPORTUL PREBISCH ȘI REALITATEA LATINO-AMERICANĂ

AR FI INJUST să negăm importanța raportului pe care dr. Raul Prebisch l-a prezentat la una din conferințele C.E.P.A.L. — Comisia economică a O.N.U. pentru America Latină — și care poartă titlul „Spre o dinamică a dezvoltării latino-americane".

Dr. Prebisch a ocupat în aproape întreaga existență a C.E.P.A.L. — aproximativ un deceniu și jumătate — sarcina de secretar executiv. Există în conținutul raportului său propuneri care, deși limitate prin propria concepție a autorului, în urmă cu cîțiva ani, ba chiar luni, nu ar fi putut fi prezentate în C.E.P.A.L., organizație care, după cum se știe, își propunea să studieze și să rezolve problemele economice și sociale ale Americii Latine.

Ideile expuse de dr. Prebisch în documentul pe care vrem să-l analizăm nu sînt noi; majoritatea sau aproape totalitatea lor au fost exprimate în documente anterioare ale C.E.P.A.L. Aspectul pozitiv al raportului lui Prebisch constă în accentul și insistența pe care le pune asupra a ceea ce el consideră a fi problemele fundamentale ale Americii Latine: caracterul ineluctabil al reformei agrare, schimbări structurale substanțiale în prezenta organizare socială, impulsionarea dezvoltării economice și redistribuirii veniturilor în favoarea maselor populare, ca și urgența realizării acestor deziderate.

Importanța documentului rezidă în special în forma nouă sub care sînt prezentate unele dintre problemele endemice ale continentului latino-american și pe care fără îndoială că dr. Prebisch le cunoaște în amănunt, deși soluțiile pe care le sugerează — și aci sînt limitele de care am vorbit — nu au alt scop decît să mențină capitalismul latino-american mai legat de interesele marii proprietăți agricole și de interesele străine decît de acelea ale propriului său popor.

Raportul constituie o prezentare panoramică a problemelor care, cu mai mult sau mai puțină intensitate, sînt prezente în fiecare din țările latino-americane, ceea ce dovedește că este corect să se vorbească de o economie latino-americană și de problemele care sînt patrimoniul tuturor acestor țări.

Citățm, în stilul remarcabil de concis al dr. Prebisch, cîteva din ideile fundamentale ale raportului:

„America Latină trebuie să-și accelereze ritmul de dezvoltare economică și de redistribuire a veniturilor în favoarea maselor. Îndeplinirea acestui obiectiv nu va putea fi amînată la nesfîrșit și pentru realizarea sa va trebui să se acționeze în mod rațional și deliberat asupra forțelor de dezvoltare".

„Racilele care afectează economia latino-americană nu se datoresc unor factori incidentali sau trecători. Ele sînt expresia crizei ordinei de lucruri existente și capacității restrînse a sistemului economic. Structura socială prevalentă constituie un serios obstacol în calea progresului tehnic, a dezvoltării economice și sociale".

„Problema acumulării de capital și redistribuirii venitului se pune aici cu totul altfel decît în evoluția capitalistă a țărilor celor mai avansate, deoarece în timp ce acolo redistribuirea treptată a venitului a urmat procesului de acumulare a capitalului, în America Latină ambele exigențe se pun simultan sub influența crescîndă atît politică cît și sindicală a maselor și mai ales datorită sugestiei insistente a metodei socialiste de dezvoltare economică".

„Exporturile Americii Latine sînt afectate de fenomenul creșterii lente a cererii de materii prime în comparație cu cererea intensă de produse manufacturate. La aceasta se adaugă restricțiile de import ale Statelor Unite, care au influențat negativ asupra exporturilor latino-americane, precum și protecționismul și discriminările Pieței comune europene".

„Redusul procent de 1 la sută anual cu care crește venitul pe cap de locuitor în ansamblul Americii Latine este o dovadă clară a insuficientei dinamici a dezvoltării continentului nostru".

„Reforma agrară este o necesitate care nu mai poate fi amînată deoarece numai astfel poate fi ridicat nivelul de trai al maselor rurale și poate fi îmbunătățită alimentația unei populații care crește rapid".

Alături de aspectele pozitive neîndoielnice ale raportului Prebisch, el conține, după părerea noastră, și un număr destul de mare de formulări incomplete sau eronate. Dr. Prebisch este, ca și Keynes, partizanul intervenției statului pentru a dirija, spune el, „activitatea particulară spre a o îndrepta — cu totul nesilit — spre îndeplinirea anumitor obiective de dezvoltare".

Intervenția statului în viața economică este o realitate; ceea ce trebuie definit este tipul de intervenție cel mai potrivit și în această privință dr. Prebisch nu merge prea departe. El este chiar mai puțin renovator decît maestrul său Keynes deoarece scrie: „funcțiunile guvernului în activitatea economică eu le apăr... atît pentru că sînt unicul mijloc practicabil de a evita distrugerea totală a formelor economice existente, cît și pentru a condiționa funcționarea fericită a inițiativei individuale". Amici și ideologi ai capitalismului merg uneori mult mai departe decît concepțiile lui Prebisch preocupat de a ști dacă formele prin care statul își va exercita funcțiunile „compromit sau nu independența acțiunilor personale".

Vorbind de reforma agrară, dr. Prebisch se pronunță — limitînd posibilita-

tea realizării unei reforme agrare depline — pentru aplicarea de forme tehnice care să ridice productivitatea, fără să reducă mîna de lucru. În acest sens, dr. Prebisch afirmă: „Creşterea randamentului prin noi mijloace tehnice de producţie se va putea realiza numai dacă aceste mijloace vor deveni accesibile prin acţiunea statului şi dacă proprietarul va fi dispus să depună efortul economic suplimentar pe care această tehnică îl cere".

Pe de altă parte, concepţia lui Prebisch despre reforma agrară este prea conservatoare. Deşi adversar al latifundiarilor sau, mai bine zis, reprezentant al capitalismului latino-american în curs de creştere, el vrea să plătească pămîntul latifundiarilor la valoarea sa. Or, cine va plăti indemnizaţia latifundiarilor? Guvernele nu vor avea banii necesari. Reforma agrară pe care America Latină va trebui s-o facă, dacă se urmăreşte într-adevăr modificarea actualei structuri a proprietăţii agricole, nu se va putea orienta decît spre exproprierea deplină şi redistribuirea pămîntului conform tradiţiilor şi condiţiilor ţărilor respective.

În raportul său, dr. Prebisch nu face nici cea mai mică aluzie la Cuba, la revoluţia cubană, care indiferent de alte considerente, prezintă un subiect extrem de interesant pentru orice economist. Procesul dezvoltării economice a Cubei, problemele pe care revoluţia cubană le-a rezolvat sau a căror rezolvare este în curs, în ciuda imenselor greutăţi şi obstacole de care s-a lovit, nu pot fi trecute cu vederea.

Trebuie amintit că înainte de revoluţie Cuba era o ţară semicolonială, monoproducătoare, a cărei economie depindea de comerţul exterior şi interior al Statelor Unite, că cea mai mare parte a pămînturilor se afla în mîinile latifundiarilor locali şi ale firmelor străine, iar capitalul nord-american controla întreg sectorul industrial şi comercial. Astăzi, capitalul străin a fost eliminat din toate sectoarele economiei, a fost stîrpit analfabetismul, s-a îmbunătăţit nivelul economic şi social al poporului. Despre toate aceste fapte şi date dr. Prebisch nu pare să aibă cunoştinţă.

Ramon RAMIREZ GOMEZ

Text prescurtat.

THE OBSERVER

LONDRA

DISPUTA ÎN JURUL DESEMNĂRII

ÎN OCTOMBRIE anul trecut, partidul conservator a fost pus în mod brusc în faţa ocaziei de a oferi lumii o imagine nouă, alegîndu-şi un conducător nou. Pînă la urmă, Butler, Maudling, Heath şi Macleod au fost trecuţi cu vederea în favoarea lui sir Alec Douglas-Home.

De ce s-a întîmplat lucrul acesta? Pentru că procedeul alegerii nu a fost corect (aşa cum acuză Macleod) sau pentru că (aşa cum afirmă Macmillan) partidul l-a preferat în mod evident pe sir Alec rivalilor săi? Un lucru este clar din toate relatările contradictorii ale acelor două săptămîni atît de agitate din octombrie, şi anume că favoriţii în cursa pentru conducerea partidului — Hailsham, Butler şi Maudling nu s-au preocupat serios de candidatura lui Home pînă în ultimul moment. În ciuda tuturor zvonurilor şi relatărilor ziarelor, ei nu şi-au dat seama de ceea ce se întîmplă pînă cu cîteva ore înainte ca Home să fie chemat la palat. Numai atunci rivalii lui Butler au devenit aliaţii săi în încercarea de a bara drumul lui Home. Nepotrivirea dintre cele două relatări diferite ale crizei se conturează în jurul a două puncte.

În primul rînd, a fost sau nu corectă metoda de a stabili opinia predominantă în rîndurile partidului cu privire la succesiune? Au formulat cumva fruntaşii partidului întrebările puse membrilor grupului parlamentar astfel încît să sugereze alegerea lui Home, aşa cum afirmă Macleod? A determinat oare procedura alegerii — care consta nu atît în numărarea unor voturi cît în aprecierea greutăţii opiniilor exprimate — rezultatul final?

■

Un răspuns precis nu va putea fi dat niciodată. Ceea ce se poate spune este că acuzaţia d-lui Macleod nu poate fi respinsă din capul locului; şi aceasta deoarece democraţia partidului conservator acţionează pe căi misterioase (deşi nu neapărat incorecte); este imposibil de dat un verdict categoric. De aici, sprijinul crescînd de care se bucură în cadrul partidului conservator ideea unui sistem determinat de alegere a unui nou lider — o metodă întrucîtva asemănătoare cu procedura bazată pe vot practicată de laburişti — care ar fi independentă de aprecierile personale ale fruntaşilor partidului. Evident, o asemenea metodă ar face imposibile acuzaţiile pe care le-am putut auzi în ultimele săptămîni, deşi nu ar duce neapărat la alte rezultate.

Al doilea punct important al problemei este dacă, atunci cînd a devenit clar că o mare parte a guvernului îl susţinea pe Butler împotriva lui Home, ar fi trebuit să fie reluate consultările. Ar fi trebuit oare ca grupul parlamentar să fie consultat încă o dată în lumina faptului că, în timp ce toţi candidaţii ar fi acceptat să-şi păstreze funcţiile într-un cabinet Butler, unii din ei ar fi refuzat să facă aceasta sub conducerea lui Home?

Partidul conservator a suferit destul de mult de pe urma publicităţii făcute nehotărîrii de care era dominat.

Unii au spus că la palat, unde se ştia despre rezervele manifestate faţă de Home, ar fi trebuit să se amîne desemnarea lui pentru a forma guvernul. Dar acest punct de vedere este anacronic. Dl Macmillan pare să fi făcut paşi importanţi pe calea limitării prerogativelor coroanei; se pare că el l-a prezentat pe Home nu ca din partea sa, ci ca din partea partidului.

În ultimă instanţă, disputa ocazionată de problema succesiunii gravitează nu atît în jurul metodelor aplicate cît în jurul problemei tipului de lider pe care este de dorit să-l aibă partidul conservator. Într-adevăr, dl Macmillan ar fi dorit pe cineva care să se încadreze în tradiţia sa proprie de conducere. Şi de fapt primele luni ale conducerii guvernului de către sir Alec dau impresia că stilul său va fi extrem de asemănător cu acela al predecesorului său.

La urma urmelor, această dispută poate primi un răspuns numai judecînd după rezultate. Dacă sir Alec, care este o personalitate apreciată de fruntaşii partidului conservator din toată ţara, va reuşi să-şi învioreze partidul şi să cîştige alegerile, conservatorii vor putea să se felicite pentru înţelepciunea instinctivă de care au dat dovadă. Dar dacă el eşuează şi dacă se va vădi că este nevoie de o conducere în sensul vederilor lui Macleod pentru atragerea alegătorilor independenţi într-un număr suficient de mare, atunci este posibil ca mulţi conservatori să regrete că în octombrie nu au dispus de încă 24 de ore, timp în care le-ar fi putut veni idei noi.

The New York Times Magazine

OARE OAMENII ALBI AU UN VIITOR ÎN AFRICA?

AFRICA şi popoarele ei au suferit de pe urma colonialismului şi a dominaţiei lui. În cursul luptei noastre pentru independenţă, ni s-a spus uneori că există o mare diferenţă între africanii din răsăritul şi cei din apusul Africii. Acestea s-au spus pentru a justifica întîrzierea de a se acorda libertatea în Africa răsăriteană, deşi Ghana îşi dobîndise libertatea. Noi am ştiut că nu este adevărat Africa răsăriteană, centrală şi de sud la fel ca unele zone din nordul continentului, cum este de pildă Algeria, au devenit regiuni de colonizare. Problema dacă omul alb are un loc în Africa se pune mai ales în legătură cu aceste teritorii.

Am convingerea că, în Africa de vest, un european cu o calificare specială este în general acceptabil, aşa cum este de pildă un american în Franţa sau un francez în Italia. În aceste părţi ale Africii, europenii au fost mai ales un fel de păsări călătoare: administratori, medici, misionari, ingineri, directori. În ţări cum este Kenya, situaţia lor a fost deosebită. Europenii care au venit în ţara mea au aici rădăcini adînci... În Kenya, zeci de mii de africani ai căror străbuni au fost în această ţară de multe generaţii, se găsesc astăzi fără pămînturi şi fără slujbe. Totodată, fiii mari din ţară sînt posedate de europeni cu un înalt nivel de trai şi nici unul dintre aceştia nu se află în Kenya decît de două sau cel mult trei generaţii. Este firesc ca o asemenea situaţie să dea naştere la un profund simţămînt de nemulţumire în rîndul africanilor, precum şi la un sentiment corespunzător de nesiguranţă în rîndul europenilor. În Kenya guvernul face tot ce-i stă în putinţă pentru a slăbi încordarea. Unele dintre cazurile cele mai revoltătoare de înstrăinare a pămînturilor şi unele din jafurile care au avut loc mai recent sînt acum corijate. În aceste regiuni pămîntul este cumpărat — subliniez că este cumpărat — de la coloni în mod voluntar, la un preţ corespunzător.

Mai există şi alte probleme importante. Pretutindeni unde au pătruns colonii, ei au introdus anumite forme de discriminare rasială. Deşi în Kenya nu există excesele şi monstruozităţile apartheidului sud-african, rămîne totuşi o

amărăciune în urma discriminării rasiale și aceasta nu poate fi ignorată. Mulți cetățeni din S.U.A. cunosc genul de suferințe pe care noi le-am suportat: locuri separate la ghișeuri, excluderea din hoteluri, restaurante și cluburi în propria noastră țară. Spitalizarea, școlarizarea și acordarea de locuințe și servicii sociale urmau o scară descendentă: europeni, asiatici și africani. În timp ce eram inspector sanitar al consiliului municipal din Nairobi, eu însumi am avut de multe ori de suferit din cauza discriminării rasiale. Nu rareori am fost dat afară din dependințele pe care veneam să le controlez, de europeni care cereau ca în locul meu să fie trimis un inspector alb. Mai presus de toate există, desigur, discriminarea economică. Așa, de pildă, inspectorii africani primeau doar o cincime din salariul inspectorilor europeni. Școlarizarea era pentru toți europenii — și de fapt obligatorie pentru aceștia — în timp ce doar africanii cei mai norocoși izbuteau să ajungă la un stadiu oarecare de calificare profesională. Discriminarea în privința salariilor avea loc nu numai în administrațiile locale, dar și în serviciile civile sau în industrie...

Ceea ce dorim noi cu adevărat este ca albii să se adapteze la noua situație din Kenya și din Africa, în mod individual. În această privință unele din progresele cele mai evidente au fost obținute în domeniul politic. În partidul și guvernul nostru se găsesc unii neafricani care se bucură de mare încredere și respect. Și nu mă gîndesc doar la persoanele aflate în posturile cele mai de răspundere.

Și europenii, la rîndul lor, trebuie să depună un efort. În loc de a-și repeta „oare am un loc în Africa?" ei trebuie să facă totul pentru a-și asigura un loc prin propria lor activitate. Ei pot continua, cu toată sinceritatea, să-și pună în valoare calificarea, experiența și capitalurile. Europenii trebuie să înțeleagă simțămintele africanilor în legătură cu tratamentul la care aceștia au fost supuși în trecut, și ei trebuie să demonstreze că resping trecutul. Europenii nu trebuie să aștepte de la africani ca aceștia să facă toate concesiile. Unele concesii trebuie făcute de europeni înșiși. Viitorul omului alb în Kenya trebuie să fie identic cu viitorul tuturor celorlalți cetățeni ai Kenyei. După cum noi trebuie să facem față sarcinilor de a ne constitui o națiune, de a construi noi sate, cooperative, ferme și șosele — tot așa europenii trebuie să fie gata să dea o mînă de ajutor pentru îndeplinirea acestei sarcini.

Pentru a sublinia poziția de egalitate a omului alb, noi am luat o hotărîre împotriva dublei cetățenii. Albii care doresc să devină cetățeni ai Kenyei, trebuie în primul rînd să renunțe la fosta lor cetățenie. Aceasta este o măsură făcută necesară de istoria țării noastre.

Cînd speranțele noastre vor fi împlinite, vom putea demonstra întregii lumi că oameni de rase diferite pot trăi într-un singur stat fără oprimarea unui grup rasial de către altul. Vom putea demonstra statelor din sudul Africii că omul alb își poate menține un loc în Africa nu prin forță, ci pe baza egalității individuale.

T. J. MBOYA

ministrul justiției și al problemelor constituției în guvernul din Kenya

LE FIGARO LITTERAIRE

PARIS

CIUMA DE LA AUSCHWITZ

LA SFÎRȘITUL săptămînii trecute, o ședință a procesului de la Frankfurt, în cadrul căruia sînt judecați, foarte tîrziu, odioșii călăi de la Auschwitz, trebuia să ne rezerve o surpriză foarte ciudată.

Dacă nu ar fi fost vorba, fie chiar retrospectiv, să luăm contact cu cea mai atroce dintre realități, aproape că ne-am fi reamintit de La Fontaine și de fabula sa „Animalele bolnave de ciumă".

Într-adevăr, de aproape o lună, sinistrele încercări de eschivare se succedau unele după altele. Cu cît erai mai suspus, cu atît erai mai puțin răspunzător. Dacă ar fi să dăm crezare diferiților acuzați, Auschwitz-ul nu a fost niciodată decît un foarte banal lagăr de reeducare în care, desigur, disciplina era impusă cu asprime și în care era necesar să se aplice uneori sancțiuni severe refractarilor, dar în care nu se acționa atunci decît pentru binele lor și pentru binele celui mai mare Reich.

În această privință, depoziția unui anume Robert Mulka, astăzi negustor înstărit la Hamburg, dar pe atunci adjunct direct al comandantului lagărului — ceea ce spune multe despre sarcinile sale — s-a dezvăluit a fi deosebit de semnificativă.

Despre crimele săvîrșite, acest om ignora totul. Despre faptul că deținuții erau exterminați cu sutele de mii în camerele de gazare, nu auzise vorbindu-se niciodată! Nici despre faptul că la Auschwitz au existat copii și că au murit de foame. Despre faptul că unii prizonieri erau asasinați simulîndu-se încercări de fugă, poate că știa, din auzite (sic), dar știți, în timp de război, se povestesc atîtea lucruri încît trebuie să ai rezerve...

Și atunci cînd președintele i-a cerut să descrie lagărul pe care îl comandase, el a afirmat cu cea mai mare seriozitate că nu pusese niciodată piciorul acolo.

Chiar și printre colegii săi din boxa acuzaților s-a produs rumoare. În genul „alb ca zăpada", domnul comandant adjunct părea totuși cam exagerat. Și Dominique Auclères avea dreptate să reamintească în *Le Figaro* această frază lansată la Nürnberg de acuzatorul sovietic lui Hermann Goering:

— Goering, erai al doilea personaj al Reich-ului. Așadar, ori știai ce se petrecea în lagărele de concentrare și ești vinovat, ori nu știai și ești vinovat că nu ai știut.

Căci acest Robert Mulka era, și el, al doilea personaj la Auschwitz.

Karl Hoecker, adjunctul unui alt comandant al lagărului, a catadicsit să recunoască faptul că „la Auschwitz se luau măsuri de represiune împotriva partizanilor ruși și polonezi și că, poate, fuseseră exterminați acolo cîțiva evrei", adăugînd de altfel imediat...

— Dar erau evrei, domnule președinte.

Cît despre participarea lui, îndeaproape sau de departe, la aceste fărădelegi, priviți-l pe dumnealui, Hoecker, durduliu și cărunt, contabil cinstit la Casa de economii din orașul său natal. Să fim serioși!

De la polițistul Wilhelm Boger, zis Boger-Moartea, și de la alți cîțiva figuranți, nu urma să se scoată mai mult. Oare remușcările nu i-ar fi distrus deja dacă groaznicele bănuieli care planează asupra lor ar fi avut vreun temei?

A venit și rîndul măgarului.

Îl cheamă Hans Stark. La Auschwitz, era un obscur, un executant, un ucenic. Trebuie spus că pe atunci nu era nici măcar major. Astăzi, după ce a studiat agricultura la universitate, predă într-o școală din apropiere de Köln. Ne este descris drept un om discret, îngrijit, care se exprimă cu ușurință și măsură. Despre el nu există decît informații bune. În consecință este interogat de formă, înainte de a se trece la următorul...

Și atunci explodează bomba, sau cel puțin ceea ce ziarele germane vor califica drept „senzație".

— Da, e adevărat, recunosc, am ucis, afirmă Stark cu glasul său calm.

În bătrînul Römer din Frankfurt se așterne o tăcere cumplită.

— De cîte ori? întreabă președintele căruia nu-i vine să creadă.

— Nu mi-aduc aminte exact. De patru sau de cinci ori, poate. Trebuiau executați comisari sovietici. Mi s-au arătat cefele lor. Acolo trebuia să trag. Am tras.

În sfîrșit, am pus mîna pe unul! Chiar dacă ceilalți, comandantii adjuncți, medicii, infirmierii, șefii de bloc, responsabilii camerei de gazare se încăpățînează să afirme că nu au văzut nimic sau că au uitat totul, chiar dacă depozițiile martorilor nu reușesc să-i facă să se demaște, datorită micului profesor de agricultură care catadicsește să-și amintească de vremea cînd urma cursurile SS, sîntem acum siguri că la Auschwitz se ucidea. Procesul nu a avut loc în zadar.

Evident, de la 4 sau 5 nefericite victime executate cu un glonte în ceafă pînă la milioanele de oameni — da, patru milioane — care și-au găsit moartea prin gazare, foame, boli, masacrele colective din infernul de la Auschwitz, sîntem departe. Și dacă le comparăm cu tăcerea șefilor, mărturisirile acestui călău minor și jalnic — mărturisiri pe care am fi aproape tentați să le calificăm drept spontane — mai-mai că ne fac să-l compătimim.

Nu vom merge pînă acolo.

Dar jurații de la Frankfurt să nu-l uite nici ei pe La Fontaine și să știe că amintirea cuvenită victimelor ciumei concentraționare impune totuși altceva decît pedepsirea unui măgar, vinovat fără îndoială, dar care astăzi a săvîrșit în special imprudența de a se arăta mai vorbăreț decît lupul și șacalul.

Michel DROIT

PROFIL

JULIUS NYERERE

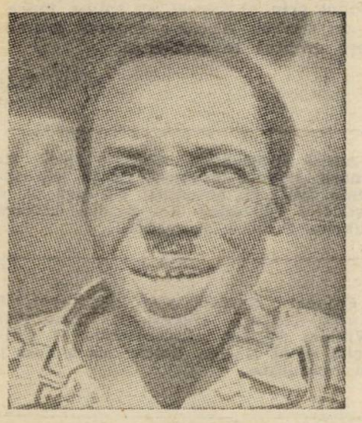

Evenimentele de săptămîna trecută (răscoala unor unităţi ale armatei şi restabilirea ordinii cu ajutorul trupelor engleze) au readus în imediată actualitate problemele Tanganicăi şi numele preşedintelui Republicii, Julius K. Nyerere.

Fiu al lui Nyerere Barito, şeful tribului Zanaki (unul dintre cele mai mici din Tanganica), preşedintele Julius Nyerere nu are o biografie tumultuoasă, aşa cum au mulţi alţi colegi ai săi din fruntea statelor africane. În 1934 era elev al şcolii medii din Tabora, în regiunea centrală. Deşi a trecut la catolicism abia în momentul în care a intrat la Makarere College (1943), influenţa misionarilor şi a şcolilor lor a acţionat mult mai de timpuriu asupra sa. Mişcarea de independenţă care lua naştere îl atrăgea de asemenea puternic. Profitînd de crearea unei Tanganika African Association, prin care Colonial Office-ul spera să menţină într-o albie acceptabilă apele mişcării de eliberare, tînărul Nyerere a organizat o secţie a acestei asociaţii în interiorul universităţii şi a preluat conducerea ei.

După ce a funcţionat cîţiva ani ca profesor la St. Mary's Mission School, Nyerere a izbutit să plece în Anglia, devenind primul student tanganikez la o universitate britanică — Universitatea din Edinburg — unde a studiat istoria şi economia. În 1952 s-a întors în ţară, cu titlul de „Master of Arts" şi a acceptat postul de profesor la St. Francis School din Dar-es-Salaam, capitala Tanganicăi. Dar preocuparea sa principală era aceea de a impregna un caracter mai organizat şi mai eficient mişcării de eliberare naţională. La 7 iulie 1954 a fost constituit primul partid naţional — T.A.N.U. (Tanganika African National Union) — în frunte cu Julius Nyerere.

Treptat, popularitatea sa creştea, ceea ce explică în mare măsură invitaţia pe care a primit-o în 1955 din partea Comisiei O.N.U. pentru teritoriile sub mandat, prin care era chemat la New York. Aici, Nyerere s-a adresat Naţiunilor Unite printr-un discurs intitulat „Speranţele poporului meu". Întors în Tanganica, el ia în mîini conducerea unei lupte îndîrjite pentru a obţine abolirea separatismului electoral pe criterii rasiale. Lupta s-a soldat cu victoria T.A.N.U., în august 1960, cînd partidul lui Nyerere a cîştigat 70 din cele 71 de locuri ale consiliului legislativ, ceea ce a creat bazele legale ale proclamării independenţei. La 11 decembrie 1961 a luat fiinţă Republica Tanganica. Primul ministru, Julius Nyerere, a înscris în proclamaţia de independenţă obiectivele politice ale noului stat : stricta respectare a Cartei O.N.U., sprijinul pentru toate mişcările de eliberare din Africa, promovarea unităţii africane şi dezvoltarea legăturilor cu Commonwealthul.

Pînă nu de mult, se părea că la alegerile din 1964, T.A.N.U. va fi singurul partid care va prezenta candidaţi. Dar în noiembrie s-a anunţat că şeicul Yaya Hussein, fost reprezentant al Africii de Est în congresul musulman mondial, a înfiinţat un nou partid tanganikez, care va cuprinde o parte din membrii fostului „Tanganika African National Congres" şi care va preconiza restaurarea autorităţii şefilor tradiţionali şi abolirea legislaţiei de interzicere a grevelor. Astfel, partidul lui Nyerere va avea, poate, un rival serios în alegerile din acest an.

G. D.

FIŞIER

PREMIILE NOBEL

„Eu voiam să construiesc o maşină şi un exploziv de o eficienţă devastatoare atît de înspăimîntătoare încît războiul să fie făcut complet imposibil".

(A. NOBEL)

Această frază sintetizează personalitatea aceluia care a fost iniţiatorul premiilor care-i poartă numele : Alfred Nobel. Pare paradoxal, dar acesta este adevărul. „Regele dinamitei", care şi-a legat numele de 129 de invenţii în domeniul armamentelor, şi-a cheltuit în scopuri umanitare enorma avere pe care a realizat-o din fabricarea armelor, instituind un premiu destinat să recompenseze lucrările utile păcii universale. Fără îndoială că instituind acest premiu, A. Nobel nu şi-a făcut iluzii asupra rapidităţii cu care lumea păcii va deveni o realitate. „Poate ar fi posibil — spunea Nobel — să se obţină ca naţiunile să lucreze de comun acord împotriva primului agresor". Aceasta, afirma el, ar fi suficient să facă orice război imposibil.

La un moment dat, Nobel s-a hotărît să contribuie direct la înfăptuirea idelor păcii. În acest sens el intenţiona să înfiinţeze un partid al păcii şi să cumpere influentul ziar suedez „Aftönbladet" care trebuia să devină organul acestui partid. „Punctul meu de vedere ca proprietar al acestui ziar — spunea Nobel — ar fi următorul : să lucrez cu toate forţele mele împotriva armamentelor şi a altor tradiţii care ne vin din Evul Mediu".

La moartea sa, care a survenit la 10 decembrie 1896, A. Nobel a lăsat o enormă avere : 31,5 milioane coroane suedeze investite în majoritate în fabrici de armament răspîndite în numeroase ţări ale globului. În testament se arăta că aceşti bani vor fi împărţiţi în cinci premii care vor fi atribuite în fiecare an. Trei dintre acestea — pentru a recompensa descoperirile cele mai importante în domeniul fizicii, chimiei şi medicinei, al patrulea — „operei literare celei mai remarcabile" şi, în sfîrşit, al cincilea, premiul păcii, aceluia care va lucra cu cel mai mare succes la fraternizarea popoarelor, la reducerea sau dispariţia armelor, precum şi la dezvoltarea congreselor păcii. Va putea obţine Premiul Nobel orice persoană, indiferent de naţionalitate, ale cărei lucrări au fost, în anul care s-a scurs, cele mai utile omenirii [1]).

Forurile în drept, desemnate prin testament să hotărască titularii premiilor Nobel, le-au decernat pentru prima dată la 10 decembrie 1901, cu ocazia comemorării a 5 ani de la data morţii lui A. Nobel.

Primele premii distribuite în 1901 au revenit lui Conrad Roentgen, inventatorul razelor X, chimistul Van't Hoff şi lui Emile Behring, care a descoperit serul antidifteric. Premiul pentru literatură a fost atribuit scriitorului francez Sully Prudhomme, iar cel al păcii, suedezului Henri Dunant, fondatorul unei organizaţii de Cruce Roşie.

De la această dată, decernarea premiilor Nobel are loc în fiecare an la 10 decembrie [2]).

Numeroşi savanţi de renume, personalităţi binecunoscute din lumea literelor, precum şi fruntaşi ai vieţii publice, au devenit în ultimele şase decenii laureaţi ai acestui premiu.

I. CLOŞCĂ

[1] De regulă, premiile Nobel nu sînt atribuite decît persoanelor în viaţă. De asemenea, aceeaşi personalitate poate primi de două ori Premiul Nobel, însă nu în acelaşi domeniu.

[2] Cu excepţia anilor celui de-al doilea război mondial, cînd juriul premiilor Nobel nu s-a întrunit.

BREVIAR

22 ianuarie

Tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, prim-secretar al C.C. al P.M.R., preşedintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Romîne, a primit în audienţă pe ambasadorul extraordinar şi plenipotenţiar al Republicii Populare Chineze la Bucureşti, Siu Gien-Guo, în legătură cu plecarea sa definitivă din Republica Populară Romînă.

Delegaţia studenţilor romîni care se află în Grecia, la invitaţia Uniunii naţionale a studenţilor din această ţară, a fost primită de prof. univ. Zakithinos, prim-ministru adjunct, de ministrul învăţămîntului, prof. univ. Kurmulis, rectorul Universităţii din Atena, precum şi de prof. univ. Kavazarakis, ministrul Greciei de nord şi rector al Universităţii din Salonic.

Profesorul N. Cernescu, membru al Academiei R. P. Romîne, împreună cu alţi specialişti, propuşi de secretarul general al O.N.U., a fost numit membru în Comitetul consultativ O.N.U. pentru problemele aplicării ştiinţei şi tehnicii.

La New York şi-a început lucrările cea de a II-a sesiune a Comitetului O.N.U. pentru locuinţe, construcţii şi sistematizare.

La propunerea delegaţiei U.R.S.S., sprijinită de delegaţiile Franţei, Indoneziei şi Italiei, şeful delegaţiei R. P. Romîne, prof. arh. Gustav Gusti, a fost ales în unanimitate vicepreşedinte al sesiunii.

23 ianuarie

La Ministerul Afacerilor Externe a fost semnat planul pentru aplicarea acordului de colaborare culturală şi ştiinţifică între R. P. Romînă şi R. P. Chineză pe anii 1964—1965.

La Viena s-a deschis un Birou al Oficiului de turism O.N.T. „Carpaţi" şi o agenţie T.A.R.O.M.

24 ianuarie

La Geneva, în şedinţa Comitetului celor 18 state pentru dezarmare, a luat cuvîntul Vasile Dumitrescu, şeful delegaţiei R.P. Romîne. Delegaţia romînă, a subliniat şeful delegaţiei ţării noastre, va face tot ceea ce depinde de ea în vederea adoptării de măsuri concrete, şi pentru punerea lor în aplicare în domeniul înfăptuirii dezarmării generale şi totale.

Cu prilejul celei de-a 15-a aniversări a semnării Tratatului de prietenie, colaborare şi asistenţă mutuală, ambasadorul R. P. Polone în ţara noastră, Wieslaw Sobierajski, a oferit un cocteil la care au participat conducători de stat şi de partid.

În numele guvernului suedez, Gunnar Lange, ministrul comerţului, a oferit o masă în cinstea delegaţiei de specialişti din R.P. Romînă, în frunte cu Ion Marinescu, ministrul industriei metalurgice, care face o vizită de studii şi documentare.

25 ianuarie

La Organizaţia Naţiunilor Unite a avut loc semnarea de către R.P. Romînă a „Convenţiei privind consimţămîntul la căsătorie, vîrsta minimă a căsătoriei şi înregistrarea căsătoriilor".

27 ianuarie

La Udaipur (India) au început lucrările celei de-a XII-a sesiuni a Conferinţei Pugwash. Din R. P. Romînă participă academicianul Coriolan Drăgulescu.

La Atena au început lucrările Biroului Asociaţiei Internaţionale de studii sud-est-europene, la care participă şi acad. Em. Condurachi, secretar general al Asociaţiei, Virgil Cîndea, directorul secretariatului Asociaţiei, prof. univ. Mihai Berza, directorul Institutului de studii sud-est-europene al Academiei R. P. Romîne.

La Bucureşti s-a semnat Protocolul privind schimbul de mărfuri pe anul 1964 între R. P. Romînă şi R. D. Germană.

În sala L'Atelier din Cairo a fost deschisă o expoziţie de artă populară romînească.

La Secretariatul General al Consiliului de Cooperare Vamală cu sediul la Bruxelles a fost depus instrumentul de aderare a Republicii Populare Romîne la Convenţia Vamală privind înlesnirile acordate pentru importul mărfurilor destinate a fi prezentate sau utilizate la expoziţii, tîrguri, congrese sau manifestări similare.

POȘTA REDACȚIEI

Nicușor, Silviu și Dorin Buzduga, elevi, comuna Baru Mare-Hațeg. **Pentru a vă completa lista drapelelor statelor africane, vă informăm că steagul Nigeriei este verde-alb-verde (benzi verticale egale), al Somaliei — albastru cu o stea albă în centru, al Madagascarului — alb lîngă catarg și cu benzi orizontale roșu și verde, al Mauritaniei — verde, avînd în centru o stea galbenă și o semilună la fel, al Gabonului este format dintr-o bandă orizontală verde sus și una albastră jos cu o linie galbenă între ele, al Congoului (Leopoldville) — albastru cu o stea galbenă în centru și cinci stele dispuse vertical lîngă catarg, iar al Congoului (Brazzaville) este roșu cu o diagonală galbenă, iar partea de sus a catargului este verde.**

În ce parte a Asiei se află statul Uttar Pradesh ?

ȘERBAN GRIGORIAN
București

Este unul din cele 14 state federate care formează Republica India. În componența acestei țări mai intră 6 teritorii administrative dependente de centru.

Aș dori să scrieți un documentar despre Republica Populară Zanzibar și Pemba.

Prof. MIRON VICTOR
Botoșani

Documentarul despre Zanzibar apărut în nr. 7 al revistei noastre este completat în numărul de față prin articolul publicat la rubrica Lumea într-o săptămînă.

Cierbu Martin, Turda. **Datele pe care doriți să le cunoașteți despre rîul Iordan sînt cuprinse în articolul „Conferința arabă la nivel înalt", apărut în revista LUMEA nr. 3/1964.**

Ca fost navigator de cursă lungă, am văzut imediat după primul război mondial două cuirasate germane care se alăturaseră flotei militare turce. Aș dori să aflu în ce împrejurări au ajuns să pătrundă în apele turcești după izbucnirea războiului, avînd în vedere că Mediterana și Gibraltarul erau controlate de flotele Angliei, Franței și Italiei.

Gh. NISTOR
București

Așteptăm răspuns la această întrebare din partea cititorilor care cunosc, eventual, episodul.

Nicolae Kovács-Cluj. **Armata britanică nu mai reprezintă astăzi, așa cum presupuneți dv., o trăsătură de unire între țările Commonwealthului. Pe teritoriile unor țări independente membre ale Commonwealthului, de pildă în India sau Canada, nu sînt staționate trupe britanice.**

Andrei Dediu, muncitor la Trustul de construcții-Iași. **Reflectați mai curînd la altă temă de actualitate.**

Aș dori să publicați un scurt documentar despre cei 36 de președinți ai Statelor Unite ale Americii, cuprinzînd datele cele mai interesante ale activității lor.

ILIE STOICA
Bălcești-Olteț

Un asemenea documentar n-ar fi chiar așa de „scurt". Credem că ar încăpea cu greu în paginile revistei noastre.

Vă rog să scrieți despre activitatea diplomatică a Romîniei înainte și în timpul celui de-al doilea război mondial.

dr. TRAIAN POCEA
comuna Cetate-Calafat

Momentele cele mai semnificative ale politicii externe a Romîniei vor fi consemnate la rubrica Pe urmele istoriei.

Andronic Octavian, Tg. Ocna. **Între Thomas Mann, reprezentantul trimis de S.U.A. în Panama, și marele scriitor german Thomas Mann nu este decît o simplă coincidență de nume.**

Figura lui Nicolae Titulescu a fost evocată în nr. 1/1963 al revistei. Vom reveni.

Să presupunem că actualul președinte Johnson va fi reales în acest an. Avînd în vedere că el îl înlocuiește pe președintele Kennedy — decedat — are sau nu dreptul să mai candideze odată pentru funcția de președinte avînd în vedere faptul că Constituția S.U.A. nu permite decît două guvernări succesive ?

GHEORGHIU GHEORGHIEȘ
București

Răspunsul este afirmativ.

Iuliu Petcu, chimist, București. **Problemele științifice despre care ne trimiteți informații au mai fost abordate în presa romînă.**

Dumitru Cuțui, elev, Strehaia. **Ne-ai trimis o scrisoare foarte frumoasă și îți vom satisface dorința, scriind despre Antoine Gizenga. Te rugăm să ne comunici în ce clasă ești.**

Consider necesar ca revista să publice în continuare date în legătură cu ancheta de la Dallas.

ION APRODU
student, Iași

Nu există noi date interesante. La 3 februarie urmează să înceapă procesul lui Ruby, asasinul lui Lee Oswald, și s-ar putea ca atunci să apară elemente noi.

V-aș ruga să analizați evenimentele din timpul agresiunii împotriva Egiptului din 1956, evenimentele din Irak din aceeași perioadă, evenimentele și cauzele care au dus la instalarea și răsturnarea lui Peron în Argentina și la instaurarea dictaturii lui Stroessner în Paraguay. Este foarte adevărat că aceste probleme au fost dezbătute la timpul lor în coloanele ziarelor noastre și la radio, dar pe atunci unii dintre noi erau prea tineri pentru a putea înțelege aceste lucruri în toată complexitatea lor.

ION TĂNASE, student,
București

Sugestia dv. este în principiu binevenită, dar ea nu va putea fi realizată decît treptat.

Coperta în modelul ei actual nu prezintă cititorilor decît o parte din nordul Africii și o umbră din Europa, care oricum nu sînt „toată lumea". Ar fi foarte nimerit dacă pe coperta 1—4 a revistei s-ar prezenta harta lumii sub formă de planiglob.

CONSTANTIN HABINCĂ
colectivist
Războieni-Tg. Neamț

Îmi place coperta revistei și m-am obișnuit cu ea, deși nu sînt conservator. Reprezintă în fond globul. Văzînd numai o parte, cititorul trebuie și poate să și-o imagineze și pe cealaltă. Oricît ar fi de concret înfățișat, globul prin el însuși nu spune mare lucru. E un simbol. Actuala copertă frumoasă își cere dreptul la existență.

N. E. DĂNIȘOR
București

Aurel Brăileanu, Brăila ; Iosif Barasch, Onești. **Despre procesul de la Frankfurt pe Main citiți în numărul de față al revistei articolul reprodus din** Figaro Littéraire **la rubrica** Puncte de vedere.

Cojocaru Ștefan, S.M.T. Făurei, Galați ; Aurel Chiper, București. **Lucrarea lui William Shirer „Ascensiunea și prăbușirea celui de-al III-lea Reich" nu a fost tradusă în romînește.**

Sugestii primite de la cititori :

Publicați un tabel cu șefii tuturor statelor de pe glob, menționînd și data intrării lor în funcțiune.

VIRGIL THORARD
pensionar, București

Teme pentru rubrica **Fișier :** Arbitrajul în Dreptul Internațional, Doctrina Monroe.

TR. BÎRSESCU
Turnu Severin

Geografia pe care am învățat-o pe vremuri se cere reîmprospătată în concordanță cu situația actuală. Vă rugăm să însoțiți unele articole din revistă de hărți.

N. COJOCARU
pensionar, București

Aș dori să scrieți un documentar despre Vatican.

GHEORGHE CONSTANTIN
student, București

Explicați în ce constă conflictul de frontieră dintre Somalia și Etiopia și ce este Corpul Păcii din S.U.A.

CONSTANTIN FLOREA
București

Propun pentru fiecare număr o hartă amănunțită în legătură cu cele mai importante evenimente în curs, ca de pildă, cele din Panama, Zanzibar etc.

MICU STEINBERG
mecanic de precizie, Vaslui

lumea

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
EDITAT DE UNIUNEA ZIARIȘTILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ

Redactor șef GEORGE IVAȘCU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, PIAȚA SCÎNTEII Nr. 1, TELEFON 17.60.10.

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", București

ERA NOAPTE LA ROMA

O COPRODUCTIE INTERNATIONAL GOLDEN STAR

SCENARIUL:
Sergio Amidei,
Diego Fabbri,
Brunello Rondi,
Roberto Rossellin

REGIA:
Roberto Rossellin

IMAGINEA:
Carlo Carlini

MUZICA:
Renzo Rossellini

Cu: Leo Genn, Giovanna Ralli, Serghei Bondarciuk, Hannes Messemer, Peter Baldwin, Sergio Fantoni, Enrico Mario Solerno, Paolo Stopa, Renato Salvatori.

2 lei

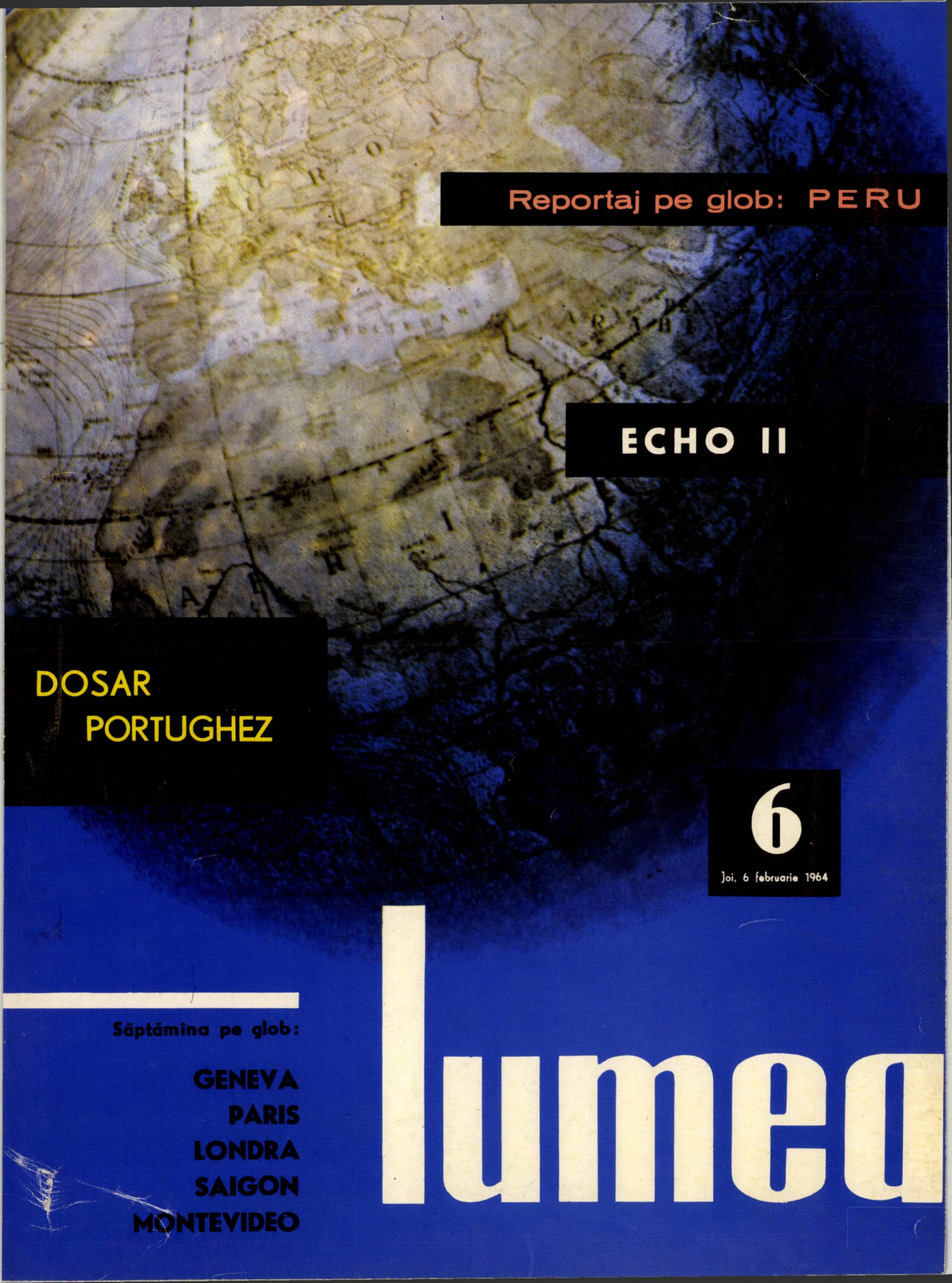

Reportaj pe glob: PERU

ECHO II

DOSAR PORTUGHEZ

6
Joi, 6 februarie 1964

lumea

Săptămîna pe glob:

GENEVA
PARIS
LONDRA
SAIGON
MONTEVIDEO

Întîlnire
între ostaşii
Frontului de Eliberare
Naţională din Vietnamul
de sud şi populaţia
din regiunile
eliberate.

Imagine de la „Olimpiada albă":
Innsbruck, pîrtia de la Bergisel.

lumea

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
EDITAT DE UNIUNEA ZIARIŞTILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ
Anul II
nr. 6 (15) 6 februarie 1964

În acest număr:

- RĂSPUNSUL GUVERNULUI R. P. ROMÎNE LA MESAJUL ADRESAT DE N. S. HRUŞCIOV ŞEFILOR DE STATE ŞI GUVERNE (p. 2).

- **SĂPTĂMÎNA PE GLOB:** GENEVA — Confruntarea propunerilor (p. 3). LONDRA — Poziția Ciprului (p. 4). PARIS — După conferința de presă (p. 6). Defferre — candidat oficial (p. 7). SAIGON — Sensul evenimentelor (p. 8). BONN — Probleme „europene" și intergermane (p. 9). INNSBRUCK — Olimpiada albă (p. 10). MONTEVIDEO — Raportul CEPAL (p. 10).

- MEMORANDUMUL GUVERNULUI U.R.S.S. PREZENTAT CONFERINȚEI DE LA GENEVA (p. 12).

- **ARTICOLE, REPORTAJE:** DOSAR PORTUGHEZ, de Eugen Pop (p. 14). ECHO — 2, de conf. univ. Mihai Nițã (p. 17). REPORTAJ PE GLOB: PERU, de Francisc Ferna (p. 20). O NOUĂ ORGANIZAȚIE PENTRU PACE, de Claude Bourdet (p. 22). ITALIA: PROBLEMELE SUDULUI, de Aldo Giovanetti (p. 23). RENAȘTE SKOPLJE, de arh. T. Ricci (p. 24).

- **CONVORBIRE** cu WIESLAW SOBIERAJSKI, ambasadorul R. P. Polone la București (p. 18).

- **PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ:** (p. 26—29). Times; Neue Zürcher Zeitung; Izvestia; Deutsche Volkszeitung; New York Times; Le Monde; Christian Science Monitor.

- **PROFIL, FIȘIER** (p. 31), **POȘTA REDACȚIEI** (p. 32).

Răspunsul guvernului R. P. Romîne la mesajul adresat de N. S. Hruşciov şefilor de state şi guverne

Stimate tovarăşe Hruşciov,

Am primit mesajul dv. din 31 decembrie 1963, privind renunţarea de către state la folosirea forţei în rezolvarea litigiilor teritoriale, a problemelor de frontieră şi studiind cu atenţie propunerea dv., dăm o înaltă apreciere iniţiativei dv. în care vedem o nouă contribuţie a Uniunii Sovietice la slăbirea încordării internaţionale şi la afirmarea principiilor coexistenţei paşnice.

Guvernul romîn împărtăşeşte părerea dv. că în prezent în centrul atenţiei tuturor oamenilor şi a tuturor popoarelor, însăşi viaţa a situat în mod imperios problema menţinerii şi consolidării păcii.

Există într-adevăr condiţii prielnice pentru a promova această cauză nobilă. Încheierea Tratatului cu privire la interzicerea experienţelor nucleare în atmosferă, în spaţiul cosmic şi sub apă, înţelegerea sovieto-americană confirmată de rezoluţia adoptată în unanimitate de Adunarea Generală a O.N.U. în legătură cu interzicerea plasării pe orbită a obiectelor avînd la bord arma nucleară şi alte tipuri de arme de exterminare în masă, ca şi alte măsuri luate de guverne şi îndreptate spre destinderea internaţională, toate acestea constituie un început bun care trebuie continuat şi dezvoltat.

Aşa cum pe bună dreptate se subliniază în mesajul dv., datoria oamenilor de stat este de a găsi căi şi mijloace menite a înlătura sursele de încordare între state, de fricţiuni şi conflicte şi să întreprindă acţiuni concrete, practice pentru înlăturarea primejdiei unui nou război.

Soluţia cu adevărat radicală, capabilă să lichideze pericolul unei conflagraţii mondiale, este dezarmarea generală şi totală pentru a cărei înfăptuire sînt necesare eforturile neobosite şi tenace ale tuturor statelor şi popoarelor iubitoare de pace.

Totodată, fără a slăbi nici o clipă lupta pentru atingerea acestui obiectiv principal, este posibil şi necesar să se ia măsuri de destindere care întăresc încrederea între state, îndepărtează primejdia unor conflicte militare, înlătură diferende sau focare de încordare.

Guvernul romîn a acţionat şi acţionează constant în acest spirit, aducîndu-şi contribuţia la instaurarea principiilor coexistenţei paşnice în relaţiile dintre state cu orînduire social-politică diferită, sprijinind orice iniţiativă îndreptată spre consolidarea păcii.

În această lumină noi am apreciat importanţa iniţiativei guvernului sovietic şi considerăm justă premisa ei că litigiile şi pretenţiile teritoriale au dat naştere adesea la conflicte grave şi războaie între state, la neîncredere reciprocă şi vrajbă între popoare. De aceea, guvernul romîn aprobă pe deplin principiul care stă la baza mesajului dv. privind inadmisibilitatea recurgerii la forţă în rezolvarea litigiilor teritoriale şi de frontieră.

Mesajul dv. se concentrează asupra litigiilor şi pretenţiilor teritoriale în legătură cu frontierele deja stabilite, statornicite, ale statelor. Într-adevăr, tocmai acestea pot constitui o sursă primejdioasă de încordare şi ciocniri între state. Guvernul romîn este complet de acord cu guvernul sovietic că revendicările cercurilor revanşarde care urzesc planuri de revizuire a reglementării juste postbelice trebuie respinse în mod energic ca incompatibile cu interesele păcii, pentru că din aceste pretenţii poate lua naştere doar un război mondial. Aprecierea dv. că popoarele europene au creat prin muncă economia ţării lor, au construit uzine, fabrici, au cultivat pămîntul nu pentru a se arunca nebuneşte în aventuri militare funeste în scopul de a smulge vecinilor lor o bucată de pămînt ni se pare cu totul justă, izvorînd dintr-o realitate pe care nimeni nu o poate contesta.

Republica Populară Romînă consideră ca inalienabil dreptul tuturor popoarelor coloniale la eliberare şi independenţă naţională şi sprijină din toate puterile lupta justă pentru deplina lichidare a sistemului colonial.

În problema unificării ţărilor scindate după cel de-al doilea război mondial, la care se referă mesajul dv., singura soluţie este evident rezolvarea ei pe cale paşnică de înseşi popoarele acestor ţări, fără amestec şi presiuni de ordin politic sau militar al unor puteri străine.

Republica Populară Romînă consideră că realizarea unei înţelegeri internaţionale pentru renunţarea la folosirea forţei în rezolvarea litigiilor teritoriale şi a problemelor de frontieră ar constitui un pas important în consolidarea păcii şi în dezvoltarea colaborării internaţionale între state.

Împreună cu Uniunea Sovietică şi cu celelalte state socialiste, Republica Populară Romînă consideră că în actualele împrejurări internaţionale orice măsură de destindere, de întărire a încrederii şi cooperării între state este importantă şi necesară. În acest spirit noi socotim că toate statele au datoria să fructifice posibilităţile tot mai mari care se creează în prezent pentru abordarea constructivă a problemelor internaţionale încă în suspensie.

După aprecierea guvernului romîn, este necesar să se continue şi să se intensifice eforturile pentru încetarea oricăror experienţe cu arma nucleară, inclusiv cele subterane, pentru nediseminarea armelor nucleare, pentru interzicerea producţiei acestor arme, a mijloacelor de transportare a lor şi lichidarea stocurilor de arme nucleare existente ; pentru reducerea şi apoi desfiinţarea completă a tuturor forţelor militare şi armamentelor.

Noi susţinem adoptarea unor măsuri concrete şi eficace pentru a se înlătura pericolul atacului prin surprindere. Sprijinim încheierea unei înţelegeri pentru retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor ţări, pentru că şi prin această măsură s-ar contribui la normalizarea vieţii internaţionale.

Republica Populară Romînă s-a pronunţat şi se pronunţă în continuare în favoarea încheierii unui pact de neagresiune între Organizaţia Tratatului de la Varşovia şi Pactul Atlanticului de nord, văzînd în aceasta o acţiune tranzitorie îndreptată spre lichidarea diviziunii dăunătoare a lumii în blocuri militare.

Ideea creării zonelor denuclearizate a cîştigat o largă recunoaştere internaţională. Pronunţîndu-se pentru înfăptuirea unor asemenea zone în Europa centrală şi de nord, în Mediterana, precum şi în alte continente, guvernul romîn depune eforturi constante pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii şi colaborării, fără arme nucleare şi fără mijloace de transportare a lor la ţintă.

În soluţionarea acestor probleme, ca şi în adoptarea altor măsuri de dezarmare şi destindere, un rol deosebit îi revine Comitetului celor 18 state de la Geneva, de la care popoarele aşteaptă o contribuţie sporită şi rezultate pozitive.

Guvernul Republicii Populare Romîne se declară de acord cu propunerea dv. privitor la încheierea unei Convenţii prin care toate statele să-şi asume obligaţia de a renunţa la forţă în rezolvarea litigiilor teritoriale şi a problemelor de frontieră şi este gata să-şi dea contribuţia la realizarea acestui acord.

Cu stimă,

GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ
Preşedintele Consiliului de Stat
al Republicii Populare Romîne

Bucureşti, 29 ianuarie 1964

Aniversarea Tratatului romîno-sovietic

LA 4 FEBRUARIE s-au împlinit 16 ani de la semnarea Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Populară Romînă și Uniunea Sovietică.

Acest eveniment important în dezvoltarea relațiilor frățești dintre R. P. Romînă și U.R.S.S. este o expresie a prieteniei, a comunității țelurilor celor două popoare, o temelie trainică a colaborării romîno-sovietice.

„În cei 16 ani care au trecut de la semnarea tratatului — se arată în telegrama trimisă de tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej și Ion Gheorghe Maurer tovarășilor N. S. Hrușciov și L. I. Brejnev — rodnicele legături de prietenie și colaborare frățească dintre țările noastre s-au dezvoltat și s-au întărit continuu, în toate domeniile de activitate, slujind intereselor vitale ale popoarelor noastre, întăririi coeziunii marii familii a țărilor socialiste, luptei pentru triumful cauzei socialismului și păcii".

În telegrama trimisă cu același prilej de tovarășii N. S. Hrușciov și L. I. Brejnev tovarășilor Gheorghe Gheorghiu-Dej și Ion Gheorghe Maurer se spune: „Oamenii sovietici se bucură din toată inima de minunatele succese obținute de poporul romîn, sub conducerea Partidului Muncitoresc Romîn, în înfăptuirea programului de desăvîrșire a construcției socialismului în țara dv. Vă urăm, dragi tovarăși, noi victorii strălucite în dezvoltarea economiei și culturii, în ridicarea bunăstării oamenilor muncii, în lupta pentru pace trainică între popoare".

La Moscova, la Casa Prieteniei Popoarelor a avut loc o adunare consacrată aniversării Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între R. P. Romînă și Uniunea Sovietică. O adunare similară a avut loc la București, la Casa prieteniei romîno-sovietice, precum și în alte centre.

Presa romînă și sovietică a publicat articole și reportaje închinate aniversării tratatului. „Tratatul — scrie *Scînteia* în articolul „Un document al prieteniei frățești" — este o expresie a prieteniei profunde dintre popoarele romîn și sovietic, reflectă comunitatea aspirațiilor și țelurilor lor, relațiile de tip nou, stabilite în spiritul internaționalismului socialist, între cele două țări, s-a dovedit o temelie trainică a colaborării multilaterale romîno-sovietice".

Iar ziarul *Pravda*, în articolul „O aniversare glorioasă", scrie: „Bazat pe principiile marxism-leninismului și ale internaționalismului proletar, Tratatul romîno-sovietic a însemnat o verigă istorică în analele glorioase ale prieteniei frățești a popoarelor sovietic și romîn".

Cu același prilej, ambasadorii celor două țări au luat cuvîntul în fața posturilor de radio din capitalele respective.

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

GENEVA

Confruntarea propunerilor

Săptămîna care s-a încheiat a fost o săptămînă plină, din toate punctele de vedere. Prima fază a lucrărilor comitetului a luat sfîrșit o dată cu pronunțarea ultimelor discursuri generale. Au vorbit pe rînd toți cei 17 membri ai comitetului prezenți la conferință. Unii au luat cuvîntul chiar de două ori pentru a face noi propuneri sau a prezenta amănunte asupra poziției delegațiilor lor.

Comitetul pășește acum în cea de-a doua fază a lucrărilor sale, bucurîndu-se de avantajul că are în față o serie de propuneri concrete asupra cărora va putea să-și concentreze atenția.

Evenimentul cel mai important al săptămînii trecute l-a constituit prezentarea de către șeful delegației sovietice, S. Țarapkin, a memorandumului guvernului U.R.S.S. cu privire la măsurile în direcția slăbirii cursei înarmărilor și destinderii încordării internaționale. Memorandumul guvernului sovietic a stîrnit imediat comentarii favorabile. După cum relata *New York Times*, șeful delegației americane la conferință, William Foster, a arătat că „a luat notă cu interes" de propunerile sovietice. El a salutat, de asemenea, spiritul de conciliere care a inspirat propunerile sovietice. Declarații similare au făcut și reprezentanții altor state membre ale Comitetului celor 18. Cele nouă puncte cuprinse în memorandumul sovietic acoperă probleme esențiale, de a căror rezolvare depinde în mare măsură continuarea actualei tendințe spre destindere în relațiile internaționale. Ele oferă, în același timp, un cîmp larg de negocieri și deschid posibilități practice de acord.

În fața conferinței se află de asemenea mesajul transmis de președintele S.U.A., L. B. Johnson, care cuprinde încă cinci propuneri, dintre care unele sînt similare cu cele din memorandumul guvernului sovietic. În acest fel, după cum apreciază gazeta *La Suisse*, „conferința și-a fixat ordinea sa de zi". Este adevărat că unele din propunerile cuprinse în mesajul președintelui Johnson reflectă, după cum constată de altfel și *New York Herald Tribune*, „o nuanță acută de campanie electorală, în legătură cu apropiatele alegeri prezidențiale". „Opinia publică — spune mai departe ziarul — este suficient de experimentată pentru a putea face o distincție între conținutul substanțial al propunerilor de dezarmare și atmosfera fierbinte care le înconjoară".

Care sînt propunerile pe care conferința este chemată să le dezbată în cursul viitoarelor negocieri?

Să ne referim, în primul rînd, la acele propuneri care figurează în ambele documente prezentate conferinței și în privința cărora s-ar părea că există un interes comun pentru a se ajunge la un acord.

Să luăm, de exemplu, problema nerăspîndirii armelor nucleare. Atît în memorandumul guvernului sovietic, cît și în mesajul președintelui S.U.A., se subliniază pe drept cuvînt importanța pe care ar avea-o adoptarea unor măsuri care să închidă accesul la arma nucleară statelor ce nu posedă încă această armă. Dar în timp ce Uniunea Sovietică și celelalte țări socialiste militează pentru încheierea unui acord complet și eficace în această privință, puterile occidentale vor să-și lase deschise toate posibilitățile pentru continuarea planurilor de creare a așa-zisele „forțe nucleare multilaterale ale N.A.T.O.", care implică posibilitatea înarmării nucleare a Germaniei occidentale. Puterile occidentale susțin că forțele nucleare multilaterale N.A.T.O. nu ar afecta cu nimic un eventual acord în problema nerăspîndirii armelor nucleare deoarece crearea acestor forțe... „nu înseamnă răspîndirea armelor nucleare nici măcar indirect".

În *Washington Post* citim că reprezentantul S.U.A. la conferință „a dat noi asigurări observatorului Germaniei federale la conferința de dezarmare că planul Johnson nu prevede ca forțele nucleare multilaterale să devină subiect de negocieri". Este lesne de înțeles că un acord în problema nerăspîndirii armelor nucleare, care să sancționeze posibilitatea transmiterii indirecte a acestor arme unor state care în prezent nu le posedă, nu poate avea o valoare reală.

O problemă care figurează, de asemenea, în ambele propuneri prezentate conferinței este cea referitoare la prevenirea unui atac prin surprindere. Uniunea Sovietică și celelalte țări socialiste au propus instalarea în acest scop a unei rețele de posturi de observație care să urmărească concentrările de materiale militare și trupe — elemente semnificative ale pregătirii unui atac prin surprindere. În același timp, țările socialiste au considerat că o asemenea măsură nu și-ar atinge scopul dacă nu ar fi împletită cu unele măsuri de micșorare a încordării internaționale cum ar fi reducerea efectivelor forțelor armate străine de pe teritoriul statelor europene și obligația de a nu amplasa arme nucleare pe teritoriile R.D. Germane și R.F. Germane. Țările occidentale sprijină și ele ideea instalării unor posturi de observație pentru prevenirea unui atac prin surprindere. Ele nu sînt însă de acord că asemenea posturi, prin ele însele, nu rezolvă nimic atîta timp cît nu sînt însoțite de măsuri concrete de reducere a pericolului izbucnirii unui conflict. Poziția occidentală este, deci, posturi de control în sine, în timp ce țările socialiste propun posturi de control plus măsuri de destindere.

O altă propunere similară este cea referitoare la distrugerea fizică a armamentelor sau, după cum o numește mai plastic *New York Times*, „arderea pe rug a armamentelor". Propunerea sovietică în acest sens, care prevede distrugerea tuturor bombardierelor capabile să transporte arme nucleare, „a deschis — după aprecierea ziarului *Tribune de Genève* — un nou capitol de negocieri". Propunerea similară americană se referă doar la un singur tip de avion și anume la bombardierul B-47, adică la un avion învechit pe care S.U.A. au hotărît oricum să-l elimine din arsenalul forțelor lor aeriene în următorii 2—3 ani.

Cele două părți au făcut propuneri similare în alte domenii, cum ar fi încetarea experiențelor nucleare subterane sau reducerea cheltuielilor militare. La fel ca și în problemele de mai sus, căile și mijloacele de realizare a acestor propuneri sînt însă, deocamdată, diferite și va fi nevoie de multe eforturi și perseverență pentru apropierea punctelor de vedere.

În afara propunerilor sus-menționate care apar în forme diverse în documentele prezentate de ambele părți, există o serie de propuneri proprii, în privința cărora nici una dintre părți nu și-a expus încă precis punctul de vedere. Astfel, dintre propunerile cuprinse în memorandumul guvernului sovietic menționăm retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor state, reducerea efectivelor forțelor armate, pactul de neagresiune N.A.T.O — Tratatul de la Varșovia, crearea unor zone denuclearizate în diferite regiuni ale lumii.

În mesajul președintelui Johnson se propune, pe de altă parte, înghețarea mijloacelor strategice de transport a armei nucleare și încetarea producției de materiale fisionabile folosite la fabricarea armelor nucleare.

Unii dintre participanții la conferință s-au pronunțat pentru discutarea cu prioritate a propunerilor care au fost avansate de ambele părți, ale căror perspective par mai reale. Se așteaptă ca în cursul acestei săptămîni să se clarifice ordinea și prioritatea problemelor care se vor discuta paralel cu problema dezarmării generale și totale.

În condițiile favorabile în care și-a început activitatea și cu această abundență de propuneri, comitetul are toate posibilitățile de a-și continua cu succes lucrul.

CORESPONDENT

Geneva, 3 februarie

LONDRA

Poziția Ciprului

Pentru arhiepiscopul Makarios, președintele republicii Cipru, hotărîrea de a respinge staționarea unor forțe N.A.T.O. de 10 000 de oameni pe insulă pentru o perioadă de trei ani spre „a menține pacea" trebuie să fi fost una dintre cele mai dificile din cariera sa frămîntată.

Ciprul *nu* este membru al N.A.T.O. Ciprul *este* membru al Organizației Națiunilor Unite. Nu este deci de loc de mirare că președintele a declarat secretarului general al O.N.U., U Thant, că deși guvernul său nu vede necesitatea unui ajutor din afară, el ar accepta totuși, dacă ar fi supus unor presiuni, forțe O.N.U., dar nu alt fel de forțe. Președintele Makarios a repetat această declarație și cu alte prilejuri.

O dată ce planul anglo-american s-a cristalizat, guvernele grec și turc au fost invitate să ia poziție față de el și planul a fost prezentat oficial lui Makarios. Documentul i-a fost înmînat președintelui Ciprului duminică, de către înaltul comisar britanic din Cipru, mareșalul aerului sir Dennis Barratt, comandantul suprem al forțelor britanice din Cipru, și de ambasadorul american.

Guvernul turc, despre care se spunea la început că a criticat acest plan, l-a acceptat în cele din urmă necondiționat. Aceasta înseamnă că, pentru a ușura acceptarea planului de dislocare a unor trupe N.A.T.O., guvernul turc și-a retras pentru moment cererea sa anterioară ca efectivele militare turcești de pe insulă, care numără 650 de oameni, să fie sporite pînă la 2 500, și, de asemenea, cererea de a primi dreptul de intervenție în timp ce trupele N.A.T.O. s-ar afla pe insulă.

În schimb, ministrul de externe grec a declarat înainte de a părăsi Londra, îndreptîndu-se, duminică, spre Atena, că guvernul său nu va accepta planul N.A.T.O. decît dacă guvernul cipriot își va da asentimentul deplin.

De fapt guvernul din Atena a formulat patru condiții pentru acceptarea acestui plan :

1. condițiile mediatorilor trebuie să excludă în mod formal împărțirea insulei în regiuni greacă și turcă ;

2. retragerea trupelor grecești și turcești trebuie să constituie o parte componentă a acordului ;

3. guvernul cipriot trebuie să fie reprezentat în comitetele ambasadorilor ce urmează să fie constituite la Londra și la Nicosia pentru a da o „orientare politică" forțelor N.A.T.O., iar atribuțiile acestor comitete trebuie să fie strict limitate ;

4. O.N.U. trebuie să fie parte în orice acord final și trebuie să se asocieze sub o formă sau alta cu „forțele de menținere a păcii".

Clerides, președintele Adunării Naționale cipriote, a declarat la întoarcerea sa la Nicosia, la sfîrșitul săptămînii trecute, după eșecul conferinței de la Londra, că planul este „cu totul neacceptabil".

Dilema în fața căreia se afla președintele republicii cipriote era complicată. Makarios a resimțit fără îndoială presiunea opiniei publice cipriote grecești care este împotriva planului de stabilire a unor forțe N.A.T.O. pe insulă. Pe de altă parte faptul că nu a acceptat planul sporește primejdia unei invazii turcești.

După cum sublinia într-un editorial săptămînalul *Sunday Times* (conservator),

REFLECTOR

În declarația sovietică adresată guvernului R.F.G., precum și guvernelor S.U.A., Angliei și Franței, se arată că știrile cu privire la organizarea în R.F.G. a producției armei-rachetă indică „ce primejdie amenință țările și popoarele Europei, ca urmare a lipsei tratatului de pace cu Germania". Ținînd seama de drepturile și obligațiile guvernului Uniunii Sovietice, ca putere în fața căreia a capitulat Germania hitleristă, și de obligațiile care revin Republicii Federale Germane, una din succesoarele de drept ale Germaniei hitleriste, guvernul sovietic atrage atenția guvernului R.F.G. asupra caracterului extrem de periculos al măsurilor militare adoptate în R.F.G. și subliniază că guvernul vest-german va purta întreaga răspundere pentru consecințele ce decurg din aceste măsuri.

■

Sosirea la Geneva a delegației R. D. Germane a stîrnit interes în rîndurile delegațiilor unor țări neangajate. Declarația prezentată de Georg Stibi reprezintă o continuare a inițiativelor guvernului R.D.G. formulate în mesajul adresat cancelarului R.F.G.

■

Premierul Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, Ciu En-lai, și-a terminat vizita în Somalia, încheindu-și astfel călătoria pe care a întreprins-o prin unele țări africane. După cum s-a anunțat, premierul Consiliului de Stat al R. P. Chineze va vizita în viitorul apropiat Pakistanul, Birmania și Ceylonul.

■

Guvernul sud-african depune eforturi pentru a atrage un număr cît mai mare de imigranți albi. Anul acesta, numărul celor stabiliți în Republica Sud Africană a fost de aproape 30 de mii. Mulți dintre noii veniți au declarat, destul de curînd după sosire, că sînt neplăcut impresionați de politica de apartheid.

■

Curtea Supremă a Italiei urmează să se pronunțe asupra caracterului constituțional al naționalizării industriei electrice. Trecerea în proprietatea statului a industriei electrice a fost hotărîtă în 1962 de guvernul Fanfani, solicitat în acest sens de grupul parlamentar socialist — care pe atunci sprijinea „din afară" coaliția guvernamentală ; adoptarea acestei hotărîri a întîmpinat opoziția partidelor de dreapta.

Un precedent există : societatea minieră de stat olandeză (proprietate de stat încă din 1902) urmează să devină întreprindere privată.

■

Președintele Zanzibarului, Abid Karume, a anunțat că partidul afro-shirazi este singurul partid legal al țării. Abdul Rahman Mohamed a declarat că a devenit membru al acestui partid și a îndemnat pe membrii partidului Umma (pe care l-a condus pînă acum) să-l urmeze.

■

În partidul democrat din Statele Unite s-au constituit grupări care intenționează să propună candidați la funcția de vicepreședinte. Astfel, democrații din comitatul Erie (statul New York) îl vor propune pe Robert Kennedy, iar cei din Newark îl susțin pe Adlai Stevenson.

■

La începutul lunii martie liderul laburist Harold Wilson va avea o serie de întrevederi la Washington cu președintele Johnson.

„ciprioții greci se tem că forțele N.A.T.O. vor fi folosite pentru a ocupa teritoriul în timp ce minoritatea turcă va continua să-și pună în aplicare planurile de regrupare, planuri care se află într-un stadiu surprinzător de avansat". Săptămînalul *Observer* scria la rîndul său că ciprioții greci consideră că aplicarea planului forțelor N.A.T.O. ar fi echivalat cu „o abdicare virtuală a guvernului cipriot de la suveranitatea sa, reprezentînd cedarea către țările N.A.T.O. interesate a atribuțiilor de a hotărî viitorul politic al insulei". Dacă planul ar fi acceptat fără ca să se ajungă la o reglementare, scria în continuare revista, „va fi mult mai dificil să se apeleze după aceea la O.N.U.".

La Londra s-a subliniat că toate ziarele grecești din insulă insistă ca președintele Makarios să supună cazul Consiliului de Securitate.

Mai multe ziare conservatoare britanice au exprimat, uneori cu o candoare dezarmantă, teama că problema Ciprului, care constituie principala bază strategică a Marii Britanii în Orientul Apropiat, de la pierderea Egiptului acum 7 ani, ar putea fi adusă în fața Consiliului de Securitate.

De pildă, cei 4 milioane cititori ai ziarului *Daily Express* au putut citi sub semnătura comentatorului militar al ziarului, Chapman Pincher: „Este aproape sigur că o echipă a O.N.U. în Cipru ar recomanda retragerea trupelor britanice de la bazele de aici..."

Dar cercurile oficiale britanice se află în fața unor dileme complicate. Din anumite indicații semnificative apărute în presă reiese că complicațiile pe care le întîmpină cercurile britanice nu se limitează numai la strădaniile de a menține problema în afara jurisdicției Consiliului de Securitate. Deși forțele militare britanice sînt suprasolicitate în acțiuni de „poliție" în patru continente, există totuși în anumite cercuri oficiale britanice o oarecare ezitare în a apela la partenerul de peste Ocean al Angliei să se asocieze la acțiunile „de poliție" din Cipru, teritoriu considerat pînă acum ca aflîndu-se într-o sferă de influență britanică.

Poziția fermă a președintelui Makarios, care s-a pronunțat categoric împotriva debarcării oricăror forțe N.A.T.O. pe insulă, va contribui probabil la clarificarea poziției britanice. Makarios a ținut să precizeze deosebirea care există între faptul că, atunci cînd se contura primejdia unei intervenții străine, a cerut protecția forțelor armate britanice, întrucît „Marea Britanie este șeful familiei Commonwealthului" și o intervenție a trupelor N.A.T.O. „care nu au ce căuta în Cipru". În momentul de față singurul organism în măsură să decidă în privința trimiterii unor forțe militare străine pe insula Cipru este, după părerea președintelui Makarios, Consiliul de Securitate, Națiunile Unite fiind, potrivit spuselor sale, „singura autoritate pe care o recunoaștem".

Duminică, la Londra, peste o mie de ciprioți au organizat o demonstrație purtînd pancarte pe care se puteau citi, printre altele: „Vrem drepturi egale pentru toți ciprioții... grecii și turcii să trăiască în pace..."

În nordul Angliei, spectatorii unui post de televiziune au avut prilejul de a asista la o discuție directă între Rauf Denktash, liderul delegației ciprioților turci, și Clerides, în fața unui ziarist britanic.

Denktash a declarat că 103 ciprioți turci au fost uciși și „numai atunci cînd Turcia va interveni ca o putere garantă vom fi salvați. Noi avem nevoie de aceste garanții". El a adăugat: „Turcia ne-a sfătuit să rămînem în Cipru pe baza unui acord de parteneri cu grecii", însă și-a exprimat opinia că tulburările au început deoarece turcii nu au fost acceptați ca parteneri și au fost „considerați ca o minoritate".

Clerides a replicat: „Noi nu putem accepta propunerea ca 20 la sută din populație să fie parteneri egali a 80 la sută din populație. În ce privește atitudinea Turciei, noi știm și sîntem convinși că Turcia nutrește aspirații teritoriale în Cipru și că ea folosește pretextul protejării unei minorități pentru a obține cîștiguri teritoriale în Cipru...". Mai tîrziu, în cursul discuției, Clerides a declarat că el nu vede nici o dificultate ca grecii și turcii să locuiască împreună în Cipru dacă conducătorii comunităților respective își vor mărturisi cu sinceritate țelurile. În ce privește pe ciprioții greci ei doresc „să vadă Ciprul independent".

A fost prezent la Londra și Papaionnu, secretar general al Partidului Poporului Muncitor din Cipru (AKEL), cel mai mare partid din insulă; Papaionnu este membru al Parlamentului cipriot.

Într-un interviu acordat în exclusivitate ziarului *Daily Worker* el a afirmat că la originea actualelor tulburări stă faptul că poporului cipriot i s-a refuzat dreptul la autodeterminare și că ciprioților li s-a impus acordul de la Zürich din 1960 care „limitează independența țării și constituie o sursă permanentă de frictiuni între greci și turci". El a contestat valabilitatea afirmației că turcii și grecii nu ar putea trăi pașnic împreună și a afirmat că ei au trăit decenii în șir în relații de bună vecinătate. „Nu există nici un motiv pentru ca aceste relații să nu poată fi menținute" — a declarat domnul Papaionnu.

John GRITTEN

Londra, 4 februarie

REFLECTOR

Arthur Schlesinger, colaborator apropiat al lui J. F. Kennedy, a anunțat că se retrage din funcția de consilier al Casei Albe, așa cum procedase înaintea sa Theodore Sorensen. Ca și Sorensen, Schlesinger — care este autorul unei biografii a lui Franklin Delano Roosevelt — va scrie o carte despre președintele Kennedy. Același lucru îl face primarul Berlinului occidental Willy Brandt, despre care se spune că a terminat manuscrisul unui volum intitulat „Întîlnirile mele cu J. F. Kennedy".

■

Încercînd să întărească pozițiile partidului său (partidul progresist conservator) aflat acum în opoziție, fostul premier canadian John Diefenbaker va întreprinde un turneu în întreaga țară. El a anunțat că, în cadrul acestui turneu, va continua să critice politica guvernului condus de Lester Pearson față de problemele pe care le ridică provincia Quebec, ai cărei locuitori sînt majoritatea de origine franceză. În timp ce Lester Pearson preconizează soluția colaborării în cadrul unui sistem federativ, (instituind chiar o comisie care să studieze situația și să propună modificări corespunzătoare ale constituției canadiene), Diefenbaker insistă asupra unității canadienilor de limbă engleză și franceză.

■

Ministrul adjunct de externe al Indiei, Dinesh Singh, aflat la Cairo, a declarat că în martie va avea loc o întrunire la nivelul ambasadorilor, care va pregăti cea de a doua conferință a țărilor nealiniate. (Prima a avut loc în septembrie 1961, la Belgrad).

Dinesh Singh a afirmat că locul și data conferinței nu au fost stabilite, dar că ar fi posibil să se convină asupra orașului Cairo și asupra lunii septembrie.

■

Conferința organizației unității africane, a cărei întrunire a fost solicitată de primul ministru al Tanganicăi, Julius Nyerere, se va întruni în curînd la Dar-es-Salam. Se afirmă că premierul Nyerere va aduce în discuție tulburările recente din țările Africii răsăritene. Majoritatea țărilor africane și-au anunțat participarea iar Republica Arabă Unită a și stabilit componența delegației sale care va fi condusă de Hussein Zulfikar Sabri, ministru adjunct al afacerilor externe.

■

În Parlamentul suedez s-a propus decernarea Premiului Nobel pentru Pace pastorului Martin Luther King, fruntaș al mișcării populației de culoare din S.U.A. Urmează să se pronunțe, potrivit prevederilor regulamentare, și Stortingul norvegian.

■

În Senatul american a avut loc ceea ce senatorul Frank Church a numit „o dezbatere asupra problemei — dacă trebuie dezbătut obiectul unei dezbateri atunci cînd vine rîndul acestei dezbateri". Aceasta s-a întîmplat atunci cînd senatorul democrat de Rhode Island, John Pastore, a propus un proiect de rezoluție care stabilea că, în cadrul fiecărei ședințe de lucru, Senatul are obligația de a discuta „la obiect" timp de trei ore proiectul de lege trecut în ordinea de zi.

Cuvîntarea lui Pastore în sprijinul proiectului său de rezoluție a fost urmată de o serie de discuții nu tocmai „la obiect". De fapt, așa cum a constatat cu amărăciune Pastore, despre proiectul său nu s-a discutat mai mult de trei minute.

În cele din urmă, această rezoluție „revoluționară" a fost aprobată deși, după cum a spus senatorul Russell, dacă vreun senator va dori să aducă într-o discuție asupra problemelor nucleare problema brînzei de vaci, „el n-ar avea decît să vină cu un amendament prevăzînd că «proiectul în discuție nu trebuie să afecteze cu nimic prețul brînzei în Borneo»".

PARIS

După conferința de presă

„Europa occidentală, scria săptămîna trecută ziarul vest-german *Die Zeit*, pare a dansa în ritmul viitoarei conferințe de presă a lui de Gaulle. Toată lumea se întreabă acum ce intenționează să anunțe șeful statului francez".

Sintetizînd ulterior impresia produsă peste hotare de conferința de presă a președintelui Republicii Franceze, un corespondent al agenției *Associated Press* observa : „De Gaulle nu a făcut să explodeze nici o bombă politică". Se apreciază că ideile și intențiile formulate de președintele de Gaulle reprezintă o dezvoltare a politicii preconizate și aplicate de la instaurarea celei de-a V-a Republici și, în special, în ultimul an. Continuitatea, evidentă în probleme ca cea a instituțiilor franceze sau a relațiilor din interiorul Pieței comune, este incontestabilă și în privința relațiilor cu ceea ce se numește în Occident „a treia lume", sau atitudinea față de problematica Asiei de sud-est. „Conferința de presă n-a adus nimic inedit în materie de informații", scrie ziarul francez *Sud-Ouest* ; „răspunsurile la întrebări au fost conforme cu ceea ce se prevedea", consideră *Midi Libre*.

Pledoaria președintelui în favoarea actualei Constituții a Franței reprezintă, după opinia agenției *France Presse*, „răspunsul personal pe care înțelege să-l dea anticipat diverselor teze ce s-ar putea înfrunta astăzi și mîine în jurul candidaturii lui Gaston Defferre". „Rareori a fost expusă cu mai multă simpatie aprobatoare, claritate și vigoare teoria puterii absolute", scrie, în *Le Monde*, Sirius (pseudonimul directorului ziarului, Beuve-Méry). Conferința de presă a marcat începerea de fapt a campaniei electorale în vederea viitoarelor alegeri prezidențiale. Comentatorii au reținut aluzia critică la constituția americană care ar funcționa tîrîș-grăpiș, ca un prim indiciu al orientării generale a declarațiilor președintelui. Toate capitolele lor conțin, explicit sau implicit, referiri critice la Statele Unite. Consecvent politicii sale de desprindere de S.U.A., (dar nu și de alianța atlantică) președintele de Gaulle a vorbit amplu despre acele aspecte ale atitudinii Franței pe arena internațională în care consideră necesar să sublinieze astăzi distanțarea față de aliatul de dincolo de Ocean.

La sfîrșitul războiului, potrivit cuvintelor unui scriitor (Roy Macridis, *Yale Review*, 1961), generalul de Gaulle „urmărea să realizeze următoarele alianțe : cu englezii, pentru a crea un bloc independent față de ruși și față de americani ; cu Uniunea Sovietică, pentru a menține o Franță independentă ; cu toți, împotriva reînvierii unei Germanii unificate, militarizate și puternice ; cu Germania occidentală și cu statele vest-europene, pentru a crea un bloc independent, o a treia forță în Europa". De atunci însă, Franța a trecut prin multe schimbări, iar alianțele ei au fost stabilite de alții, nu de generalul de Gaulle.

Secretarul general al O.N.U., U Thant întreprinde o călătorie în cîteva țări africane. La Alger, pe aeroport, a fost întîmpinat de președintele Republicii Algeria, Ben Bella și de alte persoane oficiale.

În momentul constituirii blocului atlantic, libertatea de acțiune a Franței era restrînsă de războiul fără perspective pe care îl purta în Indochina. A urmat și mai epuizantul război algerian, și toate acestea pe fundalul necontenitelor schimbări de guvern, simptom și cauză a neputinței cronice de a urmări o politică consecventă.

S-a spus în repetate rînduri că președintele de Gaulle dorește să restabilească „la grandeur", măreția Franței. Caracterizînd prima fază a politicii pe care a aplicat-o de la venirea sa la putere, Serge Mallet scria în articolul „Le Gaullisme", apărut în numărul din iunie 1963 al revistei *Esprit* : „Era vorba de a reglementa cîteva probleme urgente ; în primul rînd, trebuia salvat imperiul tradițional prin transformarea fostelor colonii în state-cliente. Încă înainte de Kennedy, gaullismul concepuse propriul său „pact de alianță pentru progres", în care Houphuet-Boigny juca rolul lui Betancourt. Prelungirea conflictului algerian a dat Franței răgazul de a-și reconsidera legăturile economice și politice cu Africa neagră și de a pregăti crearea unei structuri care să permită, indiferent de evoluția politică, menținerea Algeriei și a întregului Maghreb în orbita economică franceză. În același timp, ea își întărea pozițiile în Piața comună europeană, își îndrepta antenele spre America de Sud, restabilea unele legături în Orientul Mijlociu. Sfîrșitul războiului din Algeria și consolidarea regimului au permis șefului acestuia să-și dezvăluie planurile ambițioase : proiectul unui leadership francez asupra Eurafricii, degajarea legăturilor atlantice, începerea unei politici de echilibru între cei doi supermari".

Am reamintit aceste elemente pentru că ele explică în mare parte intenția exprimată la 31 ianuarie de a lărgi colaborarea cu fostele colonii franceze din Africa, cu țările Americii Latine și cu diverse alte țări care ar aprecia favorabil dorința Franței în acest sens. Efortul francez este major, dar președintele a pus accentul pe modalitățile de conlucrare cu țările în curs de dezvoltare. El a vorbit despre „țări și continente care doresc un sprijin *în conformitate cu spiritul și maniera franceză*" (sublinierea noastră) și a arătat că accentul trebuie să cadă „pe comprehensiunea cordială, mai curînd decît pe bani". Propunerile au fost înțelese în țările interesate ca o alternativă la „ajutorul american". Cu toate că acest lucru nu a fost formulat explicit la conferința de presă, în Argentina, de pildă, „se crede că aspectul pozitiv pentru America Latină va consta în asistența tehnică și într-un sprijin financiar direct sub formă de credite pe termen lung" (corespondentul din Buenos Aires al ziarului *Le Monde*).

Intenția de a concura Statele Unite în America Latină, adică pe un teren pînă nu de mult în folosința lor exclusivă a fost concretizată în săptămînile premergătoare conferinței de presă într-un program amănunțit de vizite și contacte la cel mai înalt nivel. Ea nu a suscitat dezbateri atît de aprinse și critici atît de pasionate ca inițiativele franceze în Extremul Orient. Cu cîtăva vreme în urmă, guvernul francez a început să militeze pentru garantarea neutralității Cambodgiei și neutralizarea Vietnamului de sud. În momente în care prezența americană era pusă în aceste țări sub semnul întrebării, generalul de Gaulle le-a propus soluții de alternativă echivalînd în fond cu o invitație de a se reîntoarce în zona de influență franceză. Specialiștii afirmă că aceste inițiative reprezintă doar începutul unui plan de mare amploare, bazat pe prezumția că o lungă eră de pace va permite Franței să reia legături tradiționale într-un mod mai adecvat realităților contemporane.

Situația fluidă din această vastă zonă, în care Laosul nu și-a regăsit încă stabilitatea, Cambodgia se teme de Tai-

landa, și de Vietnamul de sud iar acesta, în permanentă criză, își schimbă tot mai des șefii prin violență este, poate, o consecință îndepărtată a erei coloniale franceze. Dar aceste țări nu au rămas în punctul unde le lăsase Franța. Prezența ei a fost înlocuită în unele regiuni de o activă prezență americană. Cui revine principala răspundere pentru instabilitatea regiunii? Soluțiile propuse de președintele de Gaulle implică o condamnare a politicii est-asiatice a Statelor Unite. La Washington s-a reacționat energic. „Franța, scria un ziarist american, este lipsită de resursele militare și economice care i-ar permite să desfășoare o acțiune constructivă în Extremul Orient. Ea este acolo o putere tot atît de puțin importantă ca și Luxemburgul". La aceasta, francezii răspund că nu intenționează să se întoarcă în Extremul Orient ca o putere militară.

Normalizarea relațiilor diplomatice franco-chineze a fost explicată de președintele de Gaulle în următorii termeni: „Deoarece, de 15 ani, China este unită aproape în întregime sub conducerea unui guvern și se manifestă pe plan internațional ca o putere independentă și suverană, Franța era dispusă în principiu, de mai mulți ani, să stabilească relații regulate cu Pekinul... Evidența și rațiunea, cîntărind zi de zi tot mai mult, Republica Franceză a hotărît să plaseze relațiile sale cu Republica Populară Chineză pe un plan normal, adică pe planul diplomatic."

Întrucît de data aceasta Franța face opinie separată față de alte puteri occidentale printr-un act care se înscrie pe linia întăririi coexistenței pașnice a statelor, comentatori americani ca Walter Lippmann sau Cyrus Sulzberger cred că, în cele din urmă, Statele Unite vor trebui să-i fie recunoscătoare, deoarece le-a arătat drumul spre depășirea unui impas. Deocamdată însă, cercurile oficiale americane nu consideră că președintele de Gaulle ar fi dorit să le întindă o mînă de ajutor, ci dimpotrivă. Chiar a doua zi după conferința de presă de la Paris, președintele Johnson a ținut o conferință de presă în care a cerut aliaților Statelor Unite să nu urmeze exemplul Franței.

Pe planul relațiilor vest-europene, președintele de Gaulle a fost precis. Excluderea Angliei din Europa occidentală „organizată" este atît de definitivă, încît a fost amintită doar în treacăt ca un fapt care nu mai are nevoie de argumentare. Nu este de prisos poate să precizăm că vetoul contra Angliei pronunțat la conferința de presă de la 14 ianuarie 1963 fusese conceput mai ales ca o lovitură indirectă pentru Statele Unite.

Într-o declarație (reprodusă de Raymond Tournoux în revista *Paris Match*) președintele de Gaulle spusese:

„Sau Marea Britanie aderă fără a-și plăti biletul și atunci Piața comună este cea care sare în țăndări. Sau clauzele tratatului de la Roma sînt respectate riguros și atunci Marea Britanie este cea care explodează. În realitate, cu ajutorul calului troian britanic, Washingtonul ar fi vrut să constituie o zonă imensă a liberului schimb. Pentru a evita catastrofa, Statele Unite trebuie să vîndă — oricît ar costa acest lucru — europenilor buni de plată. Acesta este fondul chestiunii."

A urmat semnarea tratatului de alianță franco-vest-german.

Analizînd atunci politica Franței în interiorul alianței atlantice și al Europei occidentale, Robert K. Bowie scria în revista *Foreign Affairs*:

„De Gaulle dorește o Europă organizată sub conducerea franceză și fără a sacrifica independența relativă a Franței. Speranța sa este de a crea un fel de piramidă a puterii, cu Franța în vîrf. Baza ei ar fi relațiile franco-vest-germane. Pentru a o obține, el a speculat dorința naturală de reconciliere a amîndor părți, cu ajutorul recentului tratat franco-vest-german."

Ulterior, relațiile franco-vest-germane au evoluat altfel decît se spera. Răcirea progresivă a prieteniei stipulate prin tratat este recunoscută indirect de președintele de Gaulle care propune, în conferința sa de presă, președintelui Erhard, „fidelitate contra fidelitate". „Numai un visător ar mai putea considera astăzi că politica europeană a R.F.G. și cea a Franței sînt sincronizate" scrie acum *General Anzeiger*.

Președintele de Gaulle s-a referit direct la unele animozități. Atunci cînd vorbește despre „opozanți", despre „partea adversă", în legătură cu problema integrării politice, anonimii vizați sînt în primul rînd conducătorii R.F.G. Șeful statului francez rămîne partizanul „Europei patriilor", formulă creată de el pentru a defini o alianță politică vest-europeană fără dizolvarea statelor într-un sistem supranațional.

O nouă temere manifestată la Londra după conferința de presă a președintelui de Gaulle este în legătură cu viitoarele tratative GATT. Frazele „Rămîn de reglementat anumite măsuri de detaliu pentru ca apoi să fie fixate progresiv prețurile agricole ale Pieței comune. După aceea, o dată comunitatea constituită și pornită la drum, cei șase vor putea trata cu alte țări, și în primul rînd cu America, condițiile schimburilor lor externe" — au fost interpretate ca o condiționare a participării Franței la runda Kennedy de aplicarea integrală a acordurilor recente de la Bruxelles.

Felicia ANT.P

Defferre — candidat oficial

De duminică seara, Gaston Defferre este candidatul oficial al partidului socialist francez la președinția republicii. Congresul reunit timp de două zile în apropiere de Paris a luat această hotărîre în unanimitate, dar pentru a se ajunge la acest rezultat a fost nevoie de discuții îndelungate, uneori pe un ton foarte aprins, și care au opus direct pe Defferre secretarului general al partidului socialist, Guy Mollet.

Care era obiectul dezbaterii? Cu numai cîteva săptămîni înainte, Mollet era foarte ostil candidaturii lui Defferre; el ar fi preferat ca opoziția să-și aleagă drept candidat un om care să nu fie prea angajat din punct de vedere politic, care să nu aparțină unui partid, care să reprezinte într-un fel o autoritate morală (de pildă un savant). Guy Mollet argumenta această idee susținînd că alt președinte al republicii decît generalul de Gaulle n-ar mai dispune de puterile considerabile pe care le posedă actualul președinte, că el ar fi numai un arbitru și nu șeful suprem al puterii executive, această ultimă funcție revenind primului ministru.

Defferre avea o părere cu totul diferită și afirma că unele schimbări intervenite în viața politică franceză nu mai pot fi repuse în discuție. El se referea mai ales la faptul că președintele republicii este ales acum prin vot universal. De aceea, el trebuie să fie un om politic, să aibă un program politic și să se prezinte în alegeri în fruntea unei majorități politice.

În cursul lunii ianuarie s-a dovedit că teza lui Defferre cîștigase majoritatea federațiilor departamentale ale partidului socialist și că Guy Mollet se afla în mod evident în minoritate.

Așadar, la începerea congresului era evident faptul că Defferre va fi desemnat candidat. Lucrul acesta a fost făcut de Guy Mollet însuși, care a depus însă ulterior eforturi pentru a recîștiga o parte din terenul pierdut, apărînd o moțiune menită să supună campania electorală a lui Defferre controlului partidului socialist și să-l împiedice pe candidat de a se prezenta în postura unui viitor președinte al republicii învestit cu puteri dintre cele mai largi. Defferre a refuzat să se lase înlănțuit de asemenea condiții prea precise și tocmai acest fapt a provocat, în ședința deschisă și apoi în comisia de conducere, discuția dificilă despre care vorbeam la început. Rezultatul final a fost un compromis care îi lasă lui Defferre o libertate de acțiune destul de mare, Guy Mollet reușind totuși să introducă ideea participării directe a partidului socialist la campania electorală a candidatului.

Așadar, s-a încheiat o etapă. Gaston Defferre, al cărui nume fusese lansat încă cu cîteva luni înainte de un grup de personalități diverse care îl desemnau sub numele de monsieur X, a devenit acum candidatul oficial al partidului socialist la președinție. Se pun încă destule probleme.

Într-adevăr, partidul socialist nu este destul de puternic în Franța pentru a avea, singur, o șansă minimă de a obține victoria împotriva generalului de Gaulle. De altfel, Defferre a repetat că înțelege să fie candidatul unic al stîngii. Dar el a mai declarat și că refuză ideea unui program comun sau a unor tratative cu partidul comunist. Rămîn deci unele contradicții. În timp ce dorește să reprezinte întreaga opinie de stînga — ceea ce este neapărat necesar pentru a-l înfrînge pe de Gaulle — candidatul socialist refuză, cel puțin pentru moment, orice discuție care i-ar permite să obțină învestitura tuturor partidelor de stînga.

Desigur, în principiu, alegerile prezidențiale nu urmează să aibă loc decît în noiembrie 1965, și pînă atunci se pot schimba multe lucruri. Defferre, care este primarul Marsiliei, al doilea oraș al Franței, este un om care preferă lucrurile concrete. El are intenția să întreprindă de îndată un turneu prin întreaga Franță (va vorbi duminica viitoare la Bordeaux) pentru a prezenta opiniei publice soluții concrete ale problemelor care îi preocupă astăzi pe francezi. În programul pe care l-a expus există numeroase elemente pozitive, cum ar fi atenția deosebită acordată educației publice, ideea unui plan de dezvoltare și progres pe 15 ani, care ar permite asocierea directă a tinerei generații la construirea viitorului Franței, precum și dorința de a se renunța la forța de șoc

națională franceză și de a face ca Franța să participe activ la acțiunile urmărind destinderea și coexistența pașnică între Est și Vest.

Defferre speră că, pe măsură ce își va contura programul, se vor lămuri și condițiile în care toți cei chemați l-ar putea supune unei discuții. Dar, nu este sigur că această metodă este cea mai bună. Încheierea unui acord prealabil între partidele politice, organizațiile sindicale, diversele asociații, între toate organizațiile democratice ar fi dat — fără îndoială — un ecou mai mare campaniei electorale a lui Defferre și ar fi permis o mai bună mobilizare a opiniei publice franceze. Sînt numeroși aceia care, considerînd candidatura domnului Defferre ca pe un fapt împlinit, doresc să se ajungă cît de curînd la realizarea unui asemenea acord, care ar reda mișcării de stînga șansele de care a lipsit-o scindarea.

Claude ESTIER

Paris, 4 februarie

SAIGON

Sensul evenimentelor

Noua lovitură de stat din Vietnamul de sud nu a constituit o surpriză pentru unele cercuri diplomatice de la Saigon.

Aceasta, în primul rînd datorită evoluției interne. După răsturnarea lui Diem, lupta forțelor patriotice din Vietnamul de sud a continuat cu aceeași amploare. În același timp, sprijinul extern—politic, militar și economic — acordat regimului instalat la cîrma statului a rămas ineficient. „Noua lovitură din Vietnamul de sud — scria un comentator al agenției *Associated Press* — poate să fie considerată, în mod oarecum justificat, ca un indiciu că în Asia de sud-est cauza S.U.A. începe să fie lipsită de speranță".

Sub presiunea evoluției evenimentelor, în rîndul unor membri ai cercurilor conducătoare de la Saigon a început să se discute dacă nu cumva s-ar putea găsi o ieșire din această gravă situație prin transformarea Vietnamului de sud într-un stat neutru. Această evoluție a concepțiilor, destul de timidă la început, nu a fost proclamată public. Aceasta s-a văzut și din reacția față de atitudinea adoptată recent de către cercurile conducătoare franceze. Sugestiile acestora în legătură cu ducerea unor tratative pentru încetarea luptelor și neutralizarea Vietnamului de sud au fost primite, în mod oficial, cu răceală și apoi cu ostilitate de către membrii juntei militare care au luat puterea după alungarea lui Diem.

Într-o declarație făcută consilierilor americani de pe lîngă corpul său de armată, generalul Khanh, conducătorul noii junte militare, a atras atenția că a organizat lovitura de stat „pentru a salva Vietnamul de sud de la o neutralitate de tipul celei laoțiene".

Un alt element care a înlăturat caracterul de surpriză al loviturii de la Saigon îl reprezintă implicațiile, sau mai precis spus, anumite interese externe. Chiar în dimineața zilei de miercuri 29 ianuarie ziarul elvețian *Gazette de Lausanne* relata că „unii specialiști au început să se întrebe dacă nu este în intenția Washingtonului instalarea unui guvern civil, în locul juntei militare de la Saigon. Faptul că dr. Pham Huy Co, președintele Consiliului național al revoluției vietnameze, anticomunist notoriu, adversar al neutralismului și prieten al americanilor, s-a reîntors la Saigon, a determinat să se acorde oarecare credit acestor zvonuri".

Evenimentele din Saigon au readus în plină zi ciocnirea dintre concepțiile politice ale S.U.A. și Franței. Declarațiile franceze și americane privind situația actuală și viitorul statelor din Asia de sud-est, succesiunea evenimentelor din această parte a globului, arată că în stadiul lor actual, contradicțiile franco-americane depășesc cadrul N.A.T.O.

În ultima vreme, comentariile presei mondiale s-au ocupat tot mai insistent de acțiunile întreprinse de Franța pentru a-și întări pozițiile în anumite țări ale Asiei, Africii și Americii Latine, în special în fostele ei zone de influență, acolo unde rolul ei a fost preluat între timp de Statele Unite.

Este interesant de remarcat că ofensiva diplomatică a Franței — mai cu seamă în unele țări definite adesea de către comentatorii apuseni drept „lumea a treia" — a coincis tocmai cu acele momente dificile pentru Statele Unite determinate de eșecurile suferite în Vietnamul de sud. Nu pare a fi doar o întîmplare faptul că spre sfîrșitul lunii august a anului trecut — într-un moment cînd se înmulțeau înfrîngerile forțelor de intervenție din Vietnamul de sud, cînd situația guvernului diemist se înrăutățea considerabil — generalul de Gaulle a făcut declarația sa cu privire la necesitatea asigurării independenței Vietnamului împotriva intervențiilor exterioare.

În vremea din urmă, tocmai în perioada unei noi agravări a situației forțelor de represiune din Vietnamul de sud, Pierre Messmer, ministrul de război al Franței, a vizitat Cambodgia. Cu acest prilej, într-o țară care tocmai efectuase o serie de măsuri pentru a pune capăt amestecului străin, ministrul francez a acționat pentru realizarea obiectivelor franceze. La întoarcerea din călătoria sa, în raportul prezentat Consiliului de Miniștri, el și-a expus concluziile privitoare la promovarea unei politici mai active a Franței în sud-estul Asiei.

Declarațiile făcute de președintele de Gaulle la ultima sa conferință de presă privind necesitatea creării unui grup de state neutre în Asia de sud-est au fost primite în S.U.A. fie cu vădită răceală, fie cu dezaprobare fățișă.

În același timp însă, într-un articol de fond al ziarului *New York Times* se arată că propunerea președintelui de Gaulle, de neutralizare a statelor Peninsulei Indochineze, nu este „nici nouă, nici radicală, nici de neconceput". Același ziar mai afirmă că propunerea sa este în fapt „o revenire la acordul de la Geneva din 1954 cu privire la războiul din Indochina. Și că la Washington există unele oficialități cu răspundere care, în mod particular, nu ar fi încîntate să facă tocmai acest lucru".

Acțiunile Franței privind crearea unei zone de state neutre în această parte a lumii și cele ale S.U.A. de a împiedica o asemenea evoluție a situației sînt determinate de considerente multiple. În cazul Franței, firește, nu este vorba numai de o acțiune în cadrul relațiilor ei cu Statele Unite, deși nici acest aspect nu poate fi neglijat. În țările din această regiune mai ființează puternice interese economice franceze. Folosirea acestora este împiedicată de situația existentă. Separat de aceasta, Franța nutrește nădejdea unei intensificări a schimburilor comerciale cu țări avînd o populație de sute de milioane de oameni ; aceasta ar putea avea însă loc numai în condiții de pace. În acțiunile diplomatice întreprinse, Franța se bizuie pe curentul neutralist existent într-o serie de țări din Asia de sud-est.

Pentru Statele Unite, neutralizarea Vietnamului de sud ar constitui o lovitură severă și cu implicații depășind teritoriul acestei țări. Pînă în prezent, războiul din Vietnamul de sud a necesitat aproximativ trei miliarde de dolari, iar actualele cheltuieli se ridică zilnic la 1,5 milioane dolari. „Nerentabilitatea" acestor uriașe cheltuieli nu poate fi ușor recunoscută și, mai ales, acceptată. În afară de aceasta, pierderea Vietnamului de sud ar determina o reacție în lanț cu consecințe previzibile. În momentul în care Cambodgia neutră face eforturi pentru întărirea independenței sale, iar în Laos pozițiile cercurilor occidentale au fost considerabil șubrezite, neutralitatea Vietnamului de sud ar putea în-

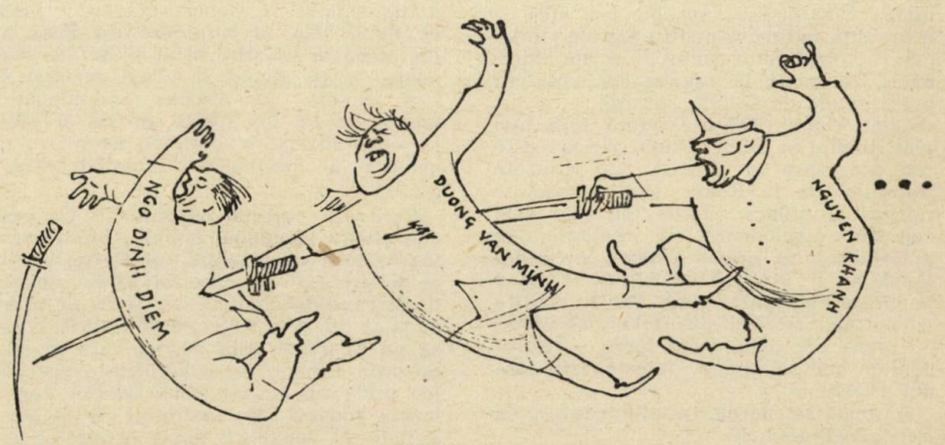

La Saigon, succesiune continuă...

desen de **CIK DAMADIAN**

semna dispariția prezenței militare americane din această parte a lumii.

Lovitura de stat de la Saigon a apărut, în această conjunctură, ca o încercare de a opri cursul evenimentelor în Vietnamul de sud. Schimbările operate în rîndul juntei militare nu schimbă însă întru nimic situația. Aducerea unor oameni „tari" în locul altora care s-au pretins tari la vremea lor — pentru a continua și intensifica acțiunile împotriva forțelor patriotice — nu va putea împiedica lupta de eliberare a poporului sud-vietnamez.

Conferințele de la Geneva — cea privitoare la situația din Indochina și cea în legătură cu Laosul — au demonstrat că pe calea abordării realiste a problemelor, pe calea tratativelor între toate părțile interesate se poate ajunge la soluții în conformitate cu necesitatea întăririi păcii și securității internaționale.

Eugen PHOEBUS

BONN

Probleme „europene" și intergermane

Se poate spune că a patra etapă — Italia — a turneului politic întreprins de cancelarul federal a reprezentat pentru Erhard un succes personal, care va da mai multă greutate cuvîntului său în multiplele discuții politice în curs în Germania occidentală.

Cancelarul Erhard s-a adresat italienilor — ca națiune — în termeni curtenitori și, ca de obicei, și-a nuanțat atent declarațiile. El s-a exprimat în favoarea unei unități vest-europene la construirea căreia Anglia va trebui asociată ulterior, dar pînă atunci nu trebuie excluse consultările între cei șase și Londra, în cadrul U.E.O. Europa este totodată de neconceput fără Franța — a declarat Erhard — și va trebui să se găsească o soluție care să permită Franței și Marii Britanii să participe la o Europă unită.

Cancelarul Germaniei federale a răspuns curiozității întemeiate a celor ce i-au urmărit conferința de presă, precizînd că aprobă eforturile întreprinse în direcția destinderii.

Împreună cu ministrul de externe Schroeder, cancelarul Erhard a avut cu premierul italian Moro și cu ministrul de externe Saragat convorbiri în probleme importante și chiar delicate.

1. Unitatea politică la care Europa occidentală ar urma să ajungă lărgind cadrul economic realizat. În această direcție, cancelarul a dat ca exemplu politica tarifară vest-germană, recomandînd-o și celorlalți parteneri. El s-a referit la posibilitatea activizării parlamentului suprastatal și chiar la o unificare a puterilor executive.

2. Neparticiparea la o „forță de șoc" franceză ca o metodă de sprijinire a forței nucleare multilaterale a N.A.T.O. Nu s-a dat publicității ceea ce a discutat Erhard asupra acestui subiect cu vicepreședintele Consiliului de Miniștri, liderul socialist, Pietro Nenni.

3. Situația celor aproape 300 000 de italieni, care fac în Germania occidentală eufemistic denumită **Gastarbeit**, adică „muncă în ospeție". Este lucru binecunoscut că acești muncitori, care nu pot găsi de lucru în țara lor, sînt tratați în afara oricărei legislații: autoritățile vest-germane nu le recunosc dreptul nici la grevă, nici la organizare sindicală, nici la vreo întrunire; li se fixează ore de intrare și ieșire din „cantonament", iar la intrările cinematografelor, bufetelor și cluburilor din jurul cartierului în care trăiesc, „muncitorii-oaspeți" se întîlnesc cu jignitoarea inscripție prohibitivă: **Italienern verboten.**

Întors acasă cu dorința, confirmată de cercurile apropiate lui, de a continua luările de contact cu conducătorii altor state vest-europene (belgieni, olandezi, luxemburghezi), cancelarul Erhard a găsit neîncheiate discuțiile începute înainte de plecarea sa la Roma și, pe deasupra, altele deschise între timp, în legătură cu relațiile intergermane.

Astfel, vicecancelarul Dehler scria recent în *Münchener Abendzeitung*: „Am cerut guvernului federal să continue eforturile pentru a se ajunge la acorduri cuprinzătoare cu privire la circulația în întreaga Germanie și, mai departe, pentru a se organiza o conferință permanentă a celor patru mari puteri în problema germană, care, prin comisii tehnice intergermane — compuse din reprezentanți ai Republicii federale și ai R.D.G. — să lămurească premisele necesare unificării germane. La Bonn declarația noastră nu a provocat bucurie. Aici înțelegerea evenimentului este mai grea și durează mai mult".

Ideea realității din Est și a necesității de a ține seama de ea își face însă din ce în ce mai mult loc în gîndirea politică vest-germană. Ea se impune dincolo de contrarietatea afirmată în sferele guvernamentale față de stabilirea relațiilor diplomatice între Franța și China populară și chiar peste afirmația stranie făcută de ministrul de externe Schroeder în Bundestag cum că „acum n-ar fi timpul pentru inițiative germane de destindere". Această declarație a fost probabil rezultatul iritării provocate de acuzația lansată de deputații social-democrați guvernului: că s-ar mișca în direcția destinderii de parcă ar fi paralizat și că dezbaterea respectivă în Bundestag n-ar fi decît pregătirea unei „înmormîntări clasa a 5-a" a ideii a cărei viabilitate este demonstrată de Tratatul de încetare parțială a experiențelor atomice.

De fapt, propunerile vicecancelarului Dehler pentru o conferință cvadripartită și comisii intergermane, deși nu s-au bucurat de o apreciere publică la Bonn, au ajuns în fața conferinței Comitetului ambasadorilor occidentali de la Washington, care a discutat dacă, cum și cînd să se ridice din nou problema germană.

Necesitatea de a ține seama de realitatea creată a devenit încă și mai acut resimțită în Germania federală în urma

„Associated Press" relatează că prim-miniștrii rasiști ai Rhodeziei de Sud și R. S. Africane se vor întîlni la Capetown, în februarie.

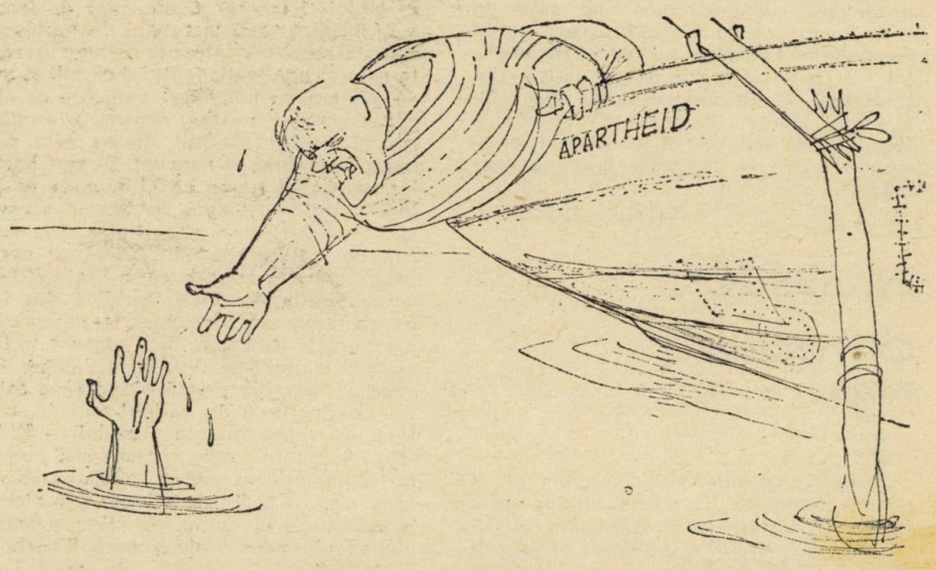

Întîlnirea Field-Verwoerd

desen de CIK DAMADIAN

La Innsbruck patinatoarea olandeză Sjoukje Dijkstra, campioană olimpică la patinaj artistic, de vorbă cu un ghid care ştie 11 limbi.

experienţei făcute la sfîrşitul anului trecut cînd, pe baza unei înţelegeri bilaterale, peste un milion de vest-berlinezi au putut trece în Berlin-Est şi să-şi viziteze rudele.

Afirmarea liniei directoare a ceea ce trebuie să fie politica republicii federale în probleme externe (inclusiv relaţiile intergermane) ocupă un loc justificat în manifestările diverselor partide vest-germane, fie că fac parte din coaliţia guvernamentală, fie că sînt în opoziţie : după calculele cele mai autorizate, nu vor trece mai mult de şase luni pînă la alegeri. Acest unghi de vedere electoral nu poate fi neglijat — chiar dacă nu este singurul determinant — în interpretarea unor declaraţii făcute la recenta şedinţă a Comitetului federal al Partidului creştin-democrat — Uniunea creştină germană.

Gabriela DOLGU

INNSBRUCK

Olimpiada albă

Flacăra olimpică străluceşte zi şi noapte deasupra Bergisel-ului, luminînd solemn Innsbruck-ul, oraşul-gazdă al celei de-a 9-a ediţii a Jocurilor Olimpice de iarnă. Mii de flamuri albe, cu cele cinci cercuri înlănţuite, sînt arborate atît la bazele sportive ale capitalei Tirolului, cît şi pe bătrînele sale clădiri.

Sub acest simbol — al înfrăţirii sportivilor de pe întreg pămîntul — luptă pentru cucerirea titlurilor olimpice 1 350 de tineri şi tinere din 36 de ţări ale lumii. Şi, în ciuda teribilei lipse de zăpadă, compensată parţial prin aducerea unei cantităţi de nea din împrejurimi, lupta este dintre cele mai pasionante. Austriecii susţin un duel îndîrjit cu francezii pentru cucerirea supremaţiei la schiul alpin ; sportivii din ţările scandinave asaltează poziţiile pe care le cedaseră cu cîţiva ani în urmă, în probele nordice.

La patinoare, la trambuline, pe pistele de bob, de săniuţe, la toate bazele sportive ale Innsbruck-ului, rezultatele muncii de ani şi ani sînt măsurate în centimetri sau în secunde.

Şi cronometrele electronice necruţătoare declanşează explozii de bucurie sau rîuri de lacrimi. Invidia este exclusă din limbajul olimpic, cuceritorii fiind sărbătoriţi atît de prieteni, cît şi de adversari. Francezul Léo Lacroix, clasat al doilea la coborîre, a ţinut să fie primul care să-l felicite pe austriacul Egon Zimmerman, învingătorul său. Finlandeza Kaja Musune, „adversara nr. 1" a sovieticei Lidia Skoblikova la patinaj viteză, a îmbrăţişat-o cu căldură pe învingătoarea ei, îndată ce a fost comunicată ştirea că Skoblikova a cucerit cea de-a 4-a medalie de aur. Ion Panţuru, conducătorul „bob"-ului nostru de două persoane, clasat al 13-lea, era profund afectat că nu ocupase un loc mai bun. Celebrul campion italian Eugenio Monti a ţinut să-l încurajeze, adresîndu-i cuvinte prieteneşti.

Sportivii din toată lumea înţeleg că la Olimpiadă principalul nu este să învingi, ci să participi. Prin eforturi comune, ei contribuie la promovarea idealurilor olimpice care, astăzi ca şi în antichitate, au acelaşi scop : întărirea prieteniei între sportivii din întreaga lume, consolidarea păcii. În discursul rostit cu prilejul deschiderii celei de-a 61-a sesiuni a Comitetului Internaţional Olimpic, preşedintele Austriei, dr. Adolf Schärf, sublinia că „Jocurile Olimpice, prin esenţa lor, reprezintă speranţa comună a umanităţii într-un viitor paşnic şi fericit".

Cetăţenii Austriei, cunoscuţi ca iubitori ai muzicii şi artelor plastice, au un renume tot atît de bun ca admiratori ai sportului. Succesul Olimpiadei de iarnă a fost ridicat aici la rangul de problemă care interesează întreaga naţiune. Aceasta este şi explicaţia faptului că mii şi mii de oameni au muncit şi muncesc cu abnegaţie zi şi noapte pentru a asigura participanţilor condiţii dintre cele mai bune de odihnă şi concurs. Şi, spre lauda lor, se poate spune că Olimpiada de la Innsbruck va rămîne în istoria acestei mari competiţii ca una dintre cele mai izbutite. Întrecerile sînt urmărite peste tot cu cel mai mare interes. Peste 500 de personalităţi ale vieţii publice din întreaga lume au participat la ceremonia inaugurării jocurilor. Este prezent la Innsbruck şahul Iranului, Reza Pahlevi cu soţia sa. Familia regală olandeză a asistat la concursul de patinaj artistic, cîştigat de reprezentanta Olandei — Dijkstra. Se poate spune că membrii corpului diplomatic acreditaţi la Viena îşi au acum sediul la Innsbruck. Se află aici şi personalităţi ale vieţii artistice şi muzicale : cîntăreaţa de operă Elisabeth Schwartzkopf, interpreţii de muzică uşoară — francezul Sacha Distel, care a susţinut un concert în Satul olimpic, americanul Eddie Fisher şi mulţi alţii.

Graţie televiziunii, probele principale ale Olimpiadei de iarnă sînt transmise nu numai în Austria, ci şi în alte 24 de ţări ale Europei. Ziarul francez *L'Equipe* scria că la Innsbruck a fost deschisă „era teleolimpică". Milioane de spectatori sînt martori, prin intermediul micului ecran, la succesele sau insuccesele compatrioţilor lor.

„Olimpiada albă" continuă pînă duminică 9 februarie, cînd vor avea loc ultimele probe. Seara, într-o atmosferă solemnă, drapelul alb va fi coborît, iar flacăra olimpică va fi stinsă. În octombrie însă, ea se va aprinde din nou, cu aceeaşi strălucire, la Tokio, capitala Japoniei, oraş desemnat de Comitetul Internaţional Olimpic pentru a găzdui a 18-a ediţie a Jocurilor Olimpice de vară.

Dumitru TĂNĂSESCU

Innsbruck, 4 februarie

MONTEVIDEO

Raportul C. E. P. A. L.

Raportul pregătit de către Comisia Economică pentru America Latină (CEPAL) a Organizaţiei Naţiunilor Unite a constituit baza discuţiilor desfăşurate de reprezentanţii guvernamentali la reuniunea CEPAL de la Brasilia, convocată în vederea Conferinţei mondiale pentru comerţ şi dezvoltare, care va avea loc la Geneva în luna martie.

Concluziile raportului sînt în general optimiste, deşi el se ocupă pe larg de marile pierderi economice suferite în ultimii ani de America Latină. Pentru a ne referi numai la pierderile din schimburile comerciale, raportul arată că în perioada 1955—1961 America Latină a înregistrat un deficit de peste 7 300 milioane dolari. Paralel a continuat să se accentueze dezechilibrul între preţurile de import şi cele de export. În acelaşi timp, creşterea datoriilor externe ale ţărilor latino-americane a consumat 22 la sută din veniturile lor în devize.

Aceste estimaţii CEPAL confirmă alte date publicate la începutul acestui an. Continuul dezechilibru dintre preţuri a făcut ca valoarea exporturilor latino-americane „per capita", să scadă de la 58 de dolari în 1930 la 39 de dolari în 1960—1963, scădere care afectează în mod direct puterea de cumpărare din exterior.

Înainte de al doilea război mondial, America Latină reprezenta 7—8 la sută din comerţul mondial. Acest procent este actualmente de 6,5 la sută. În timp ce comerţul mondial şi-a dublat volumul din 1938, exporturile latino-americane au crescut cu numai 70 la sută. Acest procent scade însă la 40 la sută dacă excludem din volumul total exportul de petrol a cărui exploatare şi comercializare se află în mîinile companiilor străine într-un procent de peste 90 la sută.

Numeroase organe de presă din America Latină au subliniat faptul că raportul CEPAL este decepţionant : el arată că în timp ce în ţările industrializate venitul pe persoană şi pe an creşte în mod constant, în America Latină lucrurile se petrec invers. Valoarea anuală a produsului social brut a scăzut de la 5,7 la

sută, cît era în 1950, la 3 la sută în 1962 și această tendință a continuat să se înrăutățească în 1963 din cauza agravării crizei economice din Uruguay, Argentina și Brazilia.

Din raportul prezentat de către secretarul general CEPAL se desprind nu numai concluzii economice și financiare, ci și concluzii politice. Raportul notează, de pildă: „Sîntem foarte departe de a atinge măcar minimul pretins cînd s-a semnat Alianța pentru progres la Punta del Este".

În această situație e firesc să ne întrebăm care sînt cauzele dramei economice din America Latină. Raportul CEPAL nu își propune să trateze esența acestei probleme, dar expune totuși unele aspecte foarte interesante, cum ar fi următoarele:

„Există încă foarte grave lipsuri în organizarea comerțului internațional; tendințe autarhice și practici discriminatorii care au asupra Americii Latine un efect direct și profund dăunător; reglementări și obligații fiscale care restring cererea; deficiențe în activitatea organismelor existente și o strictă aplicare a unor principii neechitabile, a căror consecință de-abia acum începe să fie recunoscută".

Raportul adaugă: „Specialiștii spun că pronosticul pentru viitorii ani, dacă nu se introduc rectificări substanțiale, este dezolant. La sfîrșitul prezentului deceniu, deficitul veniturilor externe va avea proporții incompatibile nu numai cu dezvoltarea balanțelor acceptabile, ci și cu menținerea vieții economico-sociale în condiții normale".

„În împrejurări normale, cei 8 000 milioane dolari investiți de capitaliștii străini în perioada 1955—1960 trebuiau să accelereze dezvoltarea economică, însă pierderile provocate de dezechilibrul dintre prețurile de import și export au fost superioare milioanelor investite. Prețurile produselor latino-americane de export au scăzut în mod considerabil în timp ce s-au scumpit produsele industriale, a căror importare este fundamentală pentru economia latino-americană".

În toate aceste privințe e foarte elocvent cazul Republicii Uruguay — foarte asemănător cu cel al Argentinei — statului Chile, Braziliei și altor țări. Produsul național brut din anii 1955—1961 a sporit numai cu 0,6 la sută, cifră derizorie în raport cu creșterea populației uruguayene. Soldurile deficitare ale balanței comerciale dintre anii 1959—1963 au crescut la mai bine de 350 milioane dolari. Totodată s-au înregistrat un însemnat sold defavorabil al balanței de plăți și o datorie externă (din primele luni ale anului 1963) echivalentă cu 7 500 milioane pesos, cifră care este egală cu producția industrială dintr-un an. În afară de aceasta, dezechilibrul schimburilor a făcut ca Uruguayul să piardă între 1951—1961 peste 934 milioane pesos. La toate acestea trebuie să adăugăm pierderile suferite de către Uruguay prin scurgeri de devize de 20 milioane dolari anual între 1955 și 1960 și pentru plata împrumuturilor contractate de la Statele Unite și diversele lor agenții.

Toate aceste lucruri, expuse de raportul CEPAL, au tulburat profund cercurile economice din America Latină, care au subliniat necesitatea unor soluții concrete. Între altele, pe această linie, se situează Conferința mondială pentru comerț și dezvoltare, calificată drept un prilej excepțional pentru America Latină, mai ales dacă în acest caz țările latino-americane vor acționa în comun și coerent.

Secretarul executiv al CEPAL, doctorul Mayobre, a arătat că este posibilă o sporire a schimburilor comerciale între țările latino-americane și țările socialiste. Această afirmație a fost reluată și subliniată cu entuziasm de către *El Popular*, *Epoca*, *La Idea* și alte ziare progresiste din Uruguay.

La sfîrșitul reuniunii a fost publicată o declarație care va fi prezentată conferinței GATT. Această declarație exprimă punctul de vedere comun al țărilor participante asupra necesității de a se modifica structura comerțului internațional în așa fel încît să corespundă nevoilor țărilor pe cale de dezvoltare.

Hernan PIRIZ

Montevideo, 1 februarie

Vînătoare organizată pentru șefii misiunilor diplomatice acreditați la București

În zilele de 30 și 31 ianuarie a.c., șefii misiunilor diplomatice acreditați în Republica Populară Română au fost invitații președintelui Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, la o vînătoare în pădurile de la Chișineu-Criș, regiunea Crișana.

La vînătoare au mai luat parte Alexandru Moghioroș, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al R.P.R., Eduard Mezincescu și Gheorghe Pele, adjuncți ai ministrului afacerilor externe, precum și funcționari superiori din Ministerul Afacerilor Externe.

Din partea Corpului Diplomatic au participat: Arso Milatovici, ambasadorul R.S.F. Iugoslavia, decanul Corpului Diplomatic, Iaroslav Sykora, ambasadorul R. S. Cehoslovace, I. K. Jegalin, ambasadorul U.R.S.S., Sukrisno, ambasadorul Indoneziei, Manuel Yepe Menendez, ambasadorul Cubei, Emmanuel Kodjoe Dadzie, ambasadorul Ghanei, Jenö Kuti, ambasadorul R. P. Ungare, Semsettin Arif Mardin, ambasadorul Turciei, Giăn Du Hoan, ambasadorul R. P. D. Coreene, Anton Ruh, ambasadorul R. D. Germane, Martti Salomies, ambasadorul Finlandei, K. R. F. Khilnani, ambasadorul Indiei, Togoociin Ghenden, ambasadorul R. P. Mongole, Gheorghi Bogdanov, ambasadorul R. P. Bulgaria, Pierre Paul Bouffanais, ambasadorul Franței, James Dalton Murray, ambasadorul Marii Britanii, William A. Crawford, ministrul Statelor Unite ale Americii, Honoré Cambier, ministrul Belgiei, W. Winther Schmidt, însărcinatul cu afaceri a. i. al Danemarcei, Vang Tung, însărcinatul cu afaceri a. i. al R. P. Chineze, Euripide P. Kerkinos, prim-secretar al Ambasadei Greciei.

Vînătoarea s-a desfășurat într-o atmosferă cordială, de bună dispoziție.

Eforturile vînătorilor au fost încununate de succes. Au fost împușcați peste 600 de fazani, iepuri și vulpi.

La sfîrșit a avut loc tradiționalul „botez vînătoresc", prin care s-a consfințit intrarea cîtorva începători în rîndurile vînătorilor din Republica Populară Română.

Înainte de despărțire, Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, a oferit participanților la vînătoare o masă în pavilionul de vînătoare al Ocolului Silvic din Chișineu-Criș. Luînd cuvîntul, Arso Milatovici, ambasadorul R. S. F. Iugoslavia și decan al Corpului Diplomatic, a mulțumit președintelui Consiliului de Miniștri pentru organizarea acestei acțiuni, care a permis șefilor de misiuni diplomatice acreditați la București să cunoască mai bine frumusețile Republicii Populare Române și ospitalitatea poporului român.

Agenda Conferinţei pentru comerţ

La 3 februarie s-a deschis la New York cea de-a treia reuniune a comitetului de pregătire a „Conferinţei mondiale pentru comerţ şi dezvoltare" convocată la Geneva sub auspiciile Organizaţiei Naţiunilor Unite. Timp de două săptămîni, la această reuniune se vor face ultimele preparative pentru ca deschiderea conferinţei să aibă loc la data anunţată — 23 martie. În afară de elaborarea ordinei de zi, reuniunea va pregăti şi documentele ce vor fi distribuite guvernelor şi organismelor participante şi care vor sugera linia de acţiune pentru obţinerea unor soluţii favorabile la multiplele probleme puse în discuţie.

Durata conferinţei — de la 23 martie pînă la 15 iunie — şi numărul imens de participanţi — peste 2 000 de delegaţi şi ziarişti din 125 de ţări (113 ţări membre ale O.N.U. şi alte 12 ţări din afara organizaţiei mondiale) demonstrează interesul deosebit stîrnit de această conferinţă.

În linii generale, problemele ce vor fi discutate la conferinţă sînt cunoscute. Ele se împart în două mari categorii : dificultăţile ţărilor în curs de dezvoltare şi relaţiile comerciale dintre Est şi Vest.

În invitaţiile adresate luna trecută şefilor de guverne ale ţărilor participante, secretarul general al O.N.U., U Thant, a atras atenţia că pentru a se putea obţine rezultate concrete, conferinţa va trebui să treacă după primele două sau trei săptămîni de discuţii generale, la examinarea amănunţită a diferitelor aspecte ale modalităţilor de dezvoltare a relaţiilor comerciale internaţionale. Deci, ţinînd seama de timpul necesar declaraţiilor de deschidere, ar rămîne şapte săptămîni pentru „discuţii la concret", care să dea experţilor posibilitatea de a ataca fondul problemelor.

După discuţiile generale, conferinţa se va împărţi în cinci mari comisii însărcinate fiecare cu studierea unei probleme.

Prima comisie se va ocupa de stabilizarea preţurilor, reducerea barierelor vamale şi extinderea pieţelor de desfacere. A doua va dezbate modalităţile de lărgire a exporturilor de bunuri manufacturate din ţările în curs de dezvoltare. A treia se va preocupa de dezvoltarea comerţului internaţional. A patra are ca obiectiv lărgirea organismelor internaţionale care se ocupă cu dezvoltarea relaţiilor comerciale interstatale. A cincea va discuta probleme legate de existenţa unor grupări economice regionale, de felul Pieţei comune.

Concluziile la care se vor opri aceste comisii vor fi prezentate spre aprobare adunării plenare a conferinţei. Potrivit experţilor, calendarul acestui „parlament al comerţului internaţional" ar fi următorul :

23 martie — 15—20 aprilie, reuniunea plenară cu intervenţia delegaţilor celor 125 de ţări participante ;

20 aprilie — 1 iunie, lucrările din cadrul comisiilor ;

1 iunie — 15 iunie, o nouă adunare plenară pentru a discuta rezultatele lucrărilor celor cinci comisii.

Fără îndoială că rezultatele acestei conferinţe vor înrîuri probabil şi desfăşurarea „rundei Kennedy", care va dezbate diferitele aspecte ale divergenţelor economice şi vamale dintre Statele Unite şi Piaţa comună.

V. R.

Memorandumul guvernului U.R.S.S. prezentat Conferinţei de la Geneva

Ca urmare a acţiunilor comune ale tuturor oamenilor de bunăvoinţă s-a reuşit să se obţină o anumită destindere a încordării internaţionale, fapt care şi-a găsit expresia în încheierea Tratatului privitor la interzicerea experimentării armei nucleare în atmosferă, în spaţiul cosmic şi sub apă şi la înţelegerea de a nu se plasa pe orbită obiecte avînd la bord arma nucleară.

Guvernul sovietic consideră că în prezent au fost create condiţii mai favorabile pentru a se ajunge la o înţelegere şi pentru a se aplica noi măsuri îndreptate spre destinderea continuă a încordării internaţionale. Dacă eforturile tuturor guvernelor şi popoarelor vor fi unificate în interesul păcii, atunci, anul 1964 poate deveni anul unei cotituri hotărîte spre mai bine în întreaga situaţie internaţională.

Considerînd sarcina principală a guvernelor realizarea cît mai grabnică a unui acord cu privire la dezarmarea generală şi totală, guvernul sovietic propune, în acelaşi timp, să se ajungă la o înţelegere privitoare la aplicarea în viaţă a unor măsuri îndreptate spre slăbirea cursei înarmărilor şi destinderea continuă a încordării internaţionale.

1. Cu privire la retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor ţări.

În prezent, problema retragerii trupelor străine amplasate pe alte teritorii, în perimetrul graniţelor lor naţionale, capătă o însemnătate şi actualitate deosebită.

Prezenţa trupelor străine pe alte teritorii reprezintă una din principalele surse ale încordării internaţionale, generează conflicte, creează o primejdie pentru cauza păcii şi securităţii popoarelor.

După cum arată ultimele evenimente din diferite regiuni ale lumii, retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor ţări devine tot mai imperioasă şi mai urgentă. O însemnătate deosebită ar avea-o retragerea trupelor străine de pe teritoriile statelor Europei unde sînt concentrate trupe masive şi armament ale ţărilor N.A.T.O. şi ale ţărilor Tratatului de la Varşovia.

O înţelegere cu privire la retragerea trupelor străine nu ar aduce prejudicii nici uneia dintre părţi, întrucît aceasta nu ar încălca raportul general dintre forţele statelor făcînd parte din cele două grupări — N.A.T.O. şi Tratatul de la Varşovia. Chiar conducătorii ţărilor N.A.T.O., judecînd după declaraţiile pe care le-au făcut, consideră în prezent că efectivul total al trupelor N.A.T.O. nu este inferior, ci chiar superior efectivului trupelor ţărilor membre ale Tratatului de la Varşovia.

Uniunea Sovietică propune calea cea mai radicală a rezolvării problemei — retragerea tuturor trupelor străine de pe toate teritoriile străine, pentru ca nicăieri, în nici o regiune a lumii, să nu rămînă nici un soldat străin. La rîndul său, Uniunea Sovietică este dispusă să-şi retragă toate trupele de pe teritoriile statelor străine unde ele staţionează actualmente dacă puterile occidentale vor proceda la fel.

Dacă, însă, puterile occidentale nu sînt încă pregătite pentru un asemenea mod de rezolvare radicală a acestei probleme importante, guvernul sovietic propune să se cadă de acord imediat asupra faptului de a se reduce iniţial pe baza reciprocităţii efectivul trupelor străine de pe teritoriile altor ţări, iar apoi să se treacă treptat, pas cu pas, la retragerea completă a acestora în limitele frontierelor lor naţionale. Uniunea Sovietică este gata să înceapă această reducere a efectivului trupelor sale aflate pe teritoriul Republicii Democrate Germane şi pe teritoriile altor state europene, dacă puterile occidentale vor începe reducerea efectivului trupelor lor din R.F.G. şi din alte ţări.

Înfăptuirea acestor măsuri ar duce indiscutabil la normalizarea situaţiei din Europa şi totodată ar contribui la consolidarea păcii generale.

2. Cu privire la reducerea efectivului general al forţelor armate ale statelor.

Guvernul sovietic s-a pronunţat întotdeauna pentru reducerea forţelor armate ale statelor şi Uniunea Sovietică a efectuat în repetate rînduri reduceri considerabile ale armatei sale chiar şi în mod unilateral. În prezent s-au creat posibilităţi mai favorabile pentru a rezolva această problemă importantă pe bază de reciprocitate, fără a aştepta începerea înfăptuirii propriu-zise a programului de dezarmare generală şi totală.

După cum a declarat N. S. Hruşciov, preşedintele Consiliului de Miniştri al U.R.S.S., în prezent Uniunea Sovietică a început o nouă reducere a efectivului forţelor sale armate. Guvernul sovietic este dispus să meargă şi mai departe pe calea reducerii efectivului forţelor sale armate, dacă guvernele puterilor occidentale vor da dovadă că sînt dispuse să întreprindă măsuri similare.

3. Cu privire la reducerea bugetelor militare.

În năzuinţa sa spre a se pune capăt creşterii vertiginoase a cheltuielilor militare, care apasă ca o povară grea pe umerii popoarelor, guvernul sovietic a prezentat în repetate rînduri propunerea de a se reduce bugetele militare. Dînd dovadă de iniţiativă în rezolvarea acestei probleme, Uniunea Sovietică a redus recent în mod unilateral bugetul său militar pe exerciţiul 1964 cu 600 milioane ruble. Se ştie că guvernul S.U.A. întreprinde la rîndul său măsuri în vederea unei reduceri a cheltuielilor sale militare. Astfel, în prezent, există premise favorabile pentru o înţelegere privind reducerea reciprocă continuă a bugetelor militare. Guvernul sovietic propune să se cadă de acord asupra reducerii cu 10—15% a bugetelor militare ale statelor.

4. Cu privire la încheierea unui pact de neagresiune între ţările N.A.T.O. şi

țările participante la Tratatul de la Varșovia.

Guvernul sovietic consideră necesar să se cadă de acord asupra încheierii unui pact de neagresiune între statele participante la Tratatul de la Varșovia și statele membre ale N.A.T.O. Încheierea unui astfel de pact nu ar zdruncina deloc raportul de forțe existent între cele două grupări și în același timp ar aduce în relațiile internaționale un element atît de necesar de stabilitate și calm.

În anii care au trecut din momentul cînd guvernul sovietic a formulat pentru prima dată propunerea privind încheierea unui astfel de pact, această idee a obținut sprijinul unor oameni de stat și militanți pe tărîm obștesc din numeroase state. A sosit timpul ca această propunere să fie discutată în mod concret și să se ajungă la o hotărîre reciproc acceptabilă. Acest lucru este impus și de obligațiile stabilite în Comunicatul comun al U.R.S.S., S.U.A. și Angliei din 25 iulie 1963. Guvernul sovietic își confirmă din nou hotărîrea de a încheia un tratat de neagresiune cu statele membre ale N.A.T.O.

În ce privește formele pactului de neagresiune, aceasta este o problemă care, după părerea guvernului sovietic, ar putea fi rezolvată fără greutăți deosebite.

5. Cu privire la crearea de zone denuclearizate.

Guvernul sovietic acordă o importanță deosebită creării de zone denuclearizate în diferite regiuni ale lumii. În anii care au trecut această idee a obținut recunoașterea și aprobarea generală. Au fost prezentate propuneri cu privire la crearea de zone dezatomizate în Europa centrală și de nord, în regiunea Mediteranei și în Balcani, în Africa și America Latină, precum și în alte regiuni ale lumii.

Sprijinind planurile de creare a zonelor denuclearizate în diferite regiuni ale lumii, guvernul sovietic acordă o deosebită importanță creării acestor zone în acele regiuni unde primejdia izbucnirii unui conflict nuclear este deosebit de mare și, în primul rînd, în Europa Centrală.

Guvernul sovietic va fi dispus, la rîndul său, să-și asume obligația de a respecta statutul zonelor denuclearizate, acolo unde ele vor fi create și atunci cînd vor fi create.

6. Cu privire la preîntîmpinarea răspîndirii armei nucleare.

Pe măsură ce sporesc stocurile de armă nucleară, se perfecționează metodele de fabricare a acesteia, se creează mereu noi și noi tipuri ale acestei arme, capătă o importanță tot mai mare problema preîntîmpinării răspîndirii ei. Lărgirea sferei statelor care posedă arma nucleară, ar face să crească de multe ori primejdia izbucnirii unui război termonuclear. Totodată această creștere a numărului statelor nucleare ar complica în mod serios și rezolvarea problemei dezarmării.

Guvernul sovietic subliniază că în prezent primejdia care amenință omenirea în legătură cu răspîndirea pe viitor a armei nucleare este înțeleasă pe scară tot mai largă în întreaga lume. Datoria tuturor statelor este să facă tot posibilul spre a preîntîmpina, cît nu este încă tîrziu, această primejdie. O importanță deosebită din punctul de vedere al intereselor păcii îl prezintă faptul de a închide toate căile — nu numai directe, dar și indirecte — prin care arma nucleară ar putea ajunge în mîinile celor care de două ori în acest secol au aprins incendiul războiului mondial și care în prezent stăruie activ să obțină arma nucleară.

Pentru a închide toate posibilitățile răspîndirii armei nucleare, guvernul sovietic propune ca acordul în această problemă să prevadă, paralel cu interzicerea transmiterii directe a acestei arme și a informațiilor cu privire la fabricarea ei unor sau altor state, prevederi care să garanteze că această transmitere a armei nucleare sau accesul la ea nu se vor produce pe cale indirectă, prin blocuri militare, de pildă, prin așazisele forțe nucleare multilaterale ale N.A.T.O.

7. Cu privire la măsurile pentru preîntîmpinarea unui atac prin surprindere.

Guvernul sovietic a susținut și susține adoptarea unor măsuri concrete și efective pentru preîntîmpinarea unui atac prin surprindere. După cum se știe, Uniunea Sovietică a prezentat în acest scop propunerea cu privire la crearea unei rețele de posturi de observație pe teritoriile țărilor care fac parte din cele două grupări de state opuse unele altora, ținîndu-se seama de anumite măsuri pentru slăbirea încordării internaționale, ca reducerea efectivului trupelor străine aflate pe teritoriile statelor europene și obligația de a nu amplasa arma nucleară în R.D.G. și în R.F.G.

Guvernul sovietic consideră că fără aceste măsuri concrete pentru destinderea încordării internaționale și pentru limitarea înarmărilor, stabilirea posturilor de observație nu ar putea duce la țelul dorit, la creșterea încrederii între state și prin aceasta la micșorarea primejdiei unui război. Dimpotrivă, ea ar putea chiar duce la creșterea suspiciunilor reciproce și la încordarea relațiilor internaționale.

Crearea sistemului posturilor de observație poate fi utilă numai în îmbinare cu măsuri concrete pentru slăbirea primejdiei unui război. Măsurile practice pentru slăbirea reală a posibilității izbucnirii unui conflict militar în Europa și posturile de observație vor reprezenta în acest caz două aspecte care se completează reciproc ale unui singur proces — destinderea încordării în regiunile periculoase, unde se află în contact forțele armate ale grupărilor opuse.

8. Cu privire la desființarea aviației de bombardament.

Aviația de bombardament, deși învechită, reprezintă totuși unul din mijloacele puternice ale unui război ofensiv, folosite pentru transportarea armei nucleare la o distanță de mii de kilometri de la bazele proprii, în vederea aplicării unor lovituri masate asupra teritoriilor altor state. Desființarea acestei categorii de armament ar contribui la micșorarea primejdiei unui război și ar ajuta la întărirea securității tuturor popoarelor. Guvernul sovietic este dispus să examineze această problemă.

9. Cu privire la interzicerea experiențelor subterane cu arma nucleară.

Guvernul sovietic declară, ca și pînă acum, că este dispus să ajungă la o înțelegere asupra faptului că Tratatul cu privire la interzicerea experiențelor cu arma nucleară în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă, să fie extins de asemenea și asupra experiențelor subterane cu arma nucleară. Viața a confirmat pe de-a-ntregul că pentru detectarea experiențelor cu arma nucleară sub pămînt, la fel ca și în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă, nu este nevoie de organizarea unui control internațional special.

*

Firește, guvernul sovietic pornește de la faptul că la încheierea acordurilor care să prevadă măsuri pentru o dezarmare reală, trebuie să se ajungă la o înțelegere privind forme reciproc acceptabile, corespunzătoare, de control asupra înfăptuirii acestor măsuri.

Înfăptuirea măsurilor enumerate în memorandumul de față ar duce, după părerea guvernului sovietic, la o slăbire considerabilă, continuă, a încordării internaționale, ar constitui un pas important înainte pe calea spre rezolvarea principalei sarcini — dezarmarea generală și totală.

BREVIAR

29 ianuarie

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, președintele Consiliului de Stat al R. P. Române, a primit în audiență pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al U.R.S.S. în R. P. Română, I. K. Jegalin, și i-a înmînat răspunsul guvernului R. P. Române la mesajul adresat de N. S. Hrușciov șefilor de state și guverne privind renunțarea de către state la folosirea forței în rezolvarea litigiilor teritoriale, a problemelor de frontieră.

La Organizația Națiunilor Unite a fost depus instrumentul de aderare al R. P. Române la Acordul european referitor la semnele rutiere.

30 ianuarie

La București s-a semnat un acord comercial între R. P. Română și Suedia pe anii 1964—1966.

31 ianuarie

A fost semnat la Moscova protocolul de livrări de mărfuri dintre R. P. Română și U.R.S.S. pe anul 1964.

Guvernul Republicii Populare Române și guvernul Regatului Suediei au căzut de acord să ridice la rang de ambasadă legațiile lor respective de la Stockholm și București.

2 februarie

Ne-a vizitat țara o delegație a Federației universităților din Porto Rico (F.U.P.I.), condusă de Narciso Rabell Martinez, secretar al Uniunii Internaționale a Studenților.

3 februarie

A sosit la București o delegație a Consiliului Central al Uniunii Sindicatelor din R. S. F. Iugoslavia, condusă de tovarășul Svetozar Vukmanovici-Tempo, președintele Consiliului Central al Uniunii Sindicatelor din Iugoslavia, care, la invitația Consiliului Central al Sindicatelor din R. P. Română, ne vizitează țara.

4 februarie

Cu prilejul celei de-a 16-a aniversări a semnării tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre R. P. Română și U.R.S.S., între tovarășii N. S. Hrușciov și L. I. Brejnev și Gheorghe Gheorghiu-Dej și I. Gh. Maurer a avut loc un schimb de telegrame de felicitări.

La invitația Facultății de umanistică și științe de la Universitatea din Montevideo, academicianul Iorgu Iordan face o vizită în Uruguay.

S-a semnat la București un protocol privind schimburile de mărfuri și plățile pe anul 1964 între Republica Populară Română și Cuba.

DOSAR PORTUGHEZ

În ianuarie 1964 a avut loc cea de a 2-a conferință a Frontului Patriotic de Eliberare Națională din Portugalia — moment important în dezvoltarea unității de acțiune a forțelor progresiste, antifasciste, din această țară

ZIARELE de la Lisabona manifestă — în ultimul timp tot mai des — iritarea ce le-o provoacă „neînțelegerea" de către străinătate a poziției portugheze în Angola și Mozambic. Blamul primit de Portugalia la O.N.U. pentru politica ei colonialistă a fost inclus și el în categoria atitudinilor „neînțelegătoare", cum este denumită, cu prudență și teamă de realitate, dezaprobarea generală de care se lovește atitudinea anacronică a guvernului de la Lisabona în fața mișcării de eliberare națională a popoarelor africane. Încercînd să estompeze într-un fel eșecurile politicii lor externe, oficialitățile portugheze au organizat, în 1963, cîteva manifestații „de masă" care să exprime „sprijinul" intern față de guvernul Salazar. Nu este cunoscut în ce grad s-a manifestat acest „sprijin", dar este știut că poliția politică (PIDE) a operat din nou masive arestări, a întemnițat numeroși fruntași ai vieții cultural-artistice. Ziariștii străini care au vizitat Portugalia scriu despre o agravare a contradicțiilor sociale. Se relevă greutățile de ordin economic ale regimului, instabilitatea crescîndă a politicii sale interne.

În cele ce urmează ne vom opri asupra principalelor probleme ale situației interne din Portugalia.

Greutăți economice...

Economia portugheză se găsește la un stadiu de dezvoltare înapoiată în comparație cu cea a majorității țărilor Europei". (Dintr-un raport al Organizației europene pentru colaborare și dezvoltare economică-OECD).

Constatarea aceasta nu e surprinzătoare nici pentru conducătorii regimului din Portugalia. Ministrul economiei a declarat că în 1962 s-a constatat o „tendință de descreștere" a ritmului dezvoltării economice. Proiectele de „planificare" economică, elaborate de guvern, nu duc la rezultatele scontate. Deși în ultimii ani unele ramuri economice au înregistrat un spor al producției, cerințele dezvoltării moderne a industriei rămîn în mare măsură nesatisfăcute. Sînt rămase în urmă industria oțelului și a construcțiilor de mașini, iar în multe alte ramuri utilajul este învechit ori folosit doar parțial.

Ritmul anemic al dezvoltării economice are mai multe cauze. Reducerea investițiilor pentru industrie își găsește explicația mai ales în creșterea necontenită a cheltuielilor militare. Apartenența Portugaliei la N.A.T.O. și finanțarea operațiilor militare împotriva mișcării de eliberare națională din Angola și Mozambic grevează tot mai serios asupra bugetului țării. Războiul colonialist din Africa a costat Portugalia 37 milioane de lire sterline în 1961, 57,5 milioane în 1962 și 62,4 milioane în 1963.

Pentru înviorarea dezvoltării industriale, regimul a ales calea încurajării investițiilor de capital străin. Înainte de cel de-al doilea război mondial, pozițiile puternice aveau în Portugalia societățile cu capital englez. În prezent ele sînt concurate de mari trusturi din alte țări capitaliste cu industrie dezvoltată. Din 1958 monopolurile vest-germane, japoneze și americane au investit în Portugalia și în coloniile ei 60 milioane de dolari.

Politica economică a cercurilor conducătoare se conformează intereselor celor mai puternice vîrfuri ale oligarhiei financiare autohtone. De exemplu, sub pretextul „reorganizării" industriei, acordarea creditelor de stat se face pe baza unui sistem care favorizează monopolurile. Anul trecut, din lipsă de credite, numeroase întreprinderi mici și mijlocii au fost nevoite să-și închidă porțile. Proprietarii unui număr de 142 de unități au protestat împotriva „reorganizării" al cărei efect este distrugerea acelor întreprinderi care nu pot concura cu trusturile. Vertiginos se desfășoară și ruinarea micilor gospodării țărănești. Chiar dintr-o statistică oficială reiese că, în 1960, 400 000 de familii țărănești avînd ogoare sub un hectar posedau în total 177 000 de hectare, în timp ce 848 moșieri, fiecare cu peste 500 de hectare, stăpîneau o suprafață de 1 800 000 de hectare. (Întregul teritoriu portughez are o suprafață de 91 000 km²).

Procesul concentrării și centralizării capitalului evoluează nestingherit. În 1960, 24 dintre întreprinderile cele mai mari (inclusiv 9 din băncile puternice) au obținut profituri care echivalează cu o șesime din bugetul statului. Șase din 26 de bănci posedau, în 1960, 80 la sută din întregul activ bancar, avînd poziții cheie în industria și comerțul din metropolă și colonii.

...și consecințe sociale

Portugalia e o țară bogată, Portugalia e o țară săracă, cu nevoiași care-și privesc fețele supte în vitrinele restaurantelor, mirați că străinii au norocul de a putea mînca atunci cînd le este foame. (Fernando Correira Da Silva, scriitor portughez).

S-a scris mult despre aspectele, deseori cu adevărat dramatice, ale pauperizării care afectează toate laturile existenței portughezilor. Cel mai puternic sînt loviți de sărăcie muncitorii și țăranii. Salariul zilnic al unui lucrător cu pregătire profesională medie nu trece de 30 de escudos — prețul a nici 4 kilograme de pîine. Din datele statistice reiese că 81,5 la sută din portughezi trăiesc în locuințe fără lumină electrică. Subalimentația și insuficiența asistenței sanitare determină o morbiditate ridicată. Potrivit datelor O.N.U. Portugalia ocupă primul loc în Europa în ce privește mortalitatea de pe urma tuberculozei și difteriei și locul doi în privința mortalității provocate de febra tifoidă.

În organizarea învățămîntului public persistă mari lacune. Deși în Portugalia numărul școlilor elementare și al învățătorilor este relativ mare, 4 milioane de oameni, deci aproape jumătate din populația țării (9,1 milioane, după statisticile din 1961) sînt analfabeți. Tineri de vîrstă școlară, mai ales cei de la sate, nu au posibilitate să învețe, pentru că sărăcia părinților îi obligă să ia parte la asigurarea existenței familiilor lor.

Nu demult, ministrul educației naționale, Galvao Teles, a anunțat măsuri pentru „planificarea rațională a activității educative". Cînd? Cum? Semne de întrebare care se mențin, fără răspuns, de mulți ani. Ca și problema șo-

majului și a migrării forței de muncă în străinătate. Ca și problema instituțiilor medicale la sate. Ca și drepturile cetățenești.

„Estado novo" învechit...

Nu cred în dreptul de vot universal, nu cred în egalitate, cred doar în ierarhie (Oliveira Salazar).

Această profesiune de credință călăuzește, de aproape patru decenii, orientarea politică a guvernului condus de Salazar. Începutul regimului actual datează din 28 mai 1926, cînd o lovitură de stat militară pune capăt sistemului parlamentar burghez. În guvernul nou format, Salazar este numit ministru de finanțe. Devenind, mai tîrziu, prim-ministru, cumulează în mîinile sale puteri discreționare. Partidele și organizațiile politice progresiste sînt puse în afara legii. Baza politică a noului regim devine partidul guvernamental „Uniunea Națională" constituit în 1930, din rîndurile căruia se recrutează deputații pentru Adunarea Națională, ficțiune de parlament care, redus la rolul de anexă a dictaturii, nu este de loc în contradicție cu crezul politic al salazariștilor. Alegerile, mai binezis simulacrele de alegeri, au loc din patru în patru ani. Tot astfel de „alegeri" se organizează, la intervale de șapte ani, pentru funcția de președinte al republicii. Prin suprimarea drepturilor și libertăților democratice, participarea opoziției la alegeri a fost făcută, practic, aproape imposibilă. Cele mai crunte represalii lovesc în partidul comunist. Organizațiile oamenilor muncii sînt interzise, sindicatele progresiste desființate, iar prin Statutul Național al Muncii și Decretul 23 050 iau ființă așa-numitele „sindicate naționale".

Aceste sindicate au fost create de guvern, iar cele care nu se constituie în acest fel trebuie să aibă statutul aprobat de autorități. Aprobarea se acordă numai în cazul cînd statutul prevede condamnarea luptei de clasă. Deși măsurile și decretele cu privire la sindicate prevăd, formal, principiul alegerii organelor conducătoare ale acestora, tot ele asigură autorităților dreptul de a le înlocui cu comisii administrative.

Instrumentul principal de exercitare a forței publice a devenit poliția politică, condusă și controlată direct de Salazar. Sub ordinele PIDE funcționează și poliția portugheză creată printr-un decret guvernamental în perioada izbucnirii războiului civil din Spania. Viața publică portugheză se desfășoară sub spectrul acestor organisme menite să asigure măsurile de securitate pentru „Estado novo" — „statul nou", cum îi place lui Salazar să denumească sistemul său politic fascist.

În relatările despre situația din Portugalia corespondenții de presă ai marilor ziare din Occident se opresc deseori asupra suprimării celor mai elementare drepturi ale populației. (Este semnificativ faptul că nici pînă astăzi Portugalia nu a recunoscut Declarația drepturilor omului). Reflectorul măsurilor teroriste ale PIDE este îndreptat mai ales spre lumea muncitorilor. Media anuală a condamnărilor (pentru „crime" împotriva statului, a religiei, a „ordinei") din perioada 1937—1941 a crescut, în 1962, cu 600 la sută. În

Un colț din Lisabona, un crîmpei din viața oamenilor simpli

1961, numai în trei luni au fost înscenate 4 000 de procese împotriva participanților la greve și demonstrații muncitorești. La anchetarea arestaților se folosesc metode de-a dreptul inchizitoriale. Una din ele este aceea a „statuii". „Sute de acuzați au descris-o în plin tribunal — relatează Katia D. Kaupp, într-un articol din *Liberation*. Întors cu fața la perete, deținutul este silit să stea în picioare zile și nopți de-a rîndul, într-o lumină orbitoare. Picioarele încep să doară, se umflă. Dacă cel interogat adoarme, i se injectează medicamente pentru a fi trezit. Urmează tulburări vizuale, halucinații. Cel care a rezistat cel mai mult la această tortură este un deținut din închisoarea Caxias : mai întîi 272 de ore, apoi, după o întrerupere de cîteva zile, alte 240 de ore. După alte două săptămîni, supliciul a reînceput pentru încă nouă zile". Demascînd atrocitățile poliției politice din Porto, Mario Archer scrie în *Portugal Democratico* : „Știu, și toată populația din Porto știe, că sediul PIDE din Porto comunică direct, pe sub pămînt, cu două cimitire municipale, pentru a ușura înmormîntările clandestine".

PIDE dirijează, cu cele mai largi investituri, operațiile de reprimare a forțelor opoziției în alegerile de deputați pentru Adunarea Națională. Pînă în 1945 opoziția n-a fost admisă, nici măcar formal, la alegeri. După cel de-al doilea război mondial, în climatul internațional creat de victoria asupra hitlerismului, clasa muncitoare portugheză a organizat o serie de greve și manifestații antifasciste. În urma acestor acțiuni, Salazar a fost constrîns ca, în afara Uniunii Naționale, să admită și participarea altor partide la alegerile din noiembrie 1945. Comitetul antifascist, organizat de forțele democratice, a înaintat guvernului un memorandum semnat de 200 de mii de persoane prin care se cerea amînarea alegerilor, pentru ca opoziția să aibă răgazul necesar organizării campaniei electorale. Memorandumul a fost respins, iar conducătorii partidelor de opoziție arestați. Mișcarea de unitate democratică — M.U.D. — în care s-au regrupat forțele opoziției, (și care, mai tîrziu, se va transforma în „Mișcarea democrației naționale" — M.D.N.) a hotărît boicotarea alegerilor.

În ultimele luni a avut loc un nou val de arestări cărora le-au căzut victime numeroase personalități ale vieții cultural-artistice acuzate de manifestări potrivnice politicii regimului. Printre cei arestați au fost : scriitorul Alves Redol, membru al comunității europene a scriitorilor, poetul Miguel Torga, propus în 1962 pentru Premiul Nobel, Rogerro Pauolo, candidat al opoziției în 1957, Fonseca E. Costa, critic de artă, deținător al Premiului Național al Propagandei. *New York Times* scria că, la sfîrșitul anului 1963, într-o singură lună 100 de persoane au fost arestate pentru convingerile lor politice. Procesele intentate antifasciștilor se țin lanț.

Spre unitatea de acțiune a forțelor patriotice

Numai unite pot forțele democratice să lichideze fascismul în Portugalia.
(dintr-un document al C.C. al Partidului Comunist din Portugalia)

În lupta patrioților din Portugalia împotriva fascismului salazarist, forța de bază o reprezintă clasa muncitoare. Constituția salazaristă din 1933 decretase ilegale organizațiile progresiste ale oamenilor muncii și a suprimat dreptul la grevă. Dar clasa muncitoare n-a aplecat steagul ei de luptă. Reprimarea sîngeroasă a grevei generale din 1934 n-a reușit să bareze curentul subteran al nemulțumirii. Partidul comunist portughez, care luase ființă în 1921, a întreținut spiritul opoziției maselor față de asupritori, a sădit încredere în continuarea luptei, a îndemnat la o activitate perseverentă pentru folosirea tuturor posibilităților de acțiune, inclusiv ale celor legale, pe care regimul a fost nevoit să le mențină. Partea înaintată a muncitorilor a folosit sindicatele legale pentru a le imprima, acolo unde era posibil, un caracter de clasă. În 1945, munca politică de masă în întreprinderi a determinat alegerea unor conduceri progresiste în 50 de sindicate. Astfel, în mai multe întreprinderi au fost organizate adunări muncitorești unde s-au dezbătut revendicări economice legate de salarii, revizuirea contractelor colective, asigurări sociale, protecția muncii. În lupta pentru acceptarea revendicărilor au fost declanșate o serie de acțiuni greviste.

Din 1961, grevele se îmbină tot mai des cu demonstrațiile de stradă. Asemenea acțiuni au loc la Porto, al doilea oraș ca mărime al Portugaliei, la Almado, la Alpiarca. În noiembrie 1961, la Almado, situat în imediata apropiere a Lisabonei, 30 000 de demonstranți au ocupat cîteva ore străzile orașului. Luptele greviste din 1961 au impus ridicarea salariului minim cu 10 la sută. Mai multe întreprinderi au refuzat să acorde această majorare, ceea ce a provocat din nou oprirea lucrului într-un șir de fabrici.

În 1962 și 1963 se intensifică mișcările revendicative ale muncitorilor industriali și agricoli. Pe ordinea lor de zi apar mai des obiective comune care se formulează pe baza **unității de acțiune** a lucrătorilor din aceeași ramură. Noul contract colectiv din industria sticlei încheiat în ianuarie 1964 prevede majorarea salariilor pentru 25 000 de muncitori.

Grevele economice ale clasei muncitoare, îmbinarea mai multor forme de luptă în acțiunile pentru îmbunătățirea salarizării și a condițiilor de muncă, creșterea intensității manifestațiilor antipatronale, amplificarea lor, în unele cazuri, pe scara unor industrii întregi, caracterul politic, antifascist, al multora din aceste acțiuni au constituit axul principal al opoziției populare, au stimulat curentul pentru transformări democratice și în rîndurile altor categorii sociale.

Din noiembrie 1961, cînd în mai multe orașe ale Portugaliei au avut loc importante demonstrații pentru democrație, se profilează tot mai pregnant caracterul **popular** al luptei pentru înnoiri politice și sociale.

În ultimii doi ani au avut loc unele acțiuni comune ale forțelor patriotice, potrivnice regimului. Acest caracter unitar l-au avut manifestațiile de 1 Mai din Lisabona și alte orașe ale Portugaliei. La 1 mai 1962, poliția a tras în manifestanți — muncitori, funcționari și studenți. Trei demonstranți au fost uciși, alții răniți, 250 arestați. La 1 mai 1963, înfruntînd rafalele mitralierelor ușoare și atacurile unităților polițienești, zeci de mii de cetățeni au demonstrat la Lisabona cu lozincile : „Jos fascismul !", „Trăiască pacea !"

Dezvoltarea mișcării populare pentru eliberarea Portugaliei de sub dictatura fascistă creează teren prielnic pentru unitatea de acțiune a forțelor care luptă pentru viitorul națiunii. Apropierea acestor forțe în acțiuni comune s-a dezvoltat în cadrul Frontului Patriotic de Eliberare Națională. Între 19—21 decembrie 1962 a avut loc prima conferință a Opoziției portugheze. Ea a analizat „dezvoltarea luptei interne și a noilor sale forme", fixîndu-și ca obiectiv principal constituirea pe scară națională a Frontului Patriotic de Eliberare Națională, organizarea Juntei sale centrale și a Juntelor de acțiune patriotică locale care — așa cum se arată în documentele conferinței — sînt „însărcinate cu conducerea generală a mișcării antifasciste sub toate formele ei de acțiune". (În legătură cu intensificarea acțiunilor opoziției, la rubrica „Puncte de vedere" publicăm un articol din *The Christian Science Monitor)*.

Partidul comunist din Portugalia militează pentru unitatea de acțiune a tuturor forțelor patriotice. Considerăm, se arată într-un document al conducerii partidului comunist, că democrația în Portugalia poate fi instaurată pe calea lichidării puterii monopolurilor, prin organizarea reformei agrare, recunoașterea dreptului popoarelor coloniale la independență. Relevînd rolul Partidului comunist din Portugalia în mișcarea democratică din această țară, ziarul *Times* scria următoarele : „Vechiul grup liberal de opoziție împotriva lui Salazar (opoziție din înseși rîndurile burgheziei) nu mai este suficient de puternic pentru a aduce în mod independent vreo schimbare politică. Singura lui speranță ar putea să fie realizarea unui acord cu vreun grup de stînga mai efectiv — adică cu comuniștii. În ciuda acțiunii poliției, grupul comunist este serios organizat. Multe din elementele tinere ale opoziției nu ar ezita să se angajeze alături de o asemenea opoziție".

Cea de a doua conferință a Frontului Patriotic de Eliberare Națională, care a avut loc în ianuarie a.c., a confirmat dezvoltarea unității de acțiune a comuniștilor, socialiștilor, radicalilor și a altor forțe angajate în lupta împotriva salazarismului.

■

Arătam, la începutul articolului, că cercurile conducătoare de la Lisabona se preocupă, în ultimul timp, de regizarea unor „manifestații de masă" menite să distragă atenția de la adîncirea crizei regimului. În august 1963, Salazar a ținut cel mai lung discurs al său din ultimii 32 de ani, în septembrie a luat contact cu studenții... Ultimele cuvîntări ale vîrfurilor politice portugheze reflectă reafirmarea „fidelității" față de normele guvernării fasciste. Fidelitatea oficialităților față de aceste norme este una din coordonatele vieții publice portugheze. Și ea explică, pe deplin lămuritor, și cealaltă coordonată principală a ei : fidelitatea poporului față de normele idealurilor sale, lupta lui pentru democrație și progres social.

Eugen POP

colaborare în cucerirea cosmosului

ECHO-2

UN NOU NĂSCUT al colaborării cosmice. De cîtva timp, la observatoarele din toate țările lumii se determină cu meticulozitate exactitatea traseului prevăzut. Presa mondială publică fotografii și declarații ale specialiștilor în legătură cu importanța acestei lansări.

Care este semnificația acestui nou eveniment cosmonautic ?

În conformitate cu prevederile acordului sovieto-american de colaborare în explorarea spațiului cosmic, la 25 ianuarie a.c. a fost plasat pe orbită satelitul balon „Echo-2", destinat unor experiențe de telecomunicații. Cu această ocazie, oamenii de pe toate coordonatele globului au salutat cu satisfacție și bucurie inaugurarea unei noi etape în activitatea științifică mondială — etapa colaborării și întăririi legăturilor științifice internaționale, în domeniul dezvoltării programului de cucerire a spațiului cosmic și al extinderii utilizării pașnice a celor mai importante cuceriri ale cosmonauticii.

Satelitul „Echo-2", lansat de la baza americană Vanderberg, se prezintă sub forma unui balon, cu diametrul de 41 m, confecționat dintr-un material plastic acoperit cu foi foarte subțiri de aluminiu, pentru reflectarea în bune condiții a semnalelor radio. Balonul a fost introdus împăturit într-un conteiner în vîrful ultimei trepte a rachetei purtătoare, iar în momentul plasării pe orbită un dispozitiv special a asigurat lansarea învelișului în spațiu. A urmat operația de umflare a balonului, realizată prin transformarea în gaze, sub acțiunea căldurii solare, a pastilelor de pirazol conținute în interiorul satelitului ; această operație a durat aproximativ o oră și jumătate, timp în care satelitul a efectuat aproape o rotație în jurul Pămîntului.

Adoptarea acestei soluții pentru realizarea unui satelit pasiv de telecomunicații are la bază o serie de considerente tehnice. Prin lansarea unui satelit în formă de balon se obține un corp cosmic cu o suprafață mare de reflecție, avînd în același timp o greutate redusă, ceea ce facilitează considerabil problema plasării pe orbită. Totodată, forma sferică a satelitului asigură o suprafață maximă de reflecție în orice direcție, fapt care elimină necesitatea utilizării sistemelor complexe de dirijare a orientării corpului cosmic în spațiu.

Cu ajutorul satelitului balon „Echo-2" se intenționează stabilirea legăturilor prin radiotelefon și radiotelegraf între oamenii de știință americani și sovietici. Semnalele radio emise de posturile din Anglia în direcția satelitului, reflectîndu-se de suprafața acestuia, se vor înapoia pe Pămînt, unde vor fi înregistrate de instalațiile sovietice de recepție. Datele privitoare la propagarea undelor radio, care se vor obține în cadrul acestor experiențe, vor contribui la perfecționarea sistemelor de retransmisie cu ajutorul sateliților artificiali, punîndu-se astfel bazele unui sistem mondial de telecomunicații, superior din punct de vedere economic și tehnic sistemelor de relee terestre, utilizate în prezent.

Faptul că satelitul „Echo-2" are o suprafață transversală considerabilă și o greutate redusă face ca efectele perturbatoare datorite rezistenței la înaintare și presiunii de radiație să fie predominante față de celelalte perturbații ale mișcării sale. Punerea în evidență a efectului rezistenței la înaintare face posibilă evaluarea prin calcul a densității atmosferei în domeniul în care evoluează satelitul artificial. Pentru efectuarea acestor calcule, este necesar să se cunoască cu suficientă precizie coordonatele satelitului la intervale de timp cît mai mici. Elementele orbitei acestui satelit artificial (înălțimea perigeului — 1 034 km, înălțimea apogeului — 1 299 km, unghiul de înclinare a planului orbitei — 81,5°) fac posibilă observarea satelitului în bune condiții la stațiile de observare de pe întregul glob. Datele obținute de aceste stații se centralizează inițial fie la centrul „Kosmos" din Moscova, fie la un centru similar din Washington. Lansarea satelitului „Echo-2" constituie așadar prilejul unei largi colaborări între oamenii de știință din diferite țări. Cercetătorii din cadrul Observatorului astronomic din București au determinat fotografic și cu teodolitul coordonatele satelitului, la începutul celei de a doua rotații, furnizînd astfel unele dintre primele informații în legătură cu poziția lui, imediat după ce acesta a căpătat forma sferică.

În sfîrșit, așa cum s-a demonstrat cu ocazia lansării primului satelit balon, în anul 1960, plasarea pe orbită a lui „Echo-2" prilejuiește efectuarea unor măsurători geodezice prin folosirea metodelor de triangulație cosmică. Determinarea coordonatelor diferitelor repere terestre prin acest procedeu este superioară, din multe puncte de vedere, metodelor utilizate pînă în prezent în geodezie. Acest procedeu urmează să fie experimentat în perioada mai-iunie 1964 de către observatoarele din țările socialiste, în cadrul unei colaborări științifice multilaterale în domeniul observării sateliților artificiali, acceptîndu-se ca metodă de lucru o metodă elaborată în cadrul Observatorului Astronomic din București.

Activitatea științifică desfășurată cu ocazia lansării satelitului „Echo-2" constituie doar un început al programului de colaborare sovieto-americană în cercetarea spațiului cosmic. Acordul amintit prevede începerea, din acest an, a unui schimb de informații meteorologice obținute de ambele țări cu ajutorul sateliților artificiali. În acest scop, s-a hotărît organizarea unui sistem special de legătură între centrele meteorologice mondiale din Moscova și Washington. Informarea meteorologică va fi larg răspîndită și în alte țări, care se vor putea cupla la sistemul de intercomunicații amintit. Se preconizează ca în viitorul apropiat să fie folosiți sateliți artificiali meteorologici pentru a se afla din timp apropierea unor calamități naturale ca uragane, taifunuri și furtuni.

Totodată, se prevede efectuarea unor lucrări în comun în cadrul Anului Internațional al Soarelui Calm (1964—1965). În această perioadă vor fi lansați sateliți artificiali sovietici și americani pentru studiul radiației solare, pentru efectuarea de măsurători magnetice etc.

Înfăptuirea primelor etape ale cuceririi spațiului cosmic a deschis larg perspectiva realizării zborului omului spre Lună și spre planetele vecine, făcînd totodată posibilă utilizarea sateliților artificiali în diferite scopuri utilitare : radiocomunicații, televiziune, meteorologie, geofizică, geodezie etc. Necesitatea rezolvării imediate a acestor complexe obiective tehnico-științifice a scos în evidență rolul din ce în ce mai mare al dezvoltării colaborării internaționale în acest important domeniu al activității științifice contemporane.

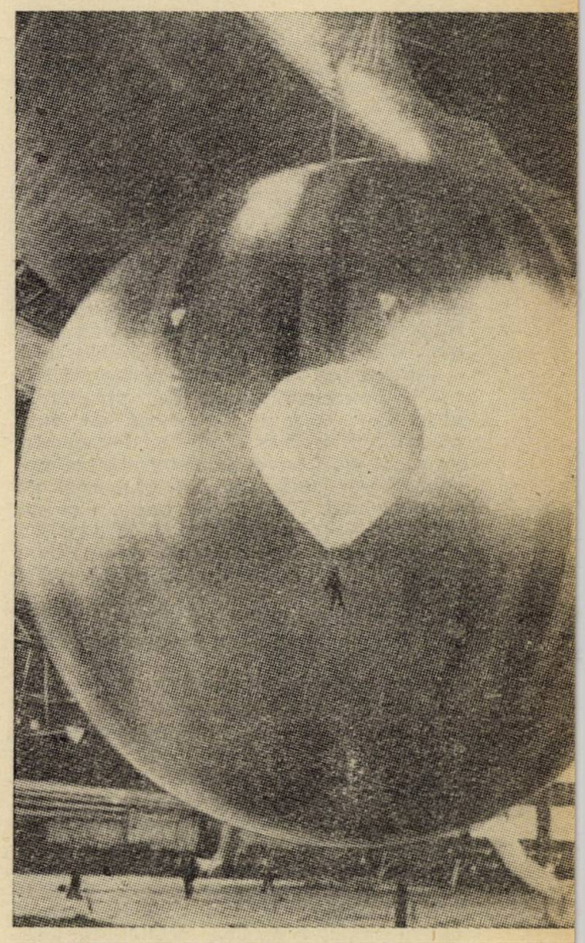

O ultimă verificare a etanșeității învelișului înaintea lansării.

Conf. univ. MIHAI M. NIȚĂ

CONVORBIRE CU

Wieslaw Sobierajski

ambasadorul R. P. Polone la București

Redacția revistei noastre s-a adresat ambasadorului R. P. Polone la București, W. Sobierajski, cu rugămintea de a răspunde la unele întrebări.

Cum apreciați relațiile actuale dintre Republica Populară Polonă și Republica Populară Română, precum și perspectiva dezvoltării lor în domeniile economic, cultural și tehnico-științific ?

Întrebarea aceasta este cît se poate de actuală. Recent, la 26 ianuarie, am sărbătorit cea de-a 15-a aniversare a Tratatului de Prietenie, Colaborare și Asistență mutuală, care a devenit o temelie trainică a dezvoltării multilaterale a relațiilor și a colaborării rodnice dintre țările noastre socialiste.

Întîmplarea face că am participat activ la convorbiri și am fost prezent la semnarea acestui document de bază pentru noi, precum și a altor documente, ca de pildă, Convenția culturală polono-română sau primul acord comercial pe termen lung. Constat cu bucurie și satisfacție deosebit de mare că în decursul anilor care au trecut *colaborarea dintre țările noastre s-a dezvoltat admirabil și relațiile noastre actuale bilaterale se desfășoară tot mai bine.* Sînt de asemenea adînc convins că *există toate condițiile ca și în viitor să se dezvolte în modul cel mai favorabil contactele noastre în toate domeniile : economic, cultural, tehnico-științific și de asemenea politic.*

Multe elemente au unit în trecut popoarele noastre frățești : cultura lor posedă numeroase izvoare și elemente comune. S-a născut între popoarele noastre o simpatie reciprocă, s-a format acel climat specific prielnic cooperării. Faptul că ambele țări au pășit pe drumul socialismului a deschis posibilități largi pentru cunoașterea și apropierea reciprocă, pentru întărirea prieteniei și dezvoltarea colaborării.

În domeniul cel mai important pentru ambele noastre țări, al *colaborării economice*, o însemnătate fundamentală are faptul că ambele noastre țări sînt caracterizate printr-un proces rapid de industrializare. Polonia a atins deja un potențial industrial considerabil și îl dezvoltă continuu ; este îndeobște cunoscută dezvoltarea dinamică a industriei române, care trezește admirație în lume.

În anii 1959—1962, schimburile noastre comerciale reciproce s-au dublat și au atins suma de circa 70 milioane ruble. Creșterea schimburilor în anul 1962 în comparație cu anul precedent a fost de 33 la sută și constituie—în comparație cu celelalte țări socialiste — indicele cel mai înalt al creșterii comerțului exterior al Poloniei în 1962. Creșterea menționată a schimburilor a avut loc în primul rînd datorită dezvoltării dinamice a schimburilor reciproce în domeniul mașinilor, care a depășit simțitor indicele creșterii globale a schimburilor. Aceasta înseamnă că direcția dezvoltării schimburilor comerciale polono-române este potrivită și justă.

Protocolul privitor la schimburile comerciale pe 1963 a prevăzut o creștere cu încă 15 la sută în raport cu contingentele stabilite pe anul 1962 și a cuprins o serie de noi poziții atît la export cît și la import. Protocolul pe 1964 stabilește o creștere a schimburilor cu 7 la sută și prevede o nouă extindere a nomenclaturii de mărfuri, mai ales în domeniul mașinilor și utilajelor. În 1964, schimburile noastre vor fi de două ori mai mari în comparație cu cele realizate în 1960, participarea mașinilor și utilajelor de ambele părți fiind de circa 40 la sută. Astfel, Romînia va furniza utilaj de foraj, locomotive Diesel, transformatoare, compresoare etc. Polonia în schimb va exporta în Romînia strunguri, agregate, motoare, mașini de construcții și mașini textile etc.

Merită să menționăm că în momentul de față, după semnarea Protocolului pe 1964, s-au profilat posibilități reale pentru noi livrări reciproce de obiecte industriale complete, ceea ce va duce la o importantă creștere atît în 1964 cît și în anii următori. Aceasta constituie o confirmare grăitoare a aprecierii pozitive a perspectivelor relațiilor noastre economice.

Din alte domenii ale colaborării economice țin să subliniez activitatea vie a Comisiei polono-române de colaborare tehnico-științifică. Protocolul semnat în mai 1963 a lărgit simțitor — față de cele precedente — tematica colaborării și a mărit numărul de servicii reciproce în domeniul industriei metalurgice, miniere, de mașini, chimice, energetice, în acela al industriei ușoare, petrolifere etc.

În acest domeniu merită atenție practica industrială care constă din însușirea de către specialiștii fiecăreia dintre țări a metodelor moderne de muncă din ramurile industriale menționate din cealaltă țară. Astfel, în 1963, și-au îmbogățit cunoștințele în Romînia două grupe de specialiști polonezi în domeniul industriei petrolifere, iar în Polonia grupe de siderurgiști romîni.

În încheierea acestei sumare treceri în revistă a colaborării actuale economice dintre Republica Populară Polonă și Republica Populară Română, aș dori să revin din nou la problema perspectivelor ei. Căci există un document semnat de către președinții Comisiilor de planificare ale țărilor noastre, care cuprinde această perspectivă pe o perioadă pînă în anul 1980. Socot că nici tovarășul Gheorghe Gaston Marin, președintele Comitetului de Stat al Planificării al R.P.R., și nici tovarășul Stefan Jedrychowski, președintele Comisiei de Planificare a R.P.P., nu-mi vor lua în nume de rău părerea pe care o am în ce privește o perspectivă și mai favorabilă decît cea prevăzută în document. Perspectiva aceasta — așa cum arată de altfel Declarația comună polono-română publicată după vizita în Polonia a delegației de partid și guvernamentale a R.P.R., în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej — sălășluiește în dezvoltarea economiei naționale a ambelor țări, în cooperarea și specializarea producției dintre industriile lor, precum și în cadrul Consiliului de Ajutor Economic Reciproc.

În domeniul cultural colaborarea noastră se dezvoltă de asemenea favorabil.

În ultimii cîțiva ani s-a înregistrat o dezvoltare deosebit de rapidă și multilaterală a schimburilor noastre cultural-științifice. În prezent, ea cuprinde aproape toate domeniile culturii, artei și științei. După cum se știe, colaborarea cultural-științifică dintre țările noastre, bazată pe planuri pe doi ani, este realizată de către instituțiile științifice și culturale corespunzătoare, în cadrul unor acorduri și contacte directe între ele. Trăsătura caracteristică a acestor înțelegeri este domeniul lor tot mai extins, bogăția și caracterul concret al formelor lor. Vizitele reciproce ale oamenilor de artă, știință, manifestările artistice, traducerile de cărți, expozițiile contribuie la cunoașterea realizărilor culturale ale țărilor noastre, a literaturii, artelor plastice, muzicii, teatrului, cinematografiei.

Consider că merită să mai amintim că artiștii și oamenii de știință polonezi care vin în Romînia sînt plini de aprecieri pentru cele văzute în țara dv., pentru dezvoltarea ei economică rapidă și multilaterală, pentru dezvoltarea științei și culturii și difuzarea lor în rîndurile societății.

O dovadă a prețuirii noastre a nivelului științei române este faptul că în Romînia studiază în prezent studenți polonezi care își însușesc cunoștințele la Institutul de petrol, gaze și geologie din București. În anii ce vin ei vor întări întreprinderile noastre industriale